

Raiffeisen Bank dd Bosna i Hercegovina

Konsolidovani finansijski izvještaji za godinu
koja je završila 31. decembra 2018.

Sadržaj

	Stranica
Odgovornost Uprave za pripremu i odobrenje konsolidovanih finansijskih izvještaja	2
Izveštaj nezavisnog revizora dioničarima Raiffeisen Bank d.d. BiH	3 – 9
Konsolidovani izvještaj o bilansu uspjeha i ostaloj sveobuhvatnoj dobiti	10
Konsolidovani izvještaj o finansijskom položaju	11
Konsolidovani izvještaj o novčanim tokovima	12
Konsolidovani izvještaj o promjenama na kapitalu	13 – 14
Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje	15 – 112

Uprava je dužna pripremiti finansijske izvještaje, koji daju istinit i vjeran prikaz finansijskog položaja Grupe, te rezultata njezina poslovanja i novčanog toka, u skladu s važećim računovodstvenim standardima, te ima odgovornost za vođenje odgovarajućih računovodstvenih evidencija koje u svakom trenutku omogućavaju pripremanje konsolidovanih finansijskih izvještaja. Uprava ima opštu odgovornost za poduzimanje koraka koji su joj u razumnoj mjeri dostupni kako bi joj omogućili očuvanje imovine Grupe, te sprječavanje i otkrivanje prijevara i ostalih nepravilnosti.

Uprava je odgovorna za odabir prikladnih računovodstvenih politika koje su u skladu s važećim zakonskim propisima i za njihovu dosljednu primjenu, donošenje razumnih i razboritih pretpostavki i procjena, te pripremanje konsolidovanih finansijskih izvještaja temeljem principa neograničenog vremena poslovanja, osim ako je pretpostavka da će Grupa nastaviti s poslovanjem neprimjerena.

Konsolidovani finansijski izvještaji, prikazani na stranicama od 10 do 112, odobreni su od strane Uprave Banke na dan 5. juni 2019. godine te ih, potvrđujući ovo, potpisuju:

Za i u ime Uprave Banke

Predsjednik Uprave

Karlheinz Dobnigg

Član Uprave

Heribert Fernau

Raiffeisen Bank d.d. Bosna i Hercegovina

Zmaja od Bosne bb

71000 Sarajevo

Bosna i Hercegovina

5. juni 2019

Fakom

Izveštaj nezavisnog revizora dioničarima Raiffeisen Bank d.d. BiH

Mišljenje sa rezervom

Obavili smo reviziju konsolidovanih finansijskih izvještaja Raiffeisen Bank d.d. BiH ("Banka") i njezinih zavisnih društava (zajedno "Grupa") koji obuhvataju konsolidovani izvještaj o finansijskom položaju na dan 31. decembra 2018. godine, konsolidovani izvještaj o bilansu uspjeha i ostaloj sveobuhvatnoj dobiti, izvještaj o novčanim tokovima i promjenama u kapitalu i rezervama te bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje, uključujući i sažetak značajnih računovodstvenih politika (u nastavku: „konsolidovani finansijski izvještaji“).

Prema našem mišljenju, osim za moguće učinke na usporedne brojeve za godinu koja je završila 31. decembra 2017. godine, opisane u našem izvještaju u odjeljku *Osnova za mišljenje sa rezervom*, priloženi konsolidovani finansijski izvještaji istinito i fer prikazuju, finansijski položaj Grupe na dan 31. decembra 2018. godine i njenu finansijsku uspješnost te njene novčane tokove za tada završenu godinu u skladu s Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MSFI-ima).

Osnova za mišljenje sa rezervom

Kao što je objavljeno u odjeljku *Ostala pitanja*, u nastavku dole, prethodni revizor je suzdržao mišljenje na konsolidovani izvještaj o bilansu uspjeha i ostaloj sveobuhvatnoj dobiti i izvještaj o novčanim tokovima za Grupu za godinu koja je završila 31. decembra 2017. U skladu s tim, naše mišljenje na finansijske izvještaje u tekućoj godini je također modificirano zbog mogućih efekata ovog pitanja na usporedivost iznosa prikazanih u tekućoj godini i odgovarajućih iznosa prezentovanih u konsolidovanom izvještaju o bilansu uspjeha i ostaloj sveobuhvatnoj dobiti i izvještaja o novčanim tokovima.

Obavili smo našu reviziju u skladu s Međunarodnim revizijskim standardima (MRevS-ima). Naše odgovornosti prema tim standardima su detaljnije opisane u našem izvještaju u odjeljku *Revizorove odgovornosti za reviziju konsolidovanih finansijskih izvještaja*. Neovisni smo od Grupe u skladu s etičkim zahtjevima koji su relevantni za našu reviziju konsolidovanih finansijskih izvještaja u Federaciji Bosne i Hercegovine i ispunili smo naše ostale etičke odgovornosti u skladu s tim zahtjevima. Vjerujemo da su revizijski dokazi koje smo dobili dostatni i primjereni da osiguraju osnovu za naše mišljenje.

Ostala pitanja

Konsolidovani finansijski izvještaji Grupe za godinu završenu 31. decembra 2017. revidirao je drugi revizor koji se je, u svom izvještaju izdatom na dan 9. august 2018. godine, suzdržao od mišljenja na konsolidovani izvještaj o bilansu uspjeha i ostaloj sveobuhvatnoj dobiti i izvještaj o novčanim tokovima Grupe zbog nemogućnosti dobivanja dostatnih i primjerenih revizijskih dokaza o početnim stanjima na dan 01. januara 2017. U svom izvještaju, prethodni revizor je izrazio nemodificirano mišljenje na konsolidovani izvještaj o finansijskom položaju na dan 31. decembar 2017. godine.

Izveštaj nezavisnog revizora dioničarima Raiffeisen Bank d.d. BiH (nastavak)

Ključna revizijska pitanja

Ključna revizijska pitanja su ona pitanja koja su bila, po našoj profesionalnoj prosudbi, od najveće važnosti za našu reviziju konsolidovanih finansijskih izvještaja tekućeg razdoblja. Tim pitanjima smo se bavili u kontekstu naše revizije konsolidovanih finansijskih izvještaja kao cjeline i pri formiranju našeg mišljenja o njima, i mi ne dajemo zasebno mišljenje o tim pitanjima.

Umanjenje vrijednosti datih kredita i potraživanja

Na dan 31. decembra 2018. godine, bruto vrijednost datih kredita i potraživanja iznosi 2.596 miliona KM, pripadajuće umanjenje vrijednosti 185 miliona KM te gubici od umanjenja vrijednosti priznati u izvještaju o dobiti ili gubitku koji iznose 7.4 miliona KM (31. decembra 2017.: bruto vrijednost kredita i potraživanja: 2.395 miliona KM, umanjenje vrijednosti: 197 miliona KM i gubici od umanjenja priznati u izvještaju o dobiti ili gubitku: 22.1 miliona KM).

Vidjeti stranice 17 i 18 (bilješka 2 Osnova pripreme, 2.5 Promjene u značajnim računovodstvenim politikama zbog primjene MSFI-ja 9 Finansijski instrumenti), stranice 46 do 48 (bilješka 5 Prelaz na MSFI 9) i bilješku 21 Krediti i potraživanja dati klijentima.

Ključna revizijska pitanja

Umanjenje vrijednosti predstavlja najbolju procjenu rukovodstva o očekivanim kreditnim gubicima unutar kredita ostalim korisnicima na izvještajni datum. Usredotočili smo se na navedeno područje s obzirom da određivanje iznosa rezervacija za umanjenje vrijednosti zahtjeva značajnu procjenu od strane rukovodstva koja se odnosi na određivanje trenutka priznavanja umanjenja vrijednosti kao i iznosa umanjenja vrijednosti.

Dodatno, na dan 1. januara 2018., Grupa je primjenila novi standard vezan za finansijske instrumente, MSFI 9 *Finansijski instrumenti*, kod kojeg se umanjenje vrijednosti temelji na modelu očekivanih kreditnih gubitaka (eng. ECL), a ne više na ranije korištenom modelu nastalih gubitaka.

Novi model koristi pristup dvostrukog mjerenja, prema kojem se umanjenje vrijednosti mjeri kao dvanaestomjesečni očekivani kreditni gubici ili očekivani cjeloživotni kreditni gubici, ovisno o tome da li je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika od datuma početnog priznavanja.

Kako je naša revizija adresirala pitanja

Naše revizorske procedure vezane za ovo područje, između ostalog, uključivale su:

- Pregled nove metodologije umanjenja vrijednosti za Grupu koja se temelji na očekivanom kreditnom gubitku te procjenu njezine usklađenosti sa zahtjevima novog standarda. Kao dio toga, preispitivanje rukovodstva o adekvatnosti razine detalja same metodologije sagledavanjem faktora na individualnoj i portfeljnoj razini;
- Postavljanje relevantnih upita zaposlenicima iz odjela upravljanja rizicima i odjela informacionih tehnologija (IT) Grupe, kako bismo razumjeli proces umanjenja vrijednosti, korištenih IT aplikacija, izvora ključnih informacija i pretpostavki o podacima koji su korišteni u modelu izračuna očekivanog kreditnog gubitka (eng. ECL). Također, uz pomoć našeg IT stručnjaka, procjenu i testiranje IT kontrolnog okruženja na sigurnost i pristup podacima;
- Procjenu i testiranje dizajna, implementacije i operativne učinkovitosti odabranih kontrola vezanih za odobravanje, evidentiranje i praćenje kredita, uključujući, ali ne ograničavajući se na identifikaciju događaja koji uzrokuju umanjenje vrijednosti, primjerenost klasifikacije između prihodujućih i neprihodujućih kredita, primjerenost segmentacije u grupe sličnih rizika, izračun dana kašnjenja, izračun rezervacije za umanjenje vrijednosti te kontrole koje se odnose na procjenu vrijednosti kolaterala.

Izveštaj nezavisnog revizora dioničarima Raiffeisen Bank d.d. BiH (nastavak)

Ključna revizijska pitanja (nastavak)

Ključna revizijska pitanja	Kako je naša revizija adresirala pitanja (nastavak)
<p>Prelaskom na novi standard, rezervacije za umanjenje vrijednosti za prihodujuće izloženosti retail i non retail (Stage 1 i Stage 2 po MSFI 9 hijerarhiji) i neprihodujuće izloženosti (Stage 3) za retail izloženosti (u nastavku „kolektivno umanjenje vrijednosti“) određuju se temeljem tehnika modeliranja. Historijsko iskustvo, prepoznavanje izloženosti kod kojih je došlo do značajnog pogoršanja kreditnog rizika, informacije o predviđanjima budućih kretanja te značajne procjene rukovodstva uključeni su u pretpostavke modela. Za neprihodujuće non-retail izloženosti, procjena umanjenja vrijednosti temelji se na poznavanju svakog dužnika, te često na procjeni fer vrijednosti pripadajućeg kolaterala. Pripadajuća rezervacija za umanjenje vrijednosti određuje se na pojedinačnoj osnovi temeljem sadašnje vrijednosti diskontiranih budućih novčanih tokova.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● U odnosu na računanje umanjenja vrijednosti zahtjevano novim standardom: — Razumijevanje aktivnosti i kontrola vezanih uz prijelaz na novi standard, uključujući procese i kontrole oko određivanja utjecaja, kao i aktivnosti vezanih uz pripadajuće objave; — Uz pomoć našeg stručnjaka za Upravljanje finansijskim rizicima: <ul style="list-style-type: none"> ● Testiranje tačnosti podataka koji su korišteni za određivanje rizičnih parametara (vjerovatnost nastanka statusa neispunjenja obaveza (eng. PD), gubitak zbog nastanka statusa neispunjenja obaveza (eng. LGD), izloženosti u trenutku nastanka statusa neispunjenja obaveza (eng. EAD) i traženje objašnjenja za odstupanja gdje je to bilo potrebno ● Procjena konzistentnosti korištenja definicije nastanka statusa neispunjenja obaveza (eng. default) i novih kriterija standarda za raspoređivanje u rizične skupine (eng. Stage). Također, analiza usklađenosti definicije statusa neispunjenja obaveza za svaki segment/portfelj sa zahtjevima novog standard (npr. korištenje pretpostavke kašnjenja od 90 dana i trigeri značajnog povećanja kreditnog rizika); ● Procjena modela za izračun očekivanih kreditnih gubitaka, uključujući i izračun ključnih rizičnih parametara i makroekonomskih faktora; ● Neovisna procjena modela umanjenja vrijednosti Grupe, kroz obračun 12-mjesečnih i cijelo životnih očekivanih kreditnih gubitaka na osnovu relevantnih inputa. ● Kritička procjena razumnosti ključnih makroekonomskih faktora, korištenih od strane Grupe u procjeni očekivanih kreditnih gubitaka pod različitim scenarijima, kroz ispitivanje javno dostupnih informacija i potvrđujući navode rukovodstva. ● Preispitivanje korištenih LGD i PD parametara, kroz preračun stvarnih istorijskih slučajeva nastanka statusa neispunjenja obaveza, i parametara u izračunu iznosa izloženosti u trenutku nastanka neispunjenja obaveza, upoređujući ih sa ugovorom i otplatnim planom na odabranom uzorku pojedinačnih klijenata. ● Nezavisni preračun projiciranog ECL-a te njegova usklada sa stvarno priznatim ECL-om i traženje objašnjenja za sve značajne razlike;

Izveštaj nezavisnog revizora dioničarima Raiffeisen Bank d.d. BiH (nastavak)

Ključna revizijska pitanja (nastavak)

Ključna revizijska pitanja

Kako je naša revizija adresirala pitanja (nastavak)

Zbog navedenih razloga, smatramo umanjene vrijednosti kredita ostalim korisnicima značajnim rizikom u našoj reviziji, koji zahtijeva našu povećanu pažnju. U skladu s tim, smatramo da je ovo područje ključno revizijsko pitanje.

- Provođenje analize efekata umanjene vrijednosti koji su nastali zbog prve primjene novog standarda u odnosu na one koji su izračunati sukladno starom standardu, te procjena njihove razumnosti temeljem razgovora sa zaposlenicima odgovornim za upravljanje kreditnim rizicima.
- Odabir uzorka pojedinačnih izloženosti, s fokusom na izloženosti s potencijalno najvećim utjecajem na konsolidovane finansijske izvještaje zbog njihove veličine i rizičnih obilježja te manje izloženosti koje smo na temelju naše nezavisne procjene ocijenili kao visoko rizične, kao što su „watchlist“ izloženosti, restrukturirane ili reprogramirane izloženosti, krediti klijentima koji posluju u industrijama višeg rizika, neprihodujuće izloženosti s niskom pokrivenosti rezervacijama te izloženosti sa značajnom promjenom pokrivenosti rezervacijama;
- Za odabrani uzorak, provođenje kritičke procjene postojanja naznaka potrebne reklasifikacije u Stage 2 ili Stage 3, temeljeno na pregledu pripadajuće dokumentacije (kreditnih spisa) te diskusijama s voditeljima odnosa s klijentima i nositeljima funkcije upravljanja kreditnim rizikom;
- Za one non-retail izloženosti za koje su identifikovane naznake umanjene vrijednosti (klasifikacije u Stage 3), preispitivanje ključnih pretpostavki rukovodstva vezanih za procjene očekivanih budućih novčanih tokova za potrebe izračuna ispravke vrijednosti, kao što su diskontna stopa, vrijednost kolaterala i razdoblje realizacije, uz pomoć naših stručnjaka za procjenu vrijednosti, te provođenje nezavisnog preračuna gdje je to bilo potrebno.
- Za retail izloženosti, klasifikovane u stage 3, i sa danima kašnjenja preko godinu dana, preispitivanje iznosa ispravke vrijednosti kroz procjenu adekvatnosti očekivanih novčanih tokova i postojećih instrumenata obezbjeđenja
- Procjena tačnosti i potpunosti objava u konsolidovanim finansijskim izvještajima koje se odnose na umanjene vrijednosti, uključujući, ali ne ograničavajući se na one koje se odnose na prvu primjenu novog standarda.

Izveštaj nezavisnog revizora dioničarima Raiffeisen Bank d.d. BiH (nastavak)

Odgovornosti menadžmenta i onih koji su zaduženi za nadzor za konsolidovane finansijske izvještaje

Menadžment je odgovoran za sastavljanje konsolidovanih finansijskih izvještaja koji daju istinit i fer prikaz u skladu s MSFI-ima, i za one interne kontrole za koje menadžment odredi da su potrebne za omogućavanje sastavljanja konsolidovanih finansijskih izvještaja koji su bez značajnog pogrešnog prikaza uslijed prevare ili pogreške.

U sastavljanju konsolidovanih finansijskih izvještaja, menadžment je odgovoran za procjenjivanje sposobnosti Grupe da nastavi s poslovanjem po vremenski neograničenom poslovanju, objavljivanje, ako je primjenjivo, pitanja povezanih s vremenski neograničenim poslovanjem i korištenjem računovodstvene osnove utemeljene na vremenskoj neograničenosti poslovanja, osim ako menadžment ili namjerava likvidirati Grupu ili prekinuti poslovanje ili nema realne alternative nego da to učini.

Oni koji su zaduženi za nadzor su odgovorni za nadziranje procesa finansijskog izvještavanja kojeg je ustanovila Grupa.

Revizorove odgovornosti za reviziju konsolidovanih finansijskih izvještaja

Naši su ciljevi steći razumno uvjerenje o tome jesu li konsolidovani finansijski izvještaji, kao cjelina, bez značajnog pogrešnog prikaza uslijed prijevare ili pogreške i izdati izvještaj nezavisnog revizora koje uključuje naše mišljenje. Razumno uvjerenje je viša razina uvjerenja, ali nije garancija da će revizija obavljena u skladu s MRevS-ima uvijek otkriti postojanje značajno pogrešno prikazivanje kada ono postoji. Pogrešni iskazi mogu nastati uslijed prijevare ili pogreške i smatraju se značajni, ako se razumno može očekivati da, pojedinačno ili u zbroju, utječu na ekonomske odluke korisnika konsolidovanih finansijskih izvještaja, donijete na osnovi tih konsolidovanih finansijskih izvještaja.

Kao sastavni dio revizije u skladu s MRevS-ima, stvaramo profesionalne prosudbe i održavamo profesionalni skepticizam tokom revizije. Mi također:

- prepoznamo i procjenjujemo rizike značajno pogrešnog prikaza konsolidovanih finansijskih izvještaja, zbog prevare ili pogreške; oblikujemo i obavljamo revizijske postupke kao reakciju na te rizike i pribavljamo revizijske dokaze koji su dostatni i primjereni da osiguraju osnovu za naše mišljenje. Rizik neotkrivanja značajno pogrešnog prikaza nastalog uslijed prijevare je veći od rizika nastalog uslijed pogreške, jer prevara može uključiti tajne sporazume, krivotvorenje, namjerno ispuštanje, pogrešno prikazivanje ili zaobilaženje internih kontrola.
- stječemo razumijevanje internih kontrola relevantnih za reviziju kako bismo oblikovali revizijske postupke koji su primjereni u danim okolnostima, ali ne i za svrhu izražavanja mišljenja o učinkovitosti internih kontrola Grupe.
- ocjenjujemo primjerenost korištenih računovodstvenih politika i razumnost računovodstvenih procjena i povezanih objava od strane menadžmenta.

Izveštaj nezavisnog revizora dioničarima Raiffeisen Bank d.d. BiH (nastavak)

Revizorove odgovornosti za reviziju konsolidovanih finansijskih izvještaja (nastavak)

- zaključujemo o primjerenosti menadžmentovog korištenja računovodstvene osnove utemeljene na vremenskoj neograničenosti poslovanja i, temeljeno na pribavljenim revizijskim dokazima, zaključujemo o tome postoji li značajna neizvjesnost u vezi s događajima ili okolnostima koji mogu stvarati značajnu sumnju u sposobnost Grupe da nastavi s poslovanjem po vremenski neograničenom poslovanju. Ako zaključimo da postoji značajna neizvjesnost, od nas se zahtijeva da skrenemo pozornost u našem izvještaju nezavisnog revizora, na povezane objave u konsolidovanim finansijskim izvještajima ili, ako takve objave nisu odgovarajuće, da modificiramo naše mišljenje. Naši zaključci temelje se na revizijskim dokazima pribavljenim sve do datuma našeg izvještaja nezavisnog revizora. Međutim, budući događaji ili uvjeti mogu uzrokovati da Grupa prekine s nastavljanjem poslovanja po vremenski neograničenom poslovanju.
- ocjenjujemo cjelokupnu prezentaciju, strukturu i sadržaj konsolidovanih finansijskih izvještaja, uključujući i objave, kao i odražavaju li konsolidovanih finansijski izvještaji transakcije i događaje na kojima su zasnovani na način kojim se postiže fer prezentacija.

Izveštaj nezavisnog revizora dioničarima Raiffeisen Bank d.d. BiH (nastavak)

Revizorove odgovornosti za reviziju konsolidovanih finansijskih izvještaja (nastavak)

Mi komuniciramo s onima koji su zaduženi za upravljanje u vezi s, između ostalih pitanja, planiranom djelokrugom i vremenskom rasporedu revizije i važnim revizijskim nalazima, uključujući i u vezi sa značajnim nedostacima u internim kontrolama koji su otkriveni tijekom naše revizije.

Mi također dajemo izjavu onima koji su zaduženi za upravljanje da smo postupili u skladu s relevantnim etičkim zahtjevima vezanim za nezavisnost i da ćemo komunicirati s njima o svim odnosima i drugim pitanjima za koje se može razumno smatrati da utiču na našu nezavisnost, kao i, gdje je primjenjivo, o povezanim zaštitama.

Između pitanja o kojima se komunicira s onima koji su zaduženi za upravljanje, mi određujemo ona pitanja koja su od najveće važnosti u reviziji konsolidovanih finansijskih izvještaja tekućeg razdoblja i s toga su ključna revizijska pitanja. Mi opisujemo ta pitanja u našem izvještaju nezavisnog revizora, osim ako zakon ili regulativa sprječava javno objavljivanje pitanja ili, kada odlučimo, u iznimno rijetkim okolnostima, da pitanje ne treba komunicirati u našem izvještaju nezavisnog revizora jer se razumno može očekivati da bi negativne posljedice njihove objave nadmašile dobrobit javnog interesa.

Angažirani partner u reviziji, koja je rezultirala ovim izvještajem nezavisnog revizora je Vedran Vukotić.

KPMG B-H d.o.o. za reviziju

5. juni 2019. godine

Registrovani revizori
Zmaja od Bosne 7-7a

71000 Sarajevo

Bosna i Hercegovina

U ime KPMG B-H d.o.o. za reviziju:

Manal Bećirbegović
Izvršni direktor

Vedran Vukotić
FBiH ovlaštenu revizor
Broj licence: 3090017124

Konsolidovani izvještaj o bilansu uspjeha i ostaloj sveobuhvatnoj dobiti za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

	Bilješke	2018.	2017.
Prihodi od kamata obračunati korištenjem efektivne kamatne stope	8	158.618	156.724
Rashodi od kamata	9	(29.865)	(30.754)
Neto prihodi od kamata		128.753	125.970
Prihodi od naknada i provizija	10	96.078	92.490
Rashodi od naknada i provizija	11	(20.295)	(18.927)
Neto prihodi od naknada i provizija		75.783	73.563
Neto prihodi iz trgovanja stranim valutama	12	11.660	10.521
Neto (gubitak) / dobitak od ostalih finansijskih instrumenata po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	13	(27)	458
Prihod od operativnog najma		5.158	5.379
Ostali prihodi iz poslovanja	14	4.736	9.936
Neto prihodi iz redovnog poslovanja		226.063	225.827
Administrativni troškovi	15	(107.115)	(107.455)
Amortizacija	30, 31	(12.554)	(11.087)
Rashodi iz redovnog poslovanja		(119.669)	(118.542)
Dobit prije umanjenja vrijednosti, rezervisanja i poreza na dobit		106.394	107.285
Umanjenja vrijednosti, neto	16	(11.161)	(19.735)
Višak stečene imovine nad troškom sticanja		-	1.568
		(11.161)	(18.167)
DOBIT PRIJE POREZA		95.233	89.118
Porez na dobit	17	(10.368)	(9.685)
NETO DOBIT		84.865	79.433
Ostala sveobuhvatna dobit:			
Ostala sveobuhvatna dobit		82	77
		82	77
UKUPNA SVEOBUH VATNA DOBIT ZA GODINU		84.947	79.510
Zarada po dionici (u KM)	38	85,84	80,34

Bilješke u nastavku čine sastavni dio ovih konsolidovanih finansijskih izvještaja.

Konsolidovani izvještaj o finansijskom položaju
na dan 31. decembar 2018. godine

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

	Bilješke	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
IMOVINA			
Novac i novčani ekvivalenti	18	842.786	792.940
Obavezna rezerva kod Centralne banke BiH	19	376.261	334.508
Plasmani kod drugih banaka	20	317.107	335.193
Kredit i potraživanja dati klijentima	21	2.412.275	2.197.535
Potraživanja po finansijskom najmu	22	84.973	75.359
Potraživanja po operativnom najmu		162	310
Finansijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	23	537	-
Finansijska imovina iskazana po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	24	81.560	112.438
Finansijska imovina po amortizovanom trošku	25	146.772	-
Finansijska imovina raspoloživa za prodaju	26	-	294
Finansijska imovina u posjedu do dospijeca	27	-	132.110
Imovina namijenjena prodaji		71	152
Odgođena poreska imovina		159	291
Akontacija poreza na dobit		2.229	2.977
Zalihe	28	814	1.954
Ostala imovina i potraživanja	29	53.060	68.018
Ulaganja u investicijske nekretnine	30	32.687	35.267
Materijalna i nematerijalna imovina	31	136.946	132.182
UKUPNA IMOVINA		4.488.399	4.221.528
OBAVEZE			
Obaveze prema drugim bankama i finansijskim institucijama	32	278.463	240.921
Depoziti klijenata - prednajmovi		1.135	1.465
Obaveze prema klijentima	33	3.505.024	3.264.826
Subordinirani dug	34	61.800	61.823
Rezervisanja	35	25.101	26.746
Ostale obaveze	36	36.689	68.149
UKUPNE OBAVEZE		3.908.212	3.663.930
KAPITAL			
Dionički kapital	37	247.167	247.167
Dionička premija		4.473	4.473
Revalorizacione rezerve za finansijsku imovinu		307	225
Regulatorne rezerve		102.443	102.443
Zakonske rezerve		140	-
Zadržana dobit		225.657	203.290
UKUPNI KAPITAL		580.187	557.598
UKUPNO OBAVEZE I KAPITAL		4.488.399	4.221.528
PREUZETE I POTENCIJALNE OBAVEZE		952.087	873.069

Bilješke u nastavku čine sastavni dio ovih konsolidovanih finansijskih izvještaja.

Konsolidovani izvještaj o novčanim tokovima
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

	2018.	2017.
POSLOVNE AKTIVNOSTI		
Dobit prije oporezivanja	95.233	89.118
<i>Usklađenja:</i>		
Amortizacija	12.554	11.087
Umanjenja vrijednosti i rezervisanja, neto	11.161	24.334
Dobit od otuđenja materijalne i nematerijalne imovine	(993)	(1.641)
Dobit od prodaje zaliha	(155)	-
Usklađenja fer vrijednosti finansijske imovine iskazane po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	2.739	2.401
Otpuštanje obračunatih troškova iz prethodne godine	(690)	(1.102)
Otpisane obaveze	(62)	(704)
Prihod od kamata priznat od finansijske imovine iskazane po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	(2.874)	(2.940)
<i>Promjene na operativnoj imovini i obavezama:</i>	<u>116.913</u>	<u>123.510</u>
Neto povećanje obavezne rezerve kod CBBH	(41.753)	(7.311)
Neto smanjenje / (povećanje) kredita i potraživanja datih bankama	18.323	(145.584)
Neto povećanje kredita datih klijentima, prije umanjena vrijednosti	(228.306)	(134.562)
Povećanje potraživanja po finansijskom najmu, neto	(11.019)	(1.623)
Smanjenje potraživanja po operativnom najmu, neto	148	-
Neto smanjenje / (povećanje) ostale imovine i potraživanja, prije umanjena vrijednosti	12.951	(19.666)
Neto povećanje obaveza prema klijentima	240.198	77.712
Neto smanjenje depozita klijenata - prednajmovna	(326)	-
Neto smanjenje rezervisanja	(1.937)	-
Neto (smanjenje) / povećanje ostalih obaveza	(31.870)	27.219
	<u>73.322</u>	<u>(80.305)</u>
Plaćeni porez na dobit	(8.727)	(9.160)
Primljena kamata od finansijske imovine po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	2.929	2.957
NETO NOVAC OSTVAREN / (KORIŠTEN) U POSLOVNIM AKTIVNOSTIMA	<u>67.524</u>	<u>(89.465)</u>
INVESTICIJSKE AKTIVNOSTI		
Prilivi / (nabavka) od finansijske imovine iskazane po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, neto	28.084	(15.152)
Nabavka finansijske imovine po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	(161)	-
(Nabavka) / prilivi od prodaje finansijske imovine po amortizovanom trošku	(14.966)	7.377
Primici od prodaje imovine namijenjene prodaji	81	244
Primici od prodaje ulaganja u investicijske nekretnine	2.450	28.781
Primici od prodaje zaliha	2.594	2.073
Smanjenje ulaganja u pridruženih pravnih lica	-	8.246
Novac stečen iz novih zavisnih društava	-	676
Nabavka materijalne i nematerijalne imovine	(17.442)	(17.337)
Nabavka investicijskih nekretnina	(372)	(27.750)
Prilivi od prodaje materijalne imovine	1.156	1.336
NETO NOVAC OSTVAREN / (KORIŠTEN) U INVESTICIJSKIM AKTIVNOSTIMA	<u>1.424</u>	<u>(11.506)</u>
FINANSIJSKE AKTIVNOSTI		
Neto povećanje obaveza prema bankama	37.542	64.767
Otplate obaveze po subordiniranom dugu	(23)	-
Plaćene dividende	(56.621)	(45.232)
NETO NOVAC KORIŠTEN U FINANSIJSKIM AKTIVNOSTIMA	<u>(19.102)</u>	<u>(45.232)</u>
NETO POVEĆANJE NOVCA I NOVČANIH EKVIVALENATA	<u>49.846</u>	<u>19.535</u>
NOVAC I NOVČANI EKVIVALENTI NA POČETKU GODINE	<u>792.940</u>	<u>874.376</u>
NOVAC I NOVČANI EKVIVALENTI NA KRAJU GODINE	<u>842.786</u>	<u>792.940</u>

Bilješke u nastavku čine sastavni dio ovih konsolidovanih finansijskih izvještaja.

Konsolidovani izvještaj o promjenama na kapitalu
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

	Dionički kapital	Dionička premija	Revalorizacione rezerve za finansijsku imovinu	Regulatorne rezerve	Zakonske rezerve	Zadržana dobit	Ukupno
Stanje na dan 31. decembra 2017.	247.167	4.473	225	102.443	-	203.290	557.598
Efekt prve primjene MSFI 9 (Bilješka 5)	-	-	-	-	-	(5.737)	(5.737)
Stanje na dan 1. januara 2018. godine (promjena u vrednovanju)	247.167	4.473	225	102.443	-	197.553	551.861
Raspodjela dividende	-	-	-	-	-	(56.621)	(56.621)
Prijenos na ostale rezerve	-	-	-	-	140	(140)	-
Neto dobit za godinu	-	-	-	-	-	84.865	84.865
Ostala sveobuhvatna dobit	-	-	82	-	-	-	82
<i>Ukupna sveobuhvatna dobit</i>	-	-	82	-	140	84.865	84.947
Stanje 31. decembra 2018.	247.167	4.473	307	102.443	140	225.657	580.187

Konsolidovani izvještaj o promjenama na kapitalu
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

	Dionički kapital	Dionička premija	Revalorizacione rezerve za finansijsku imovinu	Regulatorne rezerve	Zakonske rezerve	Zadržana dobit	Ukupno
Stanje na dan 1. januara 2017. godine (nerevidirano)	247.167	4.473	148	102.443	-	169.089	523.320
Raspodjela dividende	-	-	-	-	-	(45.232)	(45.232)
Neto dobit za godinu	-	-	-	-	-	79.433	79.433
Ostala sveobuhvatna dobit	-	-	77	-	-	-	77
<i>Ukupna sveobuhvatna dobit</i>	-	-	77	-	-	79.433	79.510
Stanje na dan 31. decembra 2017.	247.167	4.473	225	102.443	-	203.290	557.598

Bilješke u nastavku čine sastavni dio konsolidovanih finansijskih izvještaja.

1. OPĆI PODACI

Historija i osnivanje

Raiffeisen Bank d.d. Bosna i Hercegovina, Sarajevo ("Banka") je dioničko društvo sa sjedištem u Bosni i Hercegovini, koje je počelo sa radom 1993. godine.

Glavne djelatnosti Banke su:

1. primanje i plasiranje depozita;
2. primanje depozita po viđenju i oročenih depozita;
3. davanje dugoročnih i kratkoročnih kredita i izdavanje dugoročnih i kratkoročnih garancija lokalnim tijelima, preduzećima, stanovništvu, privatnim osobama i drugim kreditnim institucijama koje se bave finansijskim najmovima i transakcijama u stranoj valuti;
4. aktivnosti na međubankarskom tržištu;
5. obavljanje unutrašnjeg i vanjskog platnog prometa;
6. mjenjačke i ostale redovne bankarske usluge;
7. pružanje bankarskih usluga putem razvijene mreže filijala u Bosni i Hercegovini.

Banka posluje kroz jedan poslovni i geografski segment, a to je pružanje bankarskih usluga u Bosni i Hercegovini.

Registrovano sjedište Banke je u ulici Zmaja od Bosne bb, Sarajevo. Na dan 31. decembar 2018. godine, Grupa je imala 1.441 zaposlena (31. decembar 2017.: 1.373 zaposlena).

Nadzorni odbor, Uprava Banke i Odbor za reviziju

Nadzorni odbor

Hannes Moesenbacher	Predsjednik
Peter Lennkh	Zamjenik predsjednika
Peter Jacenko	Član
Johannes Kellner	Član
Markus Kirchmair	Član
Zinka Grbo	Nezavisni član od 19. januara 2018. godine
Jasmina Selimović	Nezavisni član od 19. januara 2018. godine

Odbor za reviziju

Renate Kattinger	Predsjednik od 22. februara 2018. godine
Wolfgang Kettner	Predsjednik do 21. februara 2018. godine
Fikret Hadžić	Član do 20. jula 2018. godine
Nedžad Madžak	Član
Abid Jusić	Član
Vojislav Puškarević	Član
Benina Veledar	Član od 30. augusta 2018. godine

**Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.**

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

1. OPĆI PODACI (NASTAVAK)

Uprava Banke

Karlheinz Dobnigg	Direktor, predsjednik Uprave
Heribert Fernau	Izvršni direktor
Mirha Hasanbegović	Izvršni direktor
Maida Zahirović Salom	Izvršni direktor
Ante Odak	Izvršni direktor

Banka je matično društvo grupe Raiffeisen Bank BH d.d. ("Grupa") koju čine sljedeća društva:

Naziv društva	Datum izvještavanja	Djelatnost	% učešća u kapitalu i glasanju
Raiffeisen Leasing d.o.o. Sarajevo	31. decembar	Finansijski i operativni najam	100
A-SPV d.o.o. Sarajevo	31. decembar	Najam nekretnina	100
S-SPV d.o.o. Sarajevo	31. decembar	Najam nekretnina	100
K-SPV d.o.o. Sarajevo	31. decembar	Najam nekretnina	100
Raiffeisen Assistance d.o.o. Sarajevo	31. decembar	Zastupnik u osiguranju vozila Upravljanje investicionim fondovima	100
Raiffeisen Invest d.o.o Sarajevo	31. decembar	Usluge posredovanja u poslovanju sa hartijama od vrijednosti	100
Raiffeisen Capital a.d. Banja Luka	31. decembar		100

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

2. OSNOVA PRIPREME

2.1. Izjava o usklađenosti

Ovi konsolidovani finansijski izvještaji pripremljeni su u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja ("MSFI"). Ovi finansijski izvještaji predstavljaju konsolidovane finansijske izvještaje Grupe"

Ovo je prvi set godišnjih finansijskih izvještaja u kojima je Grupa počela sa primjenom MSFI 9 „*Finansijski instrumenti*“ i MSFI 15 „*Prihodi od ugovora sa kupcima*“. Primjena MSFI 9 rezultirala je promjenama u računovodstvenim politikama vezanim uz priznavanje, klasifikaciju i mjerenje finansijske aktive i obaveza, te umanjeње vrijednosti finansijske imovine.

Promjene u značajnim računovodstvenim politikama su opisane u Bilješci 2.5. *Promjene u računovodstvenim politikama* i Bilješci 5 *Prelaz na MSFI 9*.

Ovi konsolidovani finansijski izvještaji odobreni su od strane Uprave Banke na dan 05. juni 2019. godine.

Ovi konsolidovani finansijskih izvještaji pripremaju se pored pojedinačnih finansijskih izvještaja za potrebe izvještavanja prema regulatoru.

2.2. Osnova mjerenja

Ovi konsolidovani finansijski izvještaji pripremljeni su po načelu historijskog troška i amortizovanog troška osim za finansijsku imovinu i obaveze koji se iskazuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha i ostalu sveobuhvatnu dobit.

2.3. Funkcionalna valuta i valuta prezentiranja

Konsolidovani finansijski izvještaji prezentirani su u konvertibilnim markama (000 KM) u hiljadama, koja je i funkcionalna valuta. Konvertibilna marka je fiksno vezana za euro (1 EUR = 1,95583 KM).

2.4. Korištenje procjena i prosudbi

Sastavljanje konsolidovanih finansijskih izvještaja zahtijeva od Uprave donošenje prosudbi, procjena i pretpostavki koje utječu na primjenu računovodstvenih politika, te objavljene iznose imovine, obaveza, prihoda i rashoda. Stvarni rezultati mogu biti različiti od tih procjena.

Procjene i povezane pretpostavke redovno se pregledaju. Promjene računovodstvenih procjena priznaju se u periodu u kojem su procjene promijenjene, te eventualno budućim periodima, ako utječu i na njih.

Informacije o područjima sa značajnom neizvjesnošću u procjenama kritičnih procjena u primjeni računovodstvenih politika koje imaju najznačajniji utjecaj na iznose priznate u ovim finansijskim izvještajima prikazane su u Bilješci 3.

2.5. Promjene u računovodstvenim politikama

Grupa je od 1. januara 2018. godine primijenila Međunarodni standard finansijskog izvještavanja MSFI 9 „*Finansijski instrumenti*“, što je rezultiralo promjenom računovodstvenih politika i korigovanje iznosa prethodno priznatih u konsolidovanim finansijskim izvještajima. Grupa nije radila raniju primjenu MSFI 9 u prethodnim periodima.

Kako to dopušta standard, Grupa nije prepravila usporedne podatke za 2017. godinu. Učinci primjene MSFI 9 priznati su na teret početnog stanja zadržane dobiti i rezervi.

Posljedično, Grupa je primijenila Međunarodni standard finansijskog izvještavanja 7 (revidiran zbog primjene MSFI 9). Ostale osnovne računovodstvene politike primijenjene pri sastavljanju konsolidovanih finansijskih izvještaja jednake su kao i pri sastavljanju godišnjih konsolidovanih finansijskih izvještaja na dan 31. decembra 2017. godine.

**Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.**

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

2. OSNOVA PRIPREME (NASTAVAK)

2.5. Promjene u računovodstvenim politikama (nastavak)

Primjena MSFI 9 rezultirala je promjenama računovodstvenih politika u vezi sa priznavanjem, klasifikacijom i mjerenjem finansijske imovine i finansijskih obaveza, te obezvređenjem finansijske imovine. MSFI 9 također značajno mijenja druge standarde koji se tiču finansijskih instrumenata kao što su MSFI 7 „*Finansijski instrumenti: Objavljivanja*“.

Detaljan opis promjena objavljen je u Bilješci 3 *Značajne računovodstvene politike* i Bilješci 5 *Prelaz na MSFI 9*, ovih konsolidovanih finansijskih izvještaja.

Grupa je, također, inicijalno početno usvojila MSFI 15 od 1. januara 2018. godine. Primjena MSFI 15 nije imala utjecaj na vrijeme ili iznos naknada i provizija od ugovora sa klijentima i imovinom i obavezama priznatim od strane Grupe. Shodno tome, utjecaj na uporedne informacije je ograničen na novi zahtjev objavljivanja. Za dodatne informacije pogledati Bilješku 3.4 *Prihodi i rashodi od naknada*.

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE

Izuzev prethodno opisanih promjena u Bilješki 2.5, računovodstvene politike Grupe opisane u nastavku dosljedno su primjenjivane za sve periode prikazane u ovim finansijskim izvještajima.

3.1. Osnova konsolidacije

a) Poslovne kombinacije

Poslovne kombinacije priznaju se metodom sticanja na datum sticanja, tj. u trenutku kada je Grupa stekla kontrolu. Kontrola je pravo upravljanja finansijskim i poslovnim politikama drugog subjekta tako da se ostvari korist od njegovih aktivnosti. U procjeni kontrole, Grupa uzima u obzir potencijalna glasačka prava koja postoje nakon poslovne transakcije.

Prenesena naknada ne uključuje iznose koji se odnose na izmirenje obaveza koje su postojale prije datuma sticanja. Takvi iznosi se općenito priznaju kroz bilans uspjeha.

Troškovi transakcije koje je Grupa imala u okviru poslovne kombinacije, osim troškova povezanih s izdavanjem dužničkih ili vlasničkih vrijednosnih papira, priznaju se u bilansu uspjeha kada nastanu.

Potencijalna naknada za sticanje udjela mjeri se po fer vrijednosti na datum sticanja. Ukoliko je potencijalna obaveza klasificirana kao kapital, ne mjeri se ponovno i izmirenje se prikazuje u okviru kapitala. U suprotnom, potencijalna naknada za sticanje udjela se mjeri po fer vrijednosti na svaki datum izvještavanja i naknadne promjene u fer vrijednosti potencijalnih naknada se priznaju u računu dobiti ili gubitka.

b) Zavisna društva

Zavisna društva su društva koja kontrolira Grupa. Grupa kontrolira društvo ukoliko je izložena ili ima pravo na varijabilne povrate od svoje suradnje s društvom i ukoliko posjeduje mogućnost da utiče na navedene povrate kroz svoj utjecaj na društvo. Finansijski izvještaji zavisnih društava uključeni su u konsolidovane finansijske izvještaje od datuma sticanja kontrole do datuma prestanka kontrole.

c) Transakcije koje se eliminišu prilikom konsolidacije

Potraživanja i obaveze kao i nerealizovana dobit i gubitak nastali kao rezultat transakcija između članica Grupe eliminišu se kod pripremanja konsolidovanih finansijskih izvještaja.

3.2. Transakcije u stranim valutama

Transakcije u stranim valutama inicijalno se registruju po kursu valute na datum transakcije. Monetarna imovina i obaveze iskazane u stranim valutama se preračunavaju na dan izvještavanja primjenom kursa važećeg na taj datum. Nemonetarne stavke u stranoj valuti iskazane po fer vrijednosti preračunavaju se primjenom tečajeva važećih na dan utvrđivanje fer vrijednosti. Nemonetarne stavke koje se mjere po historijskom trošku u stranoj valuti se ne preračunavaju ponovo na datum izvještavanja. Dobici i gubici nastali preračunavanjem priznaju se u bilans uspjeha za period.

Grupa vrednuje imovinu i obaveze po srednjem kursu Centralne banke Bosne i Hercegovine važećem na datum izvještavanja. Kursevi Centralne banke za najznačajnije valute koje je Grupa primjenjivala u izradi izvještaja o finansijskom položaju na datume izvještavanja bili su kako slijedi:

31. decembar 2018.	EUR 1= KM 1,95583	USD 1 = KM 1,70755
31. decembar 2017.	EUR 1= KM 1,95583	USD 1 = KM 1,63081

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.3. Prihodi i rashodi od kamata

Politike primjenjive od 1. januara 2018.

Efektivna kamatna stopa

Prihodi i rashodi od kamata priznaju se u bilansu uspjeha primjenom metode efektivne kamatne stope. "Efektivna kamatna stopa" je stopa koja tačno diskontuje procijenjene buduće gotovinske isplate ili primanja kroz očekivani vijek trajanja finansijskog instrumenta na:

- bruto knjigovodstvenu vrijednost finansijske imovine; ili
- amortizovani trošak finansijske obveze.

Prilikom izračunavanja efektivne kamatne stope za finansijske instrumente, koji nisu kupljena ili kreditno umanjena finansijska imovina, Grupa procjenjuje buduće novčane tokove uzimajući u obzir sve ugovorne uvjete finansijskog instrumenta, ali ne i očekivani kreditni gubitak (eng. ECL). Za kupljenu ili nastalu kreditno umanjenu finansijsku imovinu, kreditno usklađena efektivna kamatna stopa izračunava se na temelju procijenjenih budućih novčanih tokova uključujući i očekivani kreditni gubitak.

Izračun efektivne kamatne stope uključuje troškove transakcije, naknade i poene koji su plaćeni ili primljeni i koji su sastavni dio efektivne kamatne stope. Transakcijski troškovi uključuju dodatne troškove koji se mogu izravno pripisati sticanju ili izdavanju finansijske imovine ili finansijske obveze.

Amortizovani trošak i bruto knjigovodstvena vrijednost

"Amortizovani trošak" je iznos po kojem se finansijska imovina ili finansijske obaveze mjere pri inicijalnom priznavanju, umanjeno za otplate glavnice, plus ili minus kumulativna amortizacija koristeći metodu efektivne kamatne stope bilo koje razlike između inicijalnog iznosa i iznosa po roku dospjeća, i, za finansijsku imovinu, usklađeno za bilo koji očekivani kreditni gubitak (ili umanjeno vrijednosti prije 1. januara 2018. godine).

"Bruto knjigovodstvena vrijednost finansijske imovine" je amortizovani trošak finansijske imovine prije usklađivanja za bilo koji očekivani kreditni gubitak.

Obračun prihoda i rashoda od kamata

Efektivna kamatna stopa finansijske imovine ili finansijskih obveza izračunava se pri početnom priznavanju. Pri izračunu kamatnih prihoda i rashoda, efektivna kamatna stopa primjenjuje se na bruto knjigovodstvenu vrijednost imovine (kada imovina nije umanjena za kreditne gubitke) ili na amortizovani trošak obveza. Efektivna kamatna stopa revidira se kao rezultat periodične procjene novčanih tokova instrumenata s promjenjivom kamatnom stopom kako bi se odrazila kretanja tržišnih kamatnih stopa.

Međutim, za finansijsku imovinu koja je nakon početnog priznavanja kreditno umanjena, prihodi od kamata izračunavaju se primjenom efektivne kamatne stope na amortizovani trošak finansijske imovine. Ako imovina više nije kreditno umanjivana, izračun kamatnog prihoda se vraća na bruto osnovicu.

Za finansijsku imovinu koja je bila kreditno umanjena prilikom početnog priznavanja, prihodi od kamata izračunavaju se primjenom efektivne kamatne stope na amortizovani trošak imovine. Izračun prihoda od kamata ne vraća se na bruto osnovu, čak i ako se kreditni rizik imovine poboljša.

Politike primjenjive do 1. januara 2018.

Prihodi i rashodi od kamata priznaju se u bilansu uspjeha primjenom metode efektivne kamatne stope. Efektivna kamatna stopa je stopa koja tačno diskontuje procijenjene buduće novčane isplate i uplate kroz očekivani vijek trajanja finansijske imovine ili finansijske obveze (ili, gdje je to prikladno, kraćeg razdoblja) na knjigovodstvenu vrijednost finansijske imovine ili finansijske obveze. Prilikom izračunavanja efektivne kamatne stope Grupa procjenjuje buduće novčane tokove uzimajući u obzir sve ugovorne uvjete finansijskog instrumenta, ali ne i buduće kreditne gubitke.

**Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.**

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.3. Prihodi i rashodi od kamata (nastavak)

Politike primjenjive do 1. januara 2018. (nastavak)

U izračun efektivne kamatne stope uključuju troškove transakcije, naknada i poena koji su plaćeni ili primljeni i koji su sastavni dio efektivne kamatne stope. Transakcijski troškovi uključuju inkrementalne troškove koji se mogu izravno pripisati sticanju ili izdavanju finansijske imovine ili finansijske obveze.

3.4. Prihodi i rashodi od naknada

Prihodi i rashodi od naknada i provizija koji su sastavni dio efektivne kamatne stope na finansijsku imovinu ili obvezu uključuju se u mjerenje efektivne kamatne stope, i priznaju se u prihode i rashode od kamata.

Prihodi i rashodi od naknada i provizija, kao takvi, sastoje se uglavnom od naknada za transakcije kreditnim karticama, izdavanja garancija i akreditiva, platnog prometa u zemlji i inostranstvu i drugih usluga i priznaju se u bilansu uspjeha po izvršenju relevantne usluge.

Politike primjenjive od 1. januara 2018.

Prihod od naknada i provizija proistekli iz ugovora sa klijentima mjere se na temelju naknade utvrđene u ugovoru sa klijentima. Grupa priznaje prihod kad prenosi uslugu na klijenta.

Tabela u nastavku prikazuje prirodu i vrijeme ispunjavanja obaveza prema kupcima, uključujući značajne uvjete plaćanja i povezane politike priznavanja prihoda.

Vrsta usluge	Priroda i vrijeme ispunjavanja obaveza, uključujući značajne uvjete plaćanja	Priznavanje prihoda u skladu sa MSFI 15 (od 1. januara 2018.)
Bankarske usluge u poslovanju sa stanovništvom i pravnim osobama	<p>Grupa pruža bankovne usluge klijentima u poslovima sa stanovništvom i pravnim licima, uključujući upravljanje računima, prekoračenjima, transakcijama sa stranim valutama, kreditnim karticama i uslugama.</p> <p>Naknade na konstantnoj osnovi za upravljanje računima se obračunavaju na mjesečnoj osnovi. Grupa utvrđuje tarife posebno za poslovanje sa stanovništvom i pravnim licima na godišnjoj osnovi.</p> <p>Naknade koje se zasnivaju na transakcijama, transakcijama sa stranim valutama i prekoračenjima se naplaćuju od klijenta u trenutku nastanka transakcije.</p> <p>Usluge se naplaćuju na mjesečnoj osnovi na bazi utvrđenih naknada koje se revidiraju godišnje od strane Grupe.</p>	<p>Prihod od naknada po računima i uslugama se priznaje tokom vremena kad se usluga pruža.</p> <p>Prihod od transakcija se priznaje u trenutku nastanka transakcije.</p>

Ugovor sa klijentom koji rezultira priznavanjem finansijskog instrumenta u finansijskim izvještajima Grupe može biti djelimično u okviru MSFI 9 i djelimično u okviru MSFI 15. Ako je to slučaj, Grupa prvo primjenjuje MSFI 9 da odvoji mjerenje dijela ugovora koji je u okviru MSFI 9 a na ostatak primjenjuje MSFI 15.

3.5. Neto prihod od trgovanja

“Neto prihod od trgovanja” obuhvata dobitke umanjene za gubitke koji se odnose na imovinu i obaveze koje se drže radi trgovanja i uključuje sve promjene fer vrijednosti, kamate i kursne razlike.

**Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.**

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.6. Neto prihod od ostalih finansijskih instrumenata po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha

Neto prihod od ostalih finansijskih instrumenata koji se mjere po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha odnosi se na derivative koji nisu namjenjeni trgovanju i koji se drže radi upravljanja rizicima koji nisu dio kvalifikovanih odnosa zaštite, finansijsku imovinu i obaveze mjere po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, i od 1. januara 2018. godine, imovinu koja nije namjenjena trgovanju a mjeri se po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha. Nabrojano uključuje promjene u fer vrijednosti, kamate, dividende i kursne razlike.

3.7. Prihod od dividendi

Prihod od dividende se priznaje u bilansu uspjeha kada je utvrđeno pravo na primanje dividende i ako se iznos dividende može pouzato izmjeriti.

3.8. Oporezivanje

Poreski rashod s temelja poreza na dobit jest zbirni iznos tekuće poreske obaveze i odgođenih poreza.

Tekući porez na dobit

Poreski rashod se temelji na oporezivoj dobiti za godinu. Neto dobit perioda iskazana u izvještaju o bilansu uspjeha i ostaloj sveobuhvatnoj dobiti razlikuje se od oporezive dobiti jer uključuje stavke prihoda i rashoda koje su oporezive ili neoporezive u drugim godinama, kao i stavke koje nikada nisu oporezive ni odbitne. Tekuća poreska obaveza Grupe izračunava se primjenom poreskih stopa koje su na snazi, odnosno u postupku donošenja na datum izvještajnog perioda.

Odgođeni porez na dobit

Odgođeni porez jest iznos za koji se očekuje da će po njemu nastati obaveza ili povrat temeljem razlike između knjigovodstvene vrijednosti imovine i obaveza u nekonsolidovanim finansijskim izvještajima i pripadajuće poreske osnovice koja se koristi za izračunavanje oporezive dobiti, a obračunava se metodom bilansne obaveze. Odgođene poreske obaveze općenito se priznaju za sve oporezive privremene razlike, a odgođena poreska imovina se priznaje u onoj mjeri u kojoj je vjerovatno da će biti raspoloživa oporeziva dobit na temelju koje je moguće iskoristiti privremene razlike koje se odbijaju.

Knjigovodstveni iznos odgođene poreske imovine preispituje se na svaki datum izvještavanja i umanjuje u onoj mjeri u kojoj više nije vjerovatno da će biti raspoloživ dostatan iznos oporezive dobiti za povrat cijelog ili dijela poreske imovine.

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.9 Najmovi

Finansijski najam – Grupa kao davatelj najma

Najam kod kojeg Grupa kao davatelj najma prenosi na primatelja najma gotovo sve rizike i nagrade povezane s vlasništvom nad sredstvom koje je objekt najma svrstani su u finansijski najam. Kod finansijskih najmova, sadašnja vrijednost plaćanja po najmu, priznaje se kao potraživanje. Razlika između bruto iznosa potraživanja i sadašnje vrijednosti potraživanja predstavlja nezarađeni finansijski prihod. Početni direktni troškovi kao što su provizije, odvjetničke naknade te interni inkrementalni troškovi izravno povezani s pregovaranjem i ugovaranjem najma, uključeni su u početno mjerenje potraživanja po finansijskom najmu i smanjuju prihod koji se priznaje tijekom perioda trajanja najma.

Operativni najam – Grupa kao davatelj najma

Grupa klasificira sve najmove koji nisu finansijski u kojima je ona davatelj najma, kao operativne. Operativni najmovi su uključeni unutar pozicije nekretnine i oprema u izvještaju o finansijskom položaju po trošku nabave neto od akumulirane amortizacije. Navedena imovina amortizira se kroz očekivani korisni vijek upotrebe koji se temelji na trajanju ugovora o najmu. Prihodi temeljem operativnog najma priznaju se ravnomjerno tijekom trajanja najma kroz račun dobiti i gubitka.

Operativni najam – Grupa kao primatelj najma

Imovina u najmu za koju davatelj najma zadržava sve rizike i koristi vlasništva imovine, klasificirana je kao operativni najam. Otplate operativnog najma se priznaju kao trošak na bazi pravocrtne metode kroz vremenski period najma. Navedeni trošak uključen je u ostale troškove poslovanja.

3.10. Finansijska imovina i obaveze

Priznavanje i početno mjerenje

Grupa inicijalno priznaje kredite i potraživanja, depozite, izdane dužničke vrijednosne papire i subordinirane obveze na dan nastanka. Svi ostali finansijski instrumenti (uključujući redovnu kupovinu i prodaju finansijskih sredstava) priznaju se na datum trgovanja, odnosno na datum na koji Grupa postaje strana ugovornih odredbi instrumenta.

Finansijska imovina ili finansijska obaveza se početno mjeri po fer vrijednosti uvećanoj, osim za finansijsku imovinu i obaveze po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, za transakcijske troškove koji se mogu izravno pripisati njegovom stjecanju ili izdavanju.

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.11. Finansijska imovina i obaveze (nastavak)

3.11.1. Finansijska imovina

(i) Klasifikacija i naknadno mjerenje

Politike primjenjive od 1. januara 2018.

Od 1. januara 2018. godine Grupa primjenjuje MSFI 9 i klasifikuje finansijsku imovinu prema sljedećim kategorijama:

- Finansijska imovina mjerena po amortizovanom trošku
- Finansijska imovina mjerena kroz ostalu sveobuhvatnu dobit
- Finansijska imovina po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha

Zahtjevi klasifikacije za dužničke i vlasničke instrumente navedeni su ispod:

1. Dužnički instrumenti

Dužnički instrumenti su oni instrumenti koji zadovoljavaju definiciju finansijske obaveze kao što su krediti, obveznice i potraživanja.

Klasifikacija i naknadno mjerenje zavisi od:

- (i) Namjene upravljanja finansijskom imovinom (poslovni model)
- (ii) Ugovorenih karakteristike novčanih tokova („isključivo plaćanje glavnice i kamate”, eng. Solely Payments of Principal and Interest, dalje „SPPI” test ili „SPPI”)

Bazirano na ovim faktorima, Grupa klasifikuje svoju finansijsku imovinu u zavisnosti od namjere zbog koje su finansijski instrumenti stečeni, kako slijedi:

- **Finansijska imovina mjerena po amortizovanom trošku**

Finansijska imovina koja se drži radi prikupljanja ugovorenih novčanih tokova koji predstavljaju isključivo plaćanje glavnice i kamate (SPPI), i koja nije određena kao po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, se mjeri po amortizovanom trošku. Nakon početnog priznavanja, knjigovodstvena vrijednost ove imovine je prilagođena za očekivane kreditne gubitke priznate i mjerene kao što je opisano u Bilješci 3.11.1 (iv).

Prihod od kamata obračunava se primjenom efektivne kamatne stope i uključen je u poziciju „Prihod od kamata i slični prihodi”.

Dati krediti i potraživanja su nederivativna finansijska imovina s fiksnim ili odredivim plaćanjima koja ne kotira na aktivnom tržištu. Dati krediti i potraživanja nastaju kada Grupa odobrava novčana sredstva komitentima bez namjere trgovanja s tim potraživanjima te uključuju plasmane i date kredite bankama, date kredite i potraživanja od klijenata, sredstva kod Centralne banke, i potraživanja po finansijskom i operativnom najmu.

- **Finansijska imovina kroz ostalu sveobuhvatnu dobit**

Finansijska imovina koja se drži radi prikupljanja ugovorenih novčanih tokova i radi prodaje imovine, gdje novčani tokovi imovine predstavljaju isključivo plaćanje glavnice i kamate, i koja nije određena po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, se mjeri kroz ostalu sveobuhvatnu dobit.

Procjene fer vrijednosti finansijske imovine mjerene kroz ostalu sveobuhvatnu dobit priznaju se kroz ostalu sveobuhvatnu dobit, osim priznavanja dobitaka ili gubitaka od umanjenja vrijednosti, prihoda od kamata i tečajnih razlika koji se priznaju u bilansu uspjeha osim ako se radi o vlasničkim vrijednosnicama kod kojih se nerealizovani gubici/dobici nikad ne reklasifikuju u bilans uspjeha.

Prilikom prestanka priznavanja finansijske imovine kroz ostalu sveobuhvatnu dobit, kumulativni dobiti ili gubici prethodno priznati u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti se reklasificiraju u bilans uspjeha. Prihod od kamata obračunava se primjenom efektivne kamatne stope.

**Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.**

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.11. Finansijska imovina i obaveze (nastavak)

3.11.1. Finansijska imovina (nastavak)

- **Finansijska imovina po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha**

Finansijska imovina se naknadno mjeri po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha ako se naknadno ne mjeri po amortizovanom trošku ili po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit. Dobici i gubici koji nastaju iz promjena fer vrijednosti finansijske imovine po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha priznaju se u bilansu uspjeha.

Dodatno, Grupa ima opciju da raspoređuje finansijsku imovinu u kategoriju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha kod inicijalnom priznavanja kada takva klasifikacija uklanja ili znatno umanjuje računovodstvenu neusklađenost koja bi inače nastala.

Namjena upravljanja finansijskom imovinom (Poslovni model)

Sva finansijska imovina, osim vlasničkih vrijednosnih papira koji spadaju u kategoriju ulaganja u pridružena i zavisna društva, grupisana je u poslovne modele koji označavaju način zajedničkog upravljanja skupinom finansijske imovine kao cjelinom radi ostvarenja određenog poslovnog cilja i definišu način na koji se očekuje da će finansijska imovina generisati novčane tokove.

Poslovni modeli Grupe su:

- Poslovni model čiji je cilj držanje imovine radi naplate ugovorenih novčanih tokova – objedinjava svu finansijsku imovinu koja se drži radi naplate ugovorenih novčanih tokova tokom vijeka trajanja finansijskog instrumenta. Poslovni model radi naplate prolazi SPPI test, a u taj model alocirana je sljedeća finansijska imovina:
 - novčana sredstva na transakcijskim računima kod drugih banaka,
 - plasmani kod drugih banaka
 - krediti dati klijentima,
 - ostala potraživanja.

Kreditni rizik je osnovni rizik kojim se upravlja u okviru ovog poslovnog modela.

- Poslovni model čiji je cilj prikupljanje ugovorenih novčanih tokova i prodaja finansijske imovine – objedinjava finansijsku imovinu koja se drži s ciljem prikupljanja ugovorenih novčanih tokova i prodaje finansijske imovine. U poslovni model radi naplate i prodaje alocirana je sljedeća finansijska imovina:
 - dužnički vrijednosni papiri (prolazi SPPI test),
 - vlasnički vrijednosni papiri (ne prolaze SPPI test),
 - udjeli u investicijskim fondovima (ne prolaze SPPI test),

Rizik likvidnosti je osnovni rizik kojim se upravlja u okviru ovog poslovnog modela.

- Poslovni model unutar kojeg se finansijska imovina mjeri po fer vrijednosti kroz račun bilans uspjeha (ne prolazi SPPI test) – objedinjuje svu finansijsku imovinu koja se ne drži u okviru prethodno navedena dva poslovna modela. Finansijskom imovinom u ovom poslovnom modelu upravlja se s ciljem ostvarenja novčanih tokova prodajom imovine i ostvarenjem kratkoročnog profita.

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.11. Finansijska imovina i obaveze (nastavak)

3.11.1. Finansijska imovina (nastavak)

Ugovorene karakteristike novčanih tokova (SPPI)

Test obilježja ugovorenih novčanih tokova s aspekta plaćanja samo glavnice i kamate na nepodmireni iznos glavnice jedan je od kriterija za klasifikaciju finansijske imovine u pojedinu kategoriju mjerenja. SPPI test se provodi s ciljem utvrđivanja da li kamata na nepodmirenu glavnica odražava naknadu za vremensku vrijednost novca, kreditni rizik i druge osnovne rizike posudbe, troškove kreditiranja i profitnu maržu.

SPPI test se provodi:

- za svu finansijsku imovinu, alociranu u poslovni model čiji je cilj držanje finansijske imovine radi naplate ugovorenih novčanih tokova i poslovni model čiji je cilj prikupljanje ugovorenih novčanih tokova i prodaja finansijske imovine, a na datum njenog inicijalnog priznavanja,
- za svaku finansijsku imovinu u slučajevima u kojima je izvorna imovina značajno modificirana i zbog toga ponovno priznata kao nova imovina,
- kod uvođenja novih modela i/ili programa kreditiranja kako bi se unaprijed utvrdila prihvatljivost razmatranih uslova kreditiranja u odnosu na potrebu kasnijeg praćenja vrijednosti eventualne finansijske imovine koja bi proizašla iz istih.

2. Vlasnički instrumenti

Vlasnički instrumenti su instrumenti koji ispunjavaju definiciju kapitala iz perspektive izdavaoca; odnosno to su instrumenti koji ne sadrže ugovornu obavezu plaćanja, a sadrže dokaze o preostalom učešću u neto imovini izdavaoca. Primjer kapitalnih ulaganja podrazumijeva osnovne obične dionice.

Grupa naknadno mjeri sva kapitalna ulaganja po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, osim u slučaju kada je Uprava Banke izabrala, po inicijalnom priznavanju da neopozivo odredi kapitalno ulaganje po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit. Politika Grupe je da odredi kapitalna ulaganja kao fer vrijednost kroz ostalu sveobuhvatnu dobit kada se ta ulaganja drže za druge namjene, a ne za generisanje povrata na investicije. Kada se koristi ovaj izbor, dobiti i gubici po osnovu fer vrijednosti priznaju se u ostalu sveobuhvatnu dobit i naknadno se ne reklasifikuju u bilans uspjeha, uključujući i otuđenja. Gubici od umanjenja vrijednosti (i ukidanje gubitaka od umanjenja vrijednosti) se ne izvještavaju odvojeno od drugih promjena u fer vrijednosti. Dividende, kada predstavljaju povrat na takve investicije, i dalje se ne priznaju u dobiti ili gubitku kao ostali prihod kada se utvrdi pravo Grupe na primanje plaćanja.

Dobici i gubici na kapitalne investicije po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha su uključeni u neto prihod od trgovanja u bilansu uspjeha.

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.11. Finansijska imovina i obaveze (nastavak)

3.11.1. Finansijska imovina (nastavak)

Politike primjenjive do 1. januara 2018.

Grupa klasifikuje svoju finansijsku imovinu u sljedeće kategorije:

- dati krediti i potraživanja,
- finansijska imovina raspoloživa za prodaju,
- finansijska imovina po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha,
- finansijska imovina koja se drži do dospjeća.

Uprava određuje klasifikaciju finansijske imovine kod početnog priznavanja i preispituje tu klasifikaciju na svaki datum izvještavanja.

Dati krediti i potraživanja

Kreditni plasmani kod drugih banaka, potraživanja po ugovoru o najmu i ostala potraživanja s fiksnim ili odredivim plaćanjima koja ne kotiraju na aktivnom tržištu klasifikuju se kao "kreditni i potraživanja". Isti nastaju kad Grupa daje novac dužniku bez namjere istovremene prodaje tih potraživanja ili prodaje u bliskoj budućnosti.

Kreditni i potraživanja inicijalno se priznaju po fer vrijednosti uvećani za inkrementalne troškove. Nakon početnog priznavanja, kreditni i potraživanja se vrednuju po amortizovanom trošku koristeći metodu efektivne kamate, umanjeni za eventualno umanjenje vrijednosti. Prihod od kamate se priznaje primjenom efektivne kamatne stope.

Finansijska imovina raspoloživa za prodaju

Finansijska imovina raspoloživa za prodaju obuhvata nederivativnu finansijsku imovinu koja se klasifikuje kao raspoloživa za prodaju ili koja nije klasifikovana u neku drugu kategoriju. Finansijska imovina klasifikovana kao raspoloživa za prodaju se namjerava držati na neodređeno vrijeme, ali može biti prodana kao odgovor na potrebe za likvidnošću ili promjenu u kamatnim stopama, promjenu u deviznim kursovima ili cijenama vlasničkih vrijednosnih papira. Imovina raspoloživa za prodaju uključuje vlasničke i dužničke vrijednosne papire.

Finansijska imovina raspoloživa za prodaju se početno vrednuje po fer vrijednosti uvećanoj za transakcijske troškove koji se mogu direktno pripisati nabavci ili izdavanju finansijske imovine. Nakon inicijalnog vrednovanja sva finansijska imovina raspoloživa za prodaju iskazuje se po fer vrijednosti. Izuzetak su, vlasnički vrijednosni papiri koji nemaju cijenu na aktivnom tržištu odnosno čija se fer vrijednost ne može pouzdano izmjeriti vrednuju se po trošku nabave uvećanom za transakcijske troškove, umanjenom za eventualna umanjenja vrijednosti.

Dobici i gubici koji nastaju iz promjena fer vrijednosti finansijske imovine raspoložive za prodaju se priznaju direktno u ostalu sveobuhvatnu dobit, sve do prestanka priznavanja ili dok njezina vrijednost ne bude umanjena, kada se kumulativni iznos prethodno priznat u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti prenosi u bilans uspjeha. Kamata obračunata korištenjem metode efektivne kamate priznaje se u bilansu uspjeha.

Kursne razlike od vlasničkih instrumenata raspoloživih za prodaju predstavljaju dio fer vrijednosti ovih instrumenata i priznaju se u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti. Dividende na vlasničke instrumente raspoložive za prodaju priznaju se u bilansu uspjeha u trenutku kada Grupa ostvari pravo naplate.

**Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.**

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.11. Finansijska imovina i obaveze (nastavak)

3.11.1. Finansijska imovina (nastavak)

Finansijska imovina po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha

Grupa imovinu klasifikuje kao finansijsku imovinu po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha kada se finansijska imovina drži kao „namjenjena za trgovanje“ ili je inicijalno određena kao finansijska imovina iskazana po fer vrijednosti.

Finansijska imovina je klasificirana kao namijenjena trgovanju ako:

- je nabavljena s ciljem prodaje u bliskoj budućnosti; ili
- je dio identificiranog portfolia finansijskih instrumenata koje Grupa drži zajedno i koja se ponaša po šablonu kratkoročne zarade, ili
- je imovina derivativni instrument koji nije okarakterisan kao efektivni hedžing instrument.

Finansijska imovina može biti priznata kao finansijska imovina iskazana po fer vrijednosti iako nije „namjenjena trgovanju“ ako:

- takva klasifikacija eliminiše ili značajno smanjuje nekonzistentnost mjerenja ili prepoznavanja koja bi inače nastala; ili
- je finansijska imovina dio grupe finansijske imovine ili obaveza ili oboje, čiji je učinak mjeren na bazi fer vrijednosti, u skladu sa dokumentovanim upravljanjem rizicima ili investicionom strategijom Grupe, i informacijama oko internog grupisanja imovine na toj osnovi; ili
- je dio ugovora koji sadrži jedan ili više ugrađenih derivata, a MRS 39 dozvoljava da se cjelokupni kombinovani ugovor (imovina ili obveza) označi kao kod finansijska imovina po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

Finansijska imovina po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha se iskazuje po fer vrijednosti, a svaka dobit ili gubitak se priznaje u izvještaju o dobiti ili gubitku i ostaloj sveobuhvatnoj dobiti. Neto dobit ili gubitak priznat u izvještaju o dobiti ili gubitku i ostaloj sveobuhvatnoj dobiti uključuje bilo koju dividendu ili kamatu zarađenu na finansijskoj imovini. Fer vrijednost se utvrđuje na način opisan u bilješci 3.11.4.

Finansijska imovina u posjedu do dospijeca

Obveznice i trezorski zapisi sa fiksnim ili odredivim plaćanjima i fiksnim rokom dospijeca, za koje Grupa ima pozitivnu namjeru i mogućnost da ih čuva do dospijeca, klasifikuju se kao imovina u posjedu do dospijeca. Finansijska imovina u posjedu do dospijeca priznaje se po trošku amortizacije koristeći metodu efektivne kamatne stope, umanjenom za umanjenje vrijednosti, sa prihodom koji se priznaje na bazi efektivnog prihoda.

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.11. Finansijska imovina i obaveze (nastavak)

3.11.1. Finansijska imovina (nastavak)

(ii) Prestanak priznavanja finansijske imovine

Grupa prestaje priznavati finansijsku imovinu (u cjelini ili djelimično) kada isteknu ugovorna prava na primitke novčanih tokova iz finansijskog instrumenta ili kada izgubi kontrolu nad ugovornim pravima nad tom finansijskom imovinom. Ovo se dešava kada Grupa prenese suštinski sve rizike i koristi od vlasništva na drugi poslovni subjekt ili kada su prava realizovana, predata ili istekla.

Prilikom prestanka priznavanja finansijske imovine razliku između knjigovodstvene vrijednosti (ili knjigovodstvenog iznosa raspoređenog na dio imovine koja se prestaje priznavati) i sume primljena naknada (uključujući svako novo sredstvo umanjeno za svaku novu obavezu) i bilo koji kumulativni dobitak ili gubitak prethodno priznat kroz sveobuhvatnu dobit priznaje se u bilansu usjeha.

Od 1. januara 2018. godine svaki kumulativni dobitak ili gubitak priznat kroz sveobuhvatnu dobit za vlasničke vrijednosne papire označene kao po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit ne priznaje se u bilansu usjeha kod prestanka priznavanja takvih vrijednosnih papira, nego se direktno priznaje u zadržanu dobit.

(iii) Modifikacija finansijske imovine

Modifikacija izloženosti je postupak kojim se mijenjaju uslovi originalnog ugovora, pri čemu modifikacija može biti:

- 1) uzrokovana tekućim potrebama dužnika (npr. smanjenje efektivne kamatne stope zbog promjena na tržištu, zamjena kolateralna i slično), a ne finansijskim poteškoćama dužnika,
- 2) uzrokovana trenutnim finansijskim poteškoćama dužnika ili poteškoćama koje će uskoro nastati, odnosno pogoršanjem njegove kreditne sposobnosti.

Modifikacija stavke finansijske aktive postoji kada je izvršena promjena nekih ili svih odredbi ugovora.

Politike primjenjive od 1. januara 2018.

Grupa će da u slučaju stavke finansijske aktive koja predstavlja dužnički finansijski instrument (vrijednosni papiri i dati krediti i potraživanja) utvrdi da li je izvršena modifikacija značajna, odnosno da li je razlika između sadašnje vrijednosti preostalih modifikovanih novčanih tokova diskontovanih primjenom originalne efektivne kamatne stope i sadašnje vrijednosti izmijenjenih novčanih tokova diskontovanih primjenom originalne efektivne kamatne stope veća od 10%.

Ukoliko je modifikacija značajna, Grupa prestaje priznavati originalnu finansijsku imovinu i počinje priznavati novu finansijsku imovinu po fer vrijednosti plus troškovi transakcije i preračunava novu efektivnu kamatnu stopu sredstva. Datum modifikacije se smatra datumom inicijalnog priznavanja za potrebe izračuna umanjenja vrijednosti, uključujući i potrebe određivanja značajnog povećanja kreditnog rizika.

Nadalje, Grupa također procjenjuje da li je novo priznato finansijsko sredstvo umanjene vrijednosti na dan inicijalnog priznavanja, posebno u slučaju kada je modifikacija nastala uslijed finansijskih poteškoća dužnika. Razlika u knjigovodstvenoj vrijednosti se također priznaje u bilansu usjeha kao dobit ili gubitak od prestanka priznavanja.

Ukoliko modifikacija finansijskog sredstva nije značajna te modifikacija nije rezultirala prestankom priznavanja finansijskog sredstva, onda Grupa prvo iznova računa bruto knjigovodstvenu vrijednost sredstva koristeći revidirane novčane tokove i priznaje razliku kao dobit ili gubitak u bilansu usjeha. Nova bruto knjigovodstvena vrijednost se preračunava diskontovanjem modifikovanih novčanih tokova originalnom efektivnom kamatnom stopom (ili primjenom efektivne kamatne stope usklađene za kreditni rizik u slučaju POCI imovine).

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.11. Finansijska imovina i obaveze (nastavak)

3.11.1. Finansijska imovina (nastavak)

Ukoliko se modifikacija odvija zbog finansijskih poteškoća dužnika, dobit ili gubitak se prikazuje zajedno sa gubitkom od umanjenja. U ostalim slučajevima, prikazuje se kao prihod od kamata izračunat korištenjem metode efektivne kamatne stope.

Politike primjenjive do 1. januara 2018.

Ako su uvjeti finansijske imovine modifikovani, Grupa procjenjuje jesu li novčani tokovi modificirane imovine bitno različiti. Ako jesu, smatra se da su ugovorna prava na novčane tokove iz izvorne finansijske imovine istekla. U tom se slučaju izvorna finansijska imovina prestaje priznavati i nova finansijska imovina se priznaje po fer vrijednosti.

Ako su uvjeti finansijske imovine izmijenjeni zbog finansijskih poteškoća zajmoprimca i ako se imovina nije prestala priznavati, tada je umanjenje vrijednosti imovine izmjereno korištenjem kamatne stope prije izmjene.

(iv) Umanjenje vrijednosti

Politike primjenjive od 1. januara 2018.

MSFI 9 ističe model „tri faze“ u vezi umanjenja vrijednosti finansijske imovine zasnovano na promjenama kreditnog kvaliteta od inicijalnog priznavanja finansijske imovine.

Umanjenje vrijednosti finansijske imovine priznaje se po modelu očekivanih kreditnih gubitaka (ECL) za imovinu koja se naknadno mjeri po amortizovanom trošku i imovinu koja se naknadno mjeri po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit (osim vlasničkih instrumenata).

MSFI 9 zahtijeva da se procjene očekivani gubici na nivou gubitaka koji se očekuju u narednih 12 mjeseci (faza 1) od početnog unosa finansijskog instrumenta. Vremenski period za izračun očekivanog gubitka postaje čitav preostali vijek trajanja sredstva koje je predmet procjene, gdje je kreditni kvalitet finansijskog instrumenta doživio „značajno“ pogoršanje u odnosu na početno mjerenje (faza 2) ili u slučaju da je sredstvo djelimično ili u potpunosti nekvalitetno (faza 3). Preciznije, uvođenje novih odredbi umanjenja vrijednosti uključuje:

- raspodjelu kvalitetne finansijske imovine na raznim nivoima kreditnog rizika ("staging"), koja odgovara ispravkama vrijednosti zasnovanim na očekivanim gubicima tokom narednih 12 mjeseci (takozvana "faza 1") ili vijeku trajanja za cijelo preostalo trajanje instrumenta (takozvana "faza 2"), kod postojanja značajnog porasta kreditnog rizika;
- raspodjelu djelimično ili u potpunosti nekvalitetne finansijske imovine u tzv. "fazu 3", uvijek uz ispravke vrijednosti zasnovane na očekivanim gubicima tokom cijelog trajanja instrumenta;
- uključivanje očekivanih kreditnih gubitaka (ECL) u izračun, kao i očekivane buduće promjene makroekonomskog scenarija.

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.11. Finansijska imovina i obaveze (nastavak)

3.11.1. Finansijska imovina (nastavak)

Naredna tabela sumira zahtjeve za umanjenje vrijednosti prema MSFI 9:

	Faza 1	Faza 2	Faza 3
Pogoršanje kreditnog rizika	Inicijalno priznavanje (loši krediti na početku uključeni u fazu 3)	Kreditni rizik se značajno povećao u odnosu na početak i ne smatra se „niskim“	Kreditni rizik se povećao do tačke gdje se smatra da je vrijednost instrumenta umanjena
Priznavanje rezervisanja u bilansu stanja po MSFI 9	12-mjesečni očekivani kreditni gubitak	Očekivani gubitak tokom vijeka trajanja instrumenta	Očekivani gubitak tokom vijeka trajanja (kakav je bio po MRS 39 ali povećan za dodatak)
Trenutna klasifikacija	Kvalitetna aktiva	Kvalitetna aktiva	Nekvalitetna aktiva

Mjerenje ECL-a

Očekivani kreditni gubici se mjere kako slijedi:

- *finansijska imovina koja nije kreditno umanjena na datum izvještavanja*: kao sadašnja vrijednosti nedostajuće gotovine (tj. razlika između novčanih tokova nastalih prema subjektu u skladu sa ugovorom i novčanog toka koji Grupa očekuje da primi);
- *finansijska imovina koja je kreditno umanjena na datum izvještavanja*: kao razlika između bruto knjigovodstvene vrijednosti i sadašnje vrijednosti očekivanih budućih novčanih tokova;
- *neiskorištene kreditne obaveze*: kao sadašnja vrijednost razlike između ugovorenog novčanog toka nastalog prema Grupi ukoliko je obaveza neiskorištena i novčanog toka koji Grupa očekuje da primi;
- *ugovori o finansijskim garancijama*: očekivane uplate za podmirenje imaoca garancije manje iznos koji Grupa očekuje da će nadoknaditi.

Pogledati Bilješku 6.1.4.

Kreditno umanjena finansijska imovina

Na svaki datum izvještavanja, Grupa procjenjuje je li finansijska imovina koja se vodi po amortizovanom trošku i dužnička finansijska imovina koja se vodi po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit kreditno umanjena (u daljnjem tekstu "finansijska imovina Faza 3"). Finansijska imovina je kreditno umanjena kada dođe do jednog ili više događaja koji imaju štetan utjecaj na procijenjene buduće novčane tokove finansijske imovine.

Dokazi da je finansijska imovina kreditno umanjena uključuju sljedeće dostupne podatke:

- značajne finansijske poteškoće dužnika ili izdavatelja;
- kršenje ugovora kao što je neispunjavanje obaveza ili neispoštovani rok dospjeća;
- restrukturiranje kredita ili predujma od strane Grupe pod uvjetima koje Grupa ne bi drugačije razmatrala;
- postaje vjerovatno da će zajmoprimac ući u stečaj ili drugu finansijsku reorganizaciju; ili
- nestanak aktivnog tržišta za vrijednosni papir zbog finansijskih poteškoća.

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.11. Finansijska imovina i obaveze (nastavak)

3.11.1. Finansijska imovina (nastavak)

Kredit koji je bio ponovno ugovoren zbog pogoršanja stanja zajmoprimca obično se smatra kreditno umanjenim, osim ako postoje dokazi da je rizik nenaplativosti ugovornih novčanih tokova značajno smanjen i da nema drugih pokazatelja umanjenja. Osim toga, kredit stanovništvu koji kasni 90 dana ili više smatra se kreditno umanjenim čak i kada je regulatorna definicija neispunjavanja obaveza drugačija.

Prezentacija rezervisanja za ECL u izvještaju o finansijskom položaju

Rezervisanja za gubitke od ECL se prezentuju u izvještaju o finansijskom položaju kako slijedi:

- *finansijska imovina iskazana po amortizovanom trošku*: kao odbitna stavka od bruto knjigovodstvene vrijednosti imovine;
- *kreditne obaveze i ugovori o finansijskim garancijama*: generalno kao rezervisanje;
- *gdje finansijski instrument uključuje i iskorištenu i neiskorištenu komponentu, i Grupa ne može identificirati ECL na iskorištenoj i neiskorištenoj kreditnoj obavezi*: Grupa prezentuje kombinovanu rezervaciju za gubitke za obje komponente. Kombinovani iznos se prezentira kao odbitna stavka bruto knjigovodstvene vrijednosti iskorištene komponente. Svaki višak preko knjigovodstvene vrijednosti iskorištene komponente se prezentira kao rezervisanje; i
- *dužnički vrijednosni papiri mjereni po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit*: umanjenje vrijednosti se ne priznaje u izvještaju o finansijskom položaju jer je knjigovodstvena vrijednost te imovine i njihova fer vrijednost. Međutim, umanjenje vrijednosti se objavljuje i priznaje u rezervi za fer vrijednost.

Pogledati i Bilješku 6.1.4.

Otpisi

Kredit i dužnički vrijednosni papiri se otpisuju (dijelom ili u potpunosti) gdje ne postoji razumno očekivanje povrata finansijske imovine dijelom ili u potpunosti. Ovo je uglavnom slučaj kada Grupa odredi da dužnik nema imovinu, izvore ili prihode koji mogu generirati dovoljne novčane tokove da otplate iznos koji je predmet otpisa. Ovo ocjenjivanje se vrši na nivou pojedinačnog sredstva.

Ponovno sticanje prethodno otpisanih iznosa uključuje se u "gubici od umanjenja vrijednosti finansijskih instrumenata" u bilansu uspjeha i ostaloj sveobuhvatnoj dobiti.

Finansijska sredstva koja su otpisana i dalje mogu da budu predmet ponovnog sticanja da bi bila u skladu sa procedurama Grupe.

Grupa otpisuje dug ili investiciju u jemstvo duga, dijelom ili u potpunosti, i svaku povezanu isplatu za gubitak od umanjenja vrijednosti kada je kreditni odbor Grupe utvrdio da nisu postojale realne mogućnosti ponovnog sticanja.

Politike primjenjive do 1. januara 2018.

Finansijska imovina, osim finansijske imovine iskazane po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, se vrednuje sa ciljem identifikacije indikatora umanjenja vrijednosti na svaki datum izvještajnog perioda. Finansijska imovina je pretrpjela umanjenje vrijednosti tamo gdje je dokazano da, kao rezultat jednog ili više događaja koji su se desili nakon početnog priznanja finansijske imovine, procijenjeni budući novčani tokovi investicije su izmijenjeni.

Objektivni dokaz umanjenja može uključiti:

- značajne finansijske poteškoće strane pod ugovorom; ili
- kašnjenje ili propust u plaćanju kamata ili glavnice; ili
- kada postane vjerovatno da će dužnik otići pod stečaj ili finansijsku reorganizaciju.

**Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.**

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.11. Finansijska imovina i obaveze (nastavak)

3.11.1. Finansijska imovina (nastavak)

Za finansijsku imovinu vrijedovanu po amortizovanom trošku, Grupa prvo provjerava da li postoji objektivan dokaz za umanjenje vrijednosti pojedinačno, za finansijsku imovinu koja je pojedinačno značajna, ili grupno, za finansijsku imovinu koja nije pojedinačno značajna. Pojedinačno značajna finansijska imovina za koju nije prepoznato umanjenje vrijednosti uključuje se u osnovicu za provjeru umanjenja vrijednosti na grupnoj osnovi.

U svrhu grupne procjene umanjenja vrijednosti, finansijska imovina grupiše se na osnovu sličnih karakteristika kreditnog rizika.

Ukoliko postoji objektivan dokaz za umanjenje vrijednosti za finansijsku imovinu iskazanu po amortizovanom trošku, iznos umanjenja je razlika između knjigovodstvene vrijednosti imovine i sadašnje vrijednosti procijenjenih budućih novčanih tokova, diskontovanih po originalnoj efektivnoj kamatnoj stopi te finansijske imovine.

Knjigovodstvena vrijednost finansijske imovine po amortizovanom trošku se umanjuje upotrebom konta umanjenja vrijednosti a iznos gubitka priznaje se u bilansu uspjeha. Kada je kredit nenaplativ, otpisuje se na teret povezanog računa umanjenja vrijednosti. Takvi krediti otpisuju se nakon što su poduzete sve neophodne aktivnosti i utvrđen iznos gubitka. Naknadno naplaćeni otpisani iznosi priznaju se kao ukidanje gubitka od umanjenja vrijednosti u bilansu uspjeha.

Sa izuzetkom vlasničkih instrumenta "raspoloživih za prodaju", ako se u sljedećem periodu iznos gubitka od umanjenja smanji i smanjenje se objektivno može povezati sa događajem koji je nastao nakon priznavanja umanjenja vrijednosti, prethodno priznati gubitak od umanjenja vrijednosti se ispravlja kroz izvještaj o bilansu uspjeha i ostaloj sveobuhvatnoj dobiti u mjeri koja neće rezultirati knjigovodstvenim iznosom većim nego što bi bio amortizirani trošak da nije došlo do priznavanja umanjenja vrijednosti na datum kada je umanjenje vrijednosti priznato.

U vezi sa vlasničkim instrumentima "raspoloživim za prodaju", svako naknadno povećanje u fer vrijednosti čija je vrijednost prethodno umanjena, priznaje se direktno u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti.

3.11.2. Finansijske obaveze

(i) Klasifikacija

Grupa klasifikuje finansijske obaveze po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha i po amortizovanom trošku. Klasifikacija zavisi od namjere zbog koje su finansijski instrumenti stečeni. Uprava određuje klasifikaciju finansijskih instrumenata kod početnog priznavanja i preispituje tu klasifikaciju na svaki datum izvještavanja.

Finansijske obaveze po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha

Finansijske obaveze po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha imaju dvije podkategorije: finansijski instrumenti koji se drže radi trgovanja (uključujući derivative) i oni koje Uprava inicijalno rasporedi u ovu kategoriju. Finansijski instrument raspoređuje se u ovu kategoriju isključivo ukoliko je nastao ili stečen radi prodaje ili kupovine u kratkom roku, u svrhu kratkoročnog stjecanja profita ili raspoređivanjem od strane rukovodstva u ovu kategoriju kod inicijalnog priznavanja. Grupa nema finansijskih obaveza klasifikovanih po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

Ostale finansijske obaveze

Ostale finansijske obaveze čine sve finansijske obaveze koje nisu vrednovane po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha i uključuju obaveze prema klijentima, obaveze prema bankama i drugim finansijskim institucijama kao i subordinirani dug.

**Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.**

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.11. Finansijska imovina i obaveze (nastavak)

3.11.2. Finansijske obaveze (nastavak)

(ii) Inicijalno i naknadno mjerenje

Finansijske obaveze po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha priznaju se inicijalno po fer vrijednosti, dok se transakcijski troškovi priznaju odmah kao rashod u bilansu uspjeha. Naknadno mjerenje je također po fer vrijednosti.

Dobici i gubici koji nastaju iz promjena fer vrijednosti finansijskih obaveza po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha priznaju se u bilansu uspjeha.

Ostale finansijske obaveze se početno vrednuju po svojoj fer vrijednosti uključujući transakcijske troškove. Nakon početnog priznavanja, ostale finansijske obaveze se vrednuju po amortizovanom trošku koristeći metodu efektivne kamatne stope.

(iii) Prestanak priznavanja finansijskih obaveza

Grupa prestaje priznavati finansijske obaveze kada one prestaju postojati, to jeste kada su ispunjene, otkazane ili istekle.

(iv) Modifikacija finansijskih obaveza

Politike primjenjive od 1. januara 2018.

Grupa prestaje priznavati finansijsku obavezu kada su uslovi promijenjeni i kada su novčani tokovi modificirane obaveze suštinski drugačiji. U tom slučaju, nova finansijska obaveza bazirana na modificiranim uvjetima se priznaje po fer vrijednosti. Razlika između knjigovodstvene vrijednosti i finansijske obaveze se prestaje priznavati i priznaje se plaćena naknada u bilansu uspjeha. Plaćena naknada uključuje prenesenu nefinansijsku imovinu, ukoliko je ima, preuzimanje obaveza uključujući novu modificiranu finansijsku obavezu.

Ukoliko modifikacija finansijske obaveze nije obračunata kao prestanak priznavanja, onda se trošak amortizacije te obaveze ponovo računa diskontovanjem modifikovanog novčanog toka po izvornim efektivnim kamatnim stopama i rezultira priznavanjem u bilansu uspjeha kao dobitak ili gubitak. Kod finansijskih obaveza sa promjenjivom stopom, izvorna kamatna stopa korištena za izračun modifikacije dobiti ili gubitka usklađuje se tako da reflektuje trenutne tržišne uvjete u vrijeme modifikacije. Troškovi i naknade koji nastaju priznaju se kao usaglašavanje knjigovodstvene vrijednosti obaveze ili amortizovane vrijednosti tokom prestalog vijeka modificirane finansijske obaveze kroz ponovno računanje efektivne kamatne stope na instrument.

Politike primjenjive do 1. januara 2018.

Ukoliko modifikacija finansijskih obaveza nije rezultirala prestankom priznavanja, bilo koji troškovi i naknade će se priznati kao usklađenje bruto knjigovodstvene vrijednosti obaveze i amortizovat će se tokom preostalog perioda modifikovane finansijske obaveze koristeći usklađenu efektivnu kamatnu stopu.

**Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.**

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.11. Finansijska imovina i obaveze (nastavak)

3.11.3. Prebijanje finansijske imovine i obaveza

Finansijska imovina i obaveze se prebijaju i neto iznos se prikazuje u finansijskom izvještaju, kada, i samo kada Grupa ima zakonsko pravo da vrši prebijanje i ima namjeru podmiriti je na neto osnovi ili realizirati imovinu i istovremeno podmiriti obavezu.

Prihodi i rashodi se iskazuju na neto osnovi samo kada je dozvoljeno u skladu sa MSFI, ili za dobitke i gubitke koji proizilaze iz sličnih transakcija, kao u poslovima trgovine.

3.11.4. Mjerenje fer vrijednosti finansijske imovine i obaveza

Fer vrijednost je cijena koja bi se dobila za prodaju sredstava ili koja bi se platila za prijenos obaveze u redovnoj transakciji između učesnika na tržištu na datum mjerenja na glavnom, ili ako je to nemoguće, na najpovoljnijem tržištu kojem Grupa ima pristup na taj dan. Fer vrijednost obaveze izražava njen rizik neizvršavanja.

Kada je to moguće, Grupa mjeri fer vrijednost instrumenta preko iskazane cijene na aktivnom tržištu za taj instrument. Tržište se smatra aktivnim ako se transakcije za sredstva ili obavezu odvijaju dovoljno često i u opsegu dovoljnom za davanje informacija o cijenama na redovnoj osnovi (nivo 1 hijerarhije fer vrijednosti).

Ukoliko ne postoje iskazane cijene na aktivnom tržištu, Grupa onda koristi tehnike procjene koji maksimiziraju korištenje relevantnih dostupnih ulaznih podataka (nivo 2 i nivo 3 hijerarhije fer vrijednosti) i minimiziraju korištenje nedostupnih ulaznih podataka. Odabrana tehnika procjene uključuje sve faktore koje bi učesnici na tržištu uzeli u obzir pri određivanju cijene transakcije.

Najbolji dokaz fer vrijednosti finansijskog instrumenta prilikom početnog priznavanja je uobičajeno cijena transakcije - fer vrijednost date ili primljene naknade. Ukoliko Grupa odredi da se fer vrijednost prilikom početnog priznavanja razlikuje od cijene transakcije te da fer vrijednost nije potkrijepljena ni kotiranom cijenom na aktivnom tržištu za identičnu imovinu ili obavezu niti na osnovu tehnike procjene koja koristi samo dostupne tržišne podatke, onda se finansijski instrument inicijalno priznaje po fer vrijednosti prilagođenoj kako bi se odgodile razlike između fer vrijednosti prilikom početnog priznavanja i cijene transakcije. Naknadno se te razlike priznaju u dobit ili gubitak na odgovarajućoj bazi tokom vijeka instrumenta ali ne kasnije od momenta kada je procjena u potpunosti potkrijepljena dostupnim tržišnim podacima ili kada je transakcija zatvorena.

Ukoliko sredstva ili obaveze za koje se određuje fer vrijednost imaju ponuđenu cijenu i traženu cijenu, Grupa mjeri sredstva i duge pozicije po ponuđenoj cijeni, a obaveze i kratke pozicije po traženoj cijeni.

Portfoliji finansijskih sredstava i finansijskih obaveza koji su izloženi tržišnom riziku i kreditnom riziku kojim upravlja Grupa na bazi neto izloženosti bilo tržišnom ili kreditnom riziku se mjere na bazi cijene koja bi bila određena za prodaju neto duge pozicije (ili plaćena za prijenos neto kratke pozicije) za određenu izloženost riziku. Ove prilagodbe nivoa portfolia su dodijeljene individualnim sredstvima i obavezama na bazi relativnih prilagodbi rizika za svaki konsolidovani instrumenat u portfoliju.

Fer vrijednost sredstava po viđenju nije manja od iznosa koji se plaća po viđenju.

Grupa priznaje transfere između nivoa hijerarhije fer vrijednosti u izvještajnom periodu u kojem se desila promjena.

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.11. Finansijska imovina i obaveze (nastavak)

3.11.5. Specifični finansijski instrumenti

Novac i gotovinski ekvivalenti

Za potrebe izvještavanja o novčanim tokovima, novac i novčani ekvivalenti obuhvataju sredstva kod Centralne banke Bosne i Hercegovine i stanja na žiro računima kod drugih banaka.

Novac i novčani ekvivalenti isključuju obaveznu minimalnu rezervu kod Centralne banke, budući da sredstva obavezne rezerve nisu na raspolaganju Banci u njenom svakodnevnom poslovanju. Obavezna minimalna rezerva kod Centralne banke je iznos koji su obavezne izdvajati sve poslovne banke koje imaju dozvolu za rad u Bosni i Hercegovini.

Plasmani kod banaka i obavezna rezerva kod Centralne banke

Plasmani kod banaka i obavezna rezerva kod Centralne banke kasifikuju se kao zajmovi i potraživanja i iskazuju se po amortizovanom trošku umanjenom za gubitke od umanjena vrijednosti.

Dati krediti i potraživanja

Dati krediti i potraživanja iskazuju se po amortizovanom trošku umanjenom za gubitke od umanjenja vrijednosti kako bi se prikazali i procjenjeni nadoknadivi iznosi.

Politike primjenjive od 1. januara 2018.

“Kredit i potraživanja” u Izvještaju o finansijskom položaju uključuju:

- kredite i potraživanja koja se mjere po amortiziranom trošku (pogledati Bilješku 3.11.1), inicijalno se mjere po fer vrijednosti uvećanoj za početne troškove, a naknadno po amortiziranom trošku koristeći metod efektivne kamatne stope
- kredite i potraživanja raspoređene po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, koji se mjere po fer vrijednosti sa promjenama u fer vrijednosti koji se priznaju u bilansu uspjeha.

Investicioni vrijednosni papiri

Politike primjenjive od 1. januara 2018.

“Finansijska imovina po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha” u izvještaju o finansijskom položaju uključuje:

- dužničke vrijednosne papire mjerene po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha

“Finansijska imovina po amortizovanom trošku” u izvještaju o finansijskom položaju uključuje:

- dužničke vrijednosne papire mjerene po amortizovanom trošku

“Finansijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit” u izvještaju o finansijskom položaju uključuje:

- vlasničke vrijednosne papire mjerene po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit.

Grupa je odlučila priznavati kroz sveobuhvatnu dobit promjene fer vrijednosti za određena ulaganja u vrijednosne papire koji se ne drže radi trgovanja. Izbor se vrši na bazi svakog pojedinačnog instrumenta pri početnom priznavanju i neopoziv je.

Gubici i dobiti vlasničkih instrumenata se nikad ne reklasifikuju kroz bilansu uspjeha i umanjenje se ne priznaje kroz bilansu uspjeha. Dividenda se priznaje kroz bilans uspjeha osim ako jasno ne predstavlja povrat dijela troška investiranja, u kom se slučaju priznaje kroz ostalu sveobuhvatnu dobit. Kumulativni dobiti i gubici priznati kroz ostalu sveobuhvatnu dobit se transferišu u zadržanu dobit u slučaju prodaje ulaganja.

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.11. Finansijska imovina i obaveze (nastavak)

3.11.5. Specifični finansijski instrumenti (nastavak)

Finansijske garancije i kreditne obaveze

“Finansijske garancije” su ugovori koji zahtijevaju od banke da izvrši specifična plaćanja kao nadoknadu vlasnicima uslijed gubitka koji proizilazi iz neizvršenja obaveza dužnika kada ugovorni uvjeti nastanu. “Kreditne obaveze” su obaveze banke da plasiraju kredit pod unaprijed ugovorenim uvjetima.

Izdane finansijske garancije i kreditne obaveze za plasiranje kredita po nižoj kamatnoj stopi od tržišne se početno mjere po fer vrijednosti. Naknadno, mjere se kako slijedi:

- *od 1. januara 2018. godine:* kao veća vrijednost između umanjenja vrijednosti u skladu sa MSFI 9 (pogledati Bilješku 3.3. i iznosa kod početnog priznavanja, kada je primjenjivo, kumulativnog iznosa prihoda priznatog u skladu sa principima MSFI 15; i
- *prije 1. januara 2018. godine:* kao veća vrijednost između iznosa kod početnog priznavanja garancije ili kreditne obaveze i sadašnje vrijednosti očekivanih plaćanja za izmirenje obaveze kada ugovorne odredbe postanu upitne da će se izvršiti.

Grupa nije izdavala kreditne obaveze mjerene po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit.

Za ostale kreditne obaveze:

- *od 1. januara 2018.godine:* Grupa priznaje umanjenja vrijednosti
- *prije 1. januara 2018.godine:* Grupa je priznavala rezervacije u skladu sa MRS 37 ako se smatra da ugovor isto zahtijeva.

Obaveze koje proisteknu iz finansijskih garancija i kreditne obaveze su uključene unutar rezervisanja za obaveze i troškove.

Uzeti kamatonosni krediti i subordinirani dug

Uzeti kamatonosni krediti i subordinirani dug klasificiraju se kao ostale finansijske obveze i početno se priznaju po fer vrijednosti, umanjenoj za pripadajuće transakcijske troškove. Nakon početnog priznavanja, iskazuju se po amortizovanoj vrijednosti, pri čemu se svaka razlika između primitaka (umanjena za troškove transakcije) i otkupne vrijednosti priznaje u bilansu uspjeha tokom razdoblja trajanja posudbe korištenjem metode efektivne kamatne stope.

Tekući računi i depoziti banaka i klijenata

Tekući računi i depoziti su klasificirani kao ostale obveze i početno se mjere po fer vrijednosti uvećanoj za transakcijske troškove, a naknadno se iskazuju po amortizovanom trošku primjenom metode efektivne kamatne stope.

**Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.**

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.12. Nekretnine i oprema

Priznavanje i mjerenja

Nekretnine i oprema početno se iskazuju po trošku nabavke umanjenom za ispravku vrijednosti i akumulirane gubitke od umanjenja vrijednosti. Trošak nabavke obuhvata nabavnu cijenu i sve troškove direktno povezane s dovođenjem sredstva u radno stanje za namjeravanu upotrebu. Naknadni troškovi se uključuju u neto knjigovodstvenu vrijednost ili se iskazuju kao zasebna imovina samo ako je vjerovatno da će buduće ekonomske koristi utjelovljene u okviru dijela biti protjecane u Grupi i da se njihov trošak može pouzdano mjeriti. Troškovi svakodnevnih popravki i održavanja priznaju se u bilansu uspjeha u trenutku nastanka.

Obračun amortizacije započinje u trenutku u kojem je sredstvo spremno za namjeravanu upotrebu. Amortizacija se obračunava na temelju procijenjenog vijeka upotrebe sredstva, koristeći linearnu metodu koja je kako slijedi:

Procijenjene stope amortizacije bile su kako slijedi:

Zgrade	2%
Namještaj i automobili	10% - 14%
Računari	33,3%
Ostala oprema	7% - 15%

Dobici ili gubici od otpisa ili otuđenja materijalne imovine utvrđuju se kao razlika između prihoda od prodaje i knjigovodstvenog iznosa te imovine i priznaju se u izvještaju o bilansu uspjeha i ostaloj sveobuhvatnoj dobiti u periodu u kojem su nastali.

3.13 Oprema u sklopu operativnog najma

Imovina u sklopu operativnog najma se amortizira linearnom metodom, kojom se trošak nabave sredstva otpisuje tokom procijenjenog trajanja najma do nadoknadivog ostatka vrijednosti. Amortizacija se obračunava na temelju procijenjenog vijeka upotrebe sredstva, korištenjem linearne metode kako slijedi:

	Vijek trajanja		2017.
	od 1. oktobra 2018. godine	do 1. oktobra 2018. godine	
Motorna vozila	6,7 godina	4,7 do 6,7 godina	4,7 do 6,7 godina
Oprema	6,7 godina	4,5 godina	4,5 godina

3.14. Nematerijalna imovina

Nematerijalna imovina se iskazuje po trošku umanjenom za akumuliranu amortizaciju i gubitke od umanjena vrijednosti. Trošak uključuje sve troškove koji se mogu direktno pripisati sticanju imovine:

Procijenjene stope amortizacije bile su kako slijedi:

Nematerijalna imovina	20%
-----------------------	-----

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.15. Ulaganja u investicijske nekretnine

Ulaganja u investicijske nekretnine obuhvataju nekretnine u posjedu radi zarade prihoda od najma ili zbog porasta vrijednosti kapitalne imovine, ili oboje, i početno se mjere po trošku nabavke, uključujući transakcijske troškove. Nakon početnog priznavanja, ulaganja u nekretnine mjere se po trošku nabavke umanjenom za ispravak vrijednosti i akumulirane gubitke od umanjenja vrijednosti. Obračun amortizacije započinje u trenutku u kojem je sredstvo spremno za namjeravanu upotrebu i obračunava se na osnovu procijenjenog životnog vijeka sredstva, korištenjem linearne metode kako slijedi:

Zgrade	2%
--------	----

3.16. Imovina stečena naplatom potraživanja

Grupa može priznati aktivu koja je prvobitno primljena kao kolateral po kreditu nakon ispunjenja ugovornih odredbi ili poduzetih određenih pravnih radnji. Kad su oba ispod navedena uvjeta ispoštovana, određena aktiva će biti priznata u bilasu stanja Grupe:

- Nakon što se završe pravne radnje oko stjecanja
- Nakon što Grupa postane vlasnik imovine.

Klasifikacija i mjerenje ove aktive zavisi od namjene držanja imovine. Konkretno, imovina može biti klasifikovana u skladu sa MRS 16 (ako se imovina koristi u poslovne svrhe), MRS 40 (ako se imovina koristi za zaradu od najamnine ili kapitalne dobiti), MRS 2 (kad je imovina stečena redovnim poslovanjem, isključivo sa namjerom da se proda u razumno kratkom periodu). Klasifikacija u skladu sa MSFI 5 je također dozvoljena, ako se steknu uslovi.

Sljedeći početno priznavanje po fer vrijednosti u bilanci stanja, imovina stečena naplatom će se priznati u skladu sa MRS 16 po trošku sticanja (uz obračun amortizacije i povremenog testiranja na umanjenje vrijednosti). Imovina klasifikovana u skladu sa MRS 2 će se mjeriti po manjoj vrijednosti između troška i neto utržive vrijednosti, te se neće amortizovati i bit će samo predmet testa na umanjenje vrijednosti. Imovina klasifikovana po MSFI 5 procjenjuje se na nižu vrijednost između knjigovodstvene vrijednosti i fer vrijednosti umanjene za troškove prodaje.

3.17 Imovina koja se drži radi prodaje

Dugotrajna imovina klasifikuje se kao imovina koja se drži radi prodaje ako je veoma vjerovatno da će se nadoknaditi prvenstveno prodajom, a ne kontinuiranim korištenjem.

Ova imovina se obično mjeri po nižoj vrijednosti između knjigovodstvene i fer vrijednosti umanjenoj za troškove prodaje. Umanjenja vrijednosti kod početne klasifikacije u imovinu koja se drži radi prodaje, kao i naknadni dobici i gubici nastali ponovnim mjerenjem priznaju se kroz bilansu uspeha.

Nakon što se klasifikuje kao imovina za prodaju, nematerijalna imovina, nekretnine, postrojenja i oprema se više ne amortizuju, a svako ulaganje koje se mjeri po metodi vlasničkog udjela se više ne priznaje.

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.18 Umanjenje vrijednosti nefinansijske imovine

Na svaki datum izvještajnog perioda Grupa preispituje knjigovodstvene iznose svojih nekretnina i opreme da bi utvrdila postoje li naznake da je došlo do gubitaka uslijed umanjenja vrijednosti navedene imovine. Ako postoje takve naznake, procjenjuje se nadoknadivi iznos sredstva da bi se mogao utvrditi eventualni gubitak nastao umanjenjem.

Nadoknadiva vrijednost je neto prodajna cijena ili vrijednost u upotrebi, zavisno od toga koja je viša. Za potrebe procjene vrijednosti u upotrebi, procijenjeni budući novčani tokovi diskontuju se do sadašnje vrijednosti primjenom diskontne stope prije oporezivanja koja odražava sadašnju tržišnu procjenu vremenske vrijednosti novca i rizike specifične za to sredstvo.

Ako je procijenjen nadoknadivi iznos sredstva manji od knjigovodstvenog iznosa, onda se knjigovodstveni iznos tog sredstva umanjuje do nadoknadivog iznosa. Gubici od umanjenja vrijednosti priznaju se odmah kao reshod u bilansu uspjeha.

Kod naknadnog poništenja gubitka od umanjenja vrijednosti, knjigovodstveni iznos sredstva povećava se do revidiranog procijenjenog nadoknadivog iznosa toga sredstva, pri čemu veća knjigovodstvena vrijednost ne premašuje knjigovodstvenu vrijednost koja bi bila utvrđena da u prethodnim godinama nije bilo priznatih gubitaka na tom sredstvu uslijed umanjenja vrijednosti. Poništenje gubitka od umanjenja vrijednosti odmah se priznaje kao prihod, osim ako se predmetno sredstvo ne iskazuje po procijenjenoj vrijednosti, u kojem slučaju se poništenje gubitka od umanjenja vrijednosti iskazuje kao povećanje uslijed revalorizacije.

3.19 Rezervisanja za obaveze i troškove

Rezervacije se priznaju kada Grupa ima sadašnju zakonsku ili konstruktivnu obavezu kao rezultat prošlih događaja za koje je vjerovatno da će biti potreban odlivi resursa koji sadrže ekonomske koristi za podmirenje obveze i pouzdana procjena iznosa obaveze biti napravljen.

Rezervacije za obaveze i troškove održavaju se na nivou koji rukovodstvo Grupe smatra dovoljnim za apsorpciju nastalih gubitaka. Uprava određuje dostatnost odredbi na osnovu uvida u određene stavke; trenutne ekonomske okolnosti rizika karakteristike pojedinih kategorija transakcija, kao i drugi relevantni faktori.

Rezervisanja se oslobađaju samo za takve izdatke u vezi sa kojima se rezervacije priznaju na početku. Ako odliv ekonomskih koristi za izmirenje obaveza više nije vjerovatan, rezervacija se ukida.

3.20. Naknade zaposlenicima

U ime svojih zaposlenika, Grupa plaća porez na dohodak, kao i doprinose za penziono, invalidsko, zdravstveno i osiguranje od nezaposlenosti, na i iz plate, koji se obračunavaju po zakonskim stopama tokom godine na bruto platu. Grupa gore navedene doprinose plaća u korist penzijskog i zdravstvenog fonda Federacije Bosne i Hercegovine (na federalnom i kantonalnom nivou), Republike Srpske i Brčko Distrikta.

Nadalje, topli obrok, prijevoz sa i na posao i regres su plaćeni u skladu sa domaćim zakonskim propisima. Ovi troškovi su prikazani u izvještaju o bilansu uspjeha i ostale sveobuhvatne dobiti u periodu u kojem su nastali troškovi plata.

Otpremnine za odlazak u penziju

Grupa pravi rezervisanja za otpremnine za odlazak u penziju u iznosu od 3 prosječne mjesečne plate zaposlenog ili 3 prosječne plate na nivou Federacije Bosne i Hercegovine prema posljednjem objavljenom izvještaju Federalnog zavoda za statistiku, u zavisnosti šta je za zaposlenog povoljnije.

Grupa knjiži troškove otpremnina za odlazak u penziju u periodu u kojem su otpremnine zarađene.

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.21. Kapital i rezerve

Dionički kapital

Dionički kapital obuhvata uplaćene redovne dionice i izražava se u KM po nominalnoj vrijednosti.

Rezerva za kreditne gubitke formirane iz dobiti

Rezerva za kreditne gubitke formirana iz dobiti predstavlja višak rezervacija za umanjeње vrijednosti izračunate u skladu s propisima Federalne Agencije za Bankarstvo ("FBA") u odnosu na rezervacije za umanjeње vrijednosti izračunate prema zahtjevima MSFI. Rezerva je objavljena direktno u kapitalu (kao rezerva koju nije moguće rasporediti) i do 2012. godine povećanje je bilo pokriveno prenosom iz zadržane dobiti, nakon odobrenja dioničara.

Rezerva za kreditne gubitke formirane iz dobiti (nastavak)

Prije 2012. godine, potreba za prenos iz zadržane dobiti u predviđene rezerve u sklopu kapitala (regulatorne rezerve za kreditne gubitke) je izračunata za cijeli kreditni portfolio na neto osnovi, pri čemu su se uzimala u obzir oba slučaja, slučaj gdje je primjena propisa FBA rezultirala većim rezervacijama kao i slučaj gdje je primjena propisa FBA rezultirala manjim rezervacijama u odnosu na MSFI rezerve. Međutim, od 2012. godine, banke su obavezne da izračunaju iznos regulatornih rezervi za kreditne gubitke, uzimajući u obzir samo slučajeve gdje primjena propisa FBA rezultira većim rezervacijama. Retroaktivna primjena ove promjene u propisima FBA nije potrebna.

Na temelju Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom i klasifikaciju aktive banaka donesene od strane FBA u februaru 2013. godine, višak regulatornih rezervi se neće prikazivati kao kretanje rezervi u okviru kapitala, već će isključivo biti korišten prilikom izračuna adekvatnosti kapitala. Samim tim, rezerve prikazane u finansijskim izvještajima na dan i za godinu koja je završila 31. decembra 2012. godine su ostale nepromijenjene do 31. decembra 2018. godine.

Zadržana dobit

Dobit za godinu nakon raspodjele vlasnicima raspoređuje se u zadržanu dobit.

Rezerve za fer vrijednost

Rezerve iz fer vrijednosti uključuju promjene u fer vrijednosti finansijske imovine raspoložive za prodaju (od 1. januara finansijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit).

Dividende

Dividende na redovne dionice priznaju se kao obaveza u periodu u kojem su odobrene od strane dioničara Grupe.

3.22. Zarada po dionici

Grupa objavljuje osnovnu i razrijeđenu zaradu po dionici (eng. "EPS").

Osnovna zarada po dionici računa se dijeljenjem dobiti ili gubitka tekućeg razdoblja namijenjenih redovnim dioničarima Grupe ponderisanim prosječnim brojem redovnih dionica u opticaju tokom perioda. Grupa nema povlaštene dionice.

3.23 Novi standardi i tumačenja

Određeni broj novih standarda i tumačenja je u primjeni od 1. januara 2019. i ranije i njihova ranija primjena je dozvoljena, međutim, Grupa nije izvršila ranije usvajanje za pripremu ovih finansijskih izvještaja.

Od ovih standarda koji još nisu u primjeni, za MSFI 16 se očekuje da ima značajan utjecaj na konsolidovane finansijske izvještaje Grupe u trenutku početnog priznavanja.

**Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.**

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.23 Novi standardi i tumačenja (nastavak)

(i) MSFI 16 Najmovi (nastavak)

Grupa je u obavezi da usvoji MSFI 16 od 1. januara 2019. godine. Grupa je procijenila utjecaj inicijalnog priznavanja MSFI 16 na finansijske izvještaje kako je opisano u nastavku. Konačan utjecaj primjene ovog standarda na dan 1. januar 2019. godine može biti izmijenjen jer su nove računovodstvene politike predmetom izmjena sve dok Grupa ne objavi svoje prve finansijske izvještaje koje uključuju datum prve primjene.

MSFI 16 propisuje jedinstveni bilansni računovodstveni model i na strani najmoprimca. Najmoprimac priznaje pravo korištenja sredstva na strani aktive i obavezu iz najma koja predstavlja njegovu obavezu za plaćanjem najma. Postoje određena isključenja koja se odnose na kratkoročne ugovore i zakupe male vrijednosti. Računovodstvo najmodavac ostaje kao i do sada – to jest najmodavac i dalje klasifikuje ovu imovinu kao operativni najam.

MSFI 16 mijenja dosadašnja tumačenja najma, uključujući MRS 17 Najmovi, IFRIC 4 Utvrđivanje da li sporazum sadrži najam, SIC-15 Poslovni najmovi – poticaji and SIC-27 Promjena sadržaja transakcija uključujući pravni oblik najma.

(ii) Najmovi u kojima je Grupa najmoprimac

Grupa je završila početnu procjenu potencijalnog utjecaja na finansijske izvještaje. Grupa će priznati novu aktivu i obaveze za operativne najmove zakupa poslovnih prostora i motornih vozila. Priroda troška ove vrste najma se neće značajno mijenjati jer MSFI 16 mijenja linearno priznavanje troška operativnog najma sa troškom amortizacije na pravo na korištenje imovine i troškom kamate na obavezu najma.

Ranije, Grupa je priznavala troškove operativnog najma na linearnoj osnovi za vrijeme trajanja najma, te priznavala aktivu i obaveze samo u slučaju vremenskog ne poklapanja stvarnog trenutka plaćanja i iskazivanja troška najma.

Na 1. januar 2019. godine Grupa procjenjuje da će priznati dodatnu imovinu sa pravom korištenja i pripadajuću obavezu u iznosu od 15 miliona KM.

(iii) Prijelaz

Grupa planira implementaciju MSFI 16 sa 1. januarom 2019. godine, koristeći model retrospektivnog pristupa. Grupa planira da primijeni praktično znanje u izmijeni definicije najma u prijelazu. To znači da će primijeniti MSFI 16 na sve ugovore zaključene prije 1. januara 2019. godine identificirane kao najam u skladu sa MRS 17 i IFRIC-u 4.

**Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.**

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.23 Novi standardi i tumačenja (nastavak)

(iv) Ostali standardi

Za sljedeće nove ili izmijenjene standarde se ne očekuje da imaju značajan utjecaj na finansijske izvještaje Banke:

- Godišnja poboljšanja MSFI standarda 2015-2017 – različiti standardi
- Dugoročni udjeli u pridruženim društvima i zajedničkim poduhvatima (dodaci MRS-u 28)
- Izmjene i dopune plana, ograičenja ili podmiranja (izmjene i dopune MRS-a 19)
- IFRIC 23 Neizvjesnost u pogledu postupanja s porezom na dobit
- Izmjene i dopune upućivanja na konceptualni okvir MSFI standarda
- MSFI 17 Ugovori o osiguranju.
- Izmjene i dopune MSFI 9 prijevremene otplate s negativnom naknadom
- Izmjene i dopune MSFI 10 i MRS 28 prodaja ili doprinos imovine između investitora i njegovog pridruženog društva ili zajedničkog pothvata
- Izmjene i dopune MSFI 3 poslovne kombinacije

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE PROCJENE I KLJUČNI IZVORI PROCJENE NEIZVJESNOSTI

Grupa u toku svog redovnog poslovanja procjenjuje i prosuđuje o neizvjesnim događajima, uključujući pretpostavke i procjene o budućnosti. Takve računovodstvene pretpostavke i procjene redovno se preispituju i temelje na historijskom iskustvu i ostalim faktorima poput očekivanog toka budućih događaja koji se može realno pretpostaviti u postojećim okolnostima, ali unatoč tome neizbježno predstavljaju izvore neizvjesnosti. Procjena umanjenja vrijednosti kreditnog portfolia Grupe, predstavlja najznačajniji izvor neizvjesnosti procjene. Ti i ostali ključni izvori neizvjesnosti procjene, koji imaju značajan rizik uzrokovanja značajnih uskladba knjigovodstvene vrijednosti imovine i obaveza u narednoj finansijskoj godini, opisani su u nastavku.

a) Gubici od umanjenja vrijednosti kredita i potraživanja

Grupa kontinuirano prati kreditnu sposobnost svojih klijenata. Potreba za umanjenjem vrijednosti bilansne i vanbilansne izloženosti Grupe kreditnom riziku, procjenjuje se mjesečno.

Informacije o prosudbama u primjeni računovodstvenih politika koje imaju najznačajniji utjecaj na iznose priznate u finansijskim izvještajima sadržane su u sljedećim bilješkama.

- Primjenjivo samo na 2018. godinu:
 - Bilješka 3.11.1. (i): klasifikacija finansijske imovine: procjena poslovnog modela u kojem se imovina klasifikuje i procjena da li su ugovorni uslovi finansijske aktive na SPPI preostalog iznosa glavnice.
 - Bilješka 6.1.4. (i): uvođenje kriterija za utvrđivanje da li je kreditni rizik finansijske aktive značajno povećan nakon inicijalnog priznavanja, utvrđivanje metodologije za uključivanje informacija koje se odnose na buduća mjerenja ECL-a i odabir modela za mjerenje ECL-a.

Informacije o pretpostavkama i neizvjesnostima procjena koje imaju najznačajniji utjecaj na usklađenja priznata u godini koja je završila na dan 31. decembar 2018. godine sadržane su u sljedećim bilješkama.

- Primjenjivo samo na 2018. godinu:
 - Bilješka 6.1.4.: umanjenje vrijednosti finansijskih instrumenata: određivanje ulaznih parametara za ECL model mjerenja, uključujući informacije koje se odnose na budućnost.
- Primjenjivo na 2018. i 2017. godinu:
 - Bilješka 3.11.4: utvrđivanje fer vrijednosti finansijskih instrumenata sa značajnim nevidljivim inputima
 - Bilješka 3.11.1. (iv): umanjenje vrijednosti finansijskih instrumenata: osnovne pretpostavke u određivanju procjene nadoknadivih novčanih tokova.

b) Porezi

Grupa priznaje poreznu obavezu u skladu sa poreznim propisima Federacije Bosne i Hercegovine. Porezne prijave odobravaju porezna tijela koja su nadležna za provođenje naknadne kontrole poreznih obveznika.

c) Regulatorni zahtjevi

Agencija je ovlaštena za provođenje regulatornog nadzora nad poslovanjem Grupe i može zahtijevati izmjene knjigovodstvene vrijednosti imovine i obaveza, u skladu sa odgovarajućim propisima.

Osim umanjenja vrijednosti izračunatih i priznatih u skladu s MSFI, Grupa također izračunava gubitke od umanjenja vrijednosti u skladu s propisima FBA za potrebe izračuna adekvatnosti kapitala. Nova metodologija izračuna umanjenja vrijednosti sukladno propisima FBA objašnjena je u bilješci 3.20.

Prije 2012. godine bilo koje povećanje iznosa rezerviranja u skladu s propisima FBA u odnosu na iznose priznate u skladu s MSFI-jem trebalo je prenijeti u regulatorne rezerve iz dobiti ili zadržane dobiti, na temelju odluke Glavne skupštine. Međutim, kao što je objašnjeno u bilješci 3, na temelju Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom i klasifikaciju aktive koju je FBA izdala u februaru 2013. godine, daljnji nedostatak regulatornih rezervacija nakon 31. decembra 2012. bit će usklađen kao odbitak regulatornog kapitala u izračunu adekvatnosti kapitala bez prijenosa ovog manjka iz zadržane dobiti u regulatorne rezerve za kreditne gubitke unutar kapitala.

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

4. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE PROCJENE I KLJUČNI IZVORI PROCJENE NEIZVJESNOSTI (NASTAVAK)

c) Regulatorni zahtjevi (nastavak)

Na 31. decembar 2018. godine ukupna FBA rezervisanja, izračunata od strane Grupe, premašila su rezerviranja priznata u skladu s MSFI za 96.782 hiljada KM što je manje od 102.443 hiljade KM, koliko je već priznato kao regulatorna rezerva za kreditne gubitke unutar kapitala na dan 31. decembar 2018. godine. Posljedično, smanjenja regulatornog kapitala u svrhu izračuna adekvatnosti nisu zabilježena 31. decembra 2018. godine.

Na dan 31. decembar 2017. godine ukupne FBA rezerve premašile su rezerviranja priznata u skladu s MSFI-jevima u iznosu od 103.076 hiljada KM. Od navedenog iznosa, 102.443 hiljade KM je priznato kao regulatorna rezerva za kreditne gubitke unutar kapitala na dan 31. decembar 2018. godine. Preostali iznos od 633 hiljade KM koji predstavlja ovogodišnji manjak u skladu s FBA regulativom, kako je objašnjeno iznad, nije bio prenesen u regulatorne rezerve za kreditne gubitke, već je bio evidentiran kao smanjenje regulatornog kapitala, za izračun adekvatnosti kapitala.

d) Sudski sporovi

Ukupan iznos sudskih sporova iznosi 57.822 hiljade KM (2017: 58.644 hiljada KM). Grupa provodi pojedinačnu procjenu svih sudskih sporova i na osnovu toga određuje iznos rezervisanja. Procjenu i predlaganje iznosa rezervisanja za sudske sporove provodi Direkcija pravnih poslova Banke i Sektor finansija, dok odluku o iznosu rezervisanja donosi Uprava Banke.

Kao što je navedeno u bilješci 35, Grupa je rezervisala 16.551 hiljada KM (2017.: 16.699 hiljada KM), iznos koji Uprava smatra dostatnim. S obzirom da se procjena radi za svaki pojedinačni slučaj, nije praktično procijeniti finansijski učinak promjena u pretpostavkama na temelju kojih Uprava procjenjuje potrebu za rezervacijama na datum izvještavanja.

e) Klasifikacija ugovora o najmu

Grupa je najmodavac u operativnim i finansijskim najmovima. Kada je Grupa najmodavac u ugovoru o najmu kojim se prenose svi rizici i koristi od imovine na najmprimca, tada se ugovor klasificira kao finansijski najam. Svi ostali najmovi se klasificiraju kao operativni te se povezana imovina uključuje u nekretnine i opremu u operativnom najmu po trošku nabave umanjenom za akumuliranu amortizaciju. Kod određivanja bi li najam trebao biti klasificiran kao operativni ili finansijski, Grupa uzima u obzir zahtjeve Međunarodnog računovodstvenog standarda 17 Najmovi.

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

5. PRELAZ NA MSFI 9

Procijenjeni utjecaj usvajanja MSFI 9 – Prvo usvajanje (eng. „FTA”)

Novi računovodstveni standard MSFI 9, objavljen u julu 2014. godine od strane Odbora za međunarodne računovodstvene standarde (IASB-a) i kojeg je usvojila Europska Komisija Uredbom br. 2067/2016, od 1. januara 2018. godine, je zamijenio postojeći MRS 39 koji je regulirao priznavanje i mjerenje finansijskih instrumenata.

U nastavku je utjecaj usvajanja MSFI 9 na neto imovinu Grupe na dan 1. januar 2019. godine koji nastaju uglavnom iz:

- iz obaveze redefiniciranja ispravke vrijednosti finansijske imovine u portfoliju (kako kvalitetne tako i nekvalitetne) koristeći model očekivanog gubitka – uz uključivanje višestrukih prospektivnih komponenti – u zamjenu za postojeći model gubitaka. Konkretno, vezano za kvalitetne izloženosti, povećanje ispravke vrijednosti se pripisuje (i) raspoređivanju dijela kvalitetnog portfolija u "Fazu 2" na osnovu definiranih kriterija dodjele, uz posljedičnu potrebu za obračunom očekivanog gubitka za čitav preostali vijek trajanja finansijske imovine, i (ii) uključivanju parametara "predviđanja" koji proizlaze iz budućih makroekonomskih scenarija u izračunavanju očekivanih gubitaka. U pogledu djelimično ili u potpunosti nekvalitetnih kredita, utjecaj je u suštini uzrokovan uključivanjem parametara "predviđanja" koji nastaju iz razmatranja budućih makroekonomskih scenarija u obračunu za sve kategorije nekvalitetnih kredita i uključivanjem scenarija prodaje predviđenog ciljem Grupe da smanji nekvalitetnu imovinu, za dio portfolija nekvalitetnih potraživanja sa karakteristikama prenosivosti;
- iz potrebe za reklasificiranjem pojedinačnih finansijskih sredstava u portfolio na osnovu kombinovanog rezultata dva klasifikacijska kriterija koje donosi standard: poslovni model na kojem se upravlja ovim instrumentima i ugovorne karakteristike povezanih novčanih tokova (SPPI Test).

Grupa je usvojila zahtjeve MSFI-ja 9 „Finansijski instrumenti" na dan 1. januar 2018. godine. Utjecaj prelaska na MSFI 9 na dan 1. januara 2018. godine na finansijske izvještaje Grupe odrazio se na umanjenu neto imovine u iznosu od KM 5.737 hiljada, koja proizlazi iz:

- Smanjenje u iznosu od KM 5.189 hiljada iz dodatnog umanjenja vrijednosti;
- Povećanje rezervi za finansijske garancije i odobrene neiskorištene kredite u iznosu od KM 548 hiljada.

Grupa ostaje snažno kapitalizirana i nakon usvajanja MSFI-ja 9. Stope adekvatnosti kapitala na dan 31. decembar 2018. godine su prikazane u Bilješci 6.4.

Utjecaj usvajanja MSFI 9 je prikazan u tabeli u nastavku:

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

5. PRELAZ NA MSFI 9 (NASTAVAK)

	<i>Bilješka</i>	31. decembar 2017. MRS 39 000 KM	Reklasifikacija 000 KM	Ponovno mjerjenje 000 KM	1. januar 2018. MSFI 9 000 KM
IMOVINA					
Novac i novčani ekvivalenti	18	792.940	-	-	792.940
Obavezna rezerva kod Centralne banke BiH	19	334.508	-	-	334.508
Plasmani kod drugih banaka	20	335.193	-	236	335.429
Kreditni i potraživanja dati klijentima	21	2.197.535	(1.018)	(6.168)	2.190.349
Potraživanja po finansijskom i operativnom najmu		75.669	-	(169)	75.500
- U kredite i potraživanja po fer vrijednosti	22	-	1.018	(1)	1.017
Finansijska imovina raspoloživa za prodaju	26	294	(294)	-	-
- U finansijsku imovinu po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit		-	294	-	294
Finansijska imovina po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha		112.438	-	-	112.438
Finansijska imovina koja se drži do dospjeća	27	132.110	(132.110)	-	-
- U finansijsku imovinu po amortizovanom trošku	27	-	132.110	(39)	132.071
Imovina raspoloživa za prodaju		152	-	-	152
Odgođena poreska imovina		291	-	-	291
Akontacija tekućeg poreza na dobit		2.977	-	-	2.977
Zalihe	28	1.954	-	-	1.954
Ostala imovina i potraživanja	29	68.018	-	952	68.970
Ulaganja u investicijske nekretnine		35.267	-	-	35.267
Materijalna i nematerijalna imovina		132.182	-	-	132.182
UKUPNA IMOVINA		4.221.528	-	(5.189)	4.216.339
OBAVEZE					
Obaveze prema drugim bankama i finansijskim institucijama		240.921	-	-	240.921
Depoziti klijenata - prednajmovi		1.465	-	-	1.465
Obaveze prema klijentima	33	3.264.826	-	-	3.264.826
Subordinirani dug	34	61.823	-	-	61.823
Rezervisanja za obaveze i troškove	35	26.746	-	548	27.294
Ostale obaveze		68.149	-	-	68.149
UKUPNO OBAVEZE		3.663.930	-	548	3.664.478
KAPITAL I REZERVE					
Dionički kapital	37	247.167	-	-	247.167
Dionička premija		4.473	-	-	4.473
Rezerva fer vrijednosti		225	-	-	225
Regulatorne rezerve za kreditne gubitke		102.443	-	-	102.443
Zadržana dobit		203.290	-	(5.737)	197.553
UKUPNI KAPITAL I REZERVE		557.598	-	(5.737)	551.861
UKUPNO OBAVEZE, KAPITAL I REZERVE		4.221.528	-	(5.189)	4.216.339

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

5. PRELAZ NA MSFI 9 (NASTAVAK)

Tabela u nastavku prikazuje prvobitne metode vrednovanja u skladu sa MRS-om 39 i nove kategorije vrednovanja u skladu sa MSFI 9 za finansijsku imovinu i finansijske obaveze Grupe na dan prve primjene 1. januar 2018.

				Promjena u vrednovanju		
		Prvobitna klasifikacija u skladu sa MRS 39	Nova klasifikacija u skladu sa MSFI 9	Izvorni knjigovodst- veni iznos prema MRS- u 39	Novi knjigovodst- veni iznos prema MSFI-u 9	Efekti promjena u skladu sa MSFI 9
	Bilješka					
Finansijska imovina						
Novac i novčani ekvivalenti	18	Kredit i potraživanja	Amortizovani trošak	792.940	792.940	-
Obavezna rezerve kod Centralne banke BiH	19	Kredit i potraživanja	Amortizovani trošak	334.508	334.508	-
Plasmani kod drugih banaka	20	Kredit i potraživanja	Amortizovani trošak	335.193	335.429	236
Kredit i potraživanja dati klijentima	21	Kredit i potraživanja	Amortizovani trošak Po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	2.196.517 1.018	2.190.180 1.017	(6.337) (1)
Potraživanja po finansijskom i operativnom najmu	22	Kredit i potraživanja	Amortizovani trošak Fer vrijednost kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	75.669	75.500	(169)
Finansijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	26	Imovina raspoloživa za prodaju	Fer vrijednost kroz bilans uspjeha	294	294	-
Finansijska imovina po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	24	Imovina u posjedu do dospjeća	Fer vrijednost kroz bilans uspjeha	112.438	112.438	-
Finansijska imovina po amortizovanom trošku	27	Kredit i potraživanja	Amortizovani trošak	132.110	132.071	(39)
Ostala imovina i potraživanja	29	Kredit i potraživanja	Amortizovani trošak	68.018	68.970	952
UKUPNA FINANSIJSKA IMOVINA				4.048.705	4.043.347	(5.358)
Finansijske obaveze						
Obaveze prema bankama i finansijskim institucijama	32	Depoziti i uzeti zajmovi od drugih finansijskih institucija	Amortizovani trošak	240.921	240.921	-
Obaveze prema klijentima	33	Depoziti od klijenata	Amortizovani trošak	3.264.826	3.264.826	-
Subordinisani dug	34	Subordinisane obaveze	Amortizovani trošak	61.823	61.823	-
Rezervisanja za finansijske garancije i odobrene a neiskorištene kredite	35	Rezervisanja za obaveze i troškove	Amortizovani trošak	26.746	27.294	548
Ostale obaveze		Ostale obaveze	Amortizovani trošak	68.149	68.149	-
UKUPNE FINANSIJSKE OBAVEZE				3.662.465	3.663.013	548

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

6. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM

Uslijed svojih aktivnosti Grupa je izložena različitim vrstama rizika: kreditnom riziku, riziku likvidnosti, tržišnom riziku i operativnom riziku. Tržišni rizik uključuje rizik stranih valuta, kamatne stope i drugi rizik cijena.

Grupa je uspostavila integrisani sistem upravljanja rizikom što uključuje analizu, procjenu, prihvatanje i upravljanje određenim stepenom rizika ili kombinacijom rizika. Prihvatanje rizika predstavlja bit finansijskog poslovanja Grupe, a operativni rizik predstavlja neizbježnu posljedicu poslovanja.

Uprava je odgovorna za uspostavljanje i nadzor okvira upravljanja finansijskim rizikom Grupe.

Upravljanje rizikom vrši Sektor za upravljanje i kontrolu rizika čiji je glavni zadatak pružanje podrške finansijskim operacijama, koordinacija pristupa domaćim i stranim finansijskim tržištima, pregled i upravljanje finansijskim rizikom kroz interne izvještaje o rizicima uključujući analizu veličine i nivoa rizika.

6.1. Kreditni rizik

Kontrola ograničavanja rizika i procedure ublažavanja

Grupa je izložena kreditnom riziku koji predstavlja rizik da druga ugovorna strana neće biti u mogućnosti da u potpunosti isplati iznose po dospjeću. Grupa strukturira nivo kreditnog rizika koji preuzima postavljanjem limita na iznos rizika koji je prihvaćen u odnosu na jednog zajmoprimca ili grupu najmoprimaca, kao i na segmente industrije. Takvi rizici se prate na revolving osnovi i podliježu godišnjoj ili češćoj reviziji.

Izloženosti kreditnom riziku se upravlja redovnom analizom sposobnosti najmoprimaca i potencijalnih najmoprimaca da ispune obaveze plaćanja kamata i otplate glavnice te promjenom kreditnih limita gdje je to prikladno. Izloženosti kreditnom riziku se takođe djelimično upravlja preko pribavljanja kolaterala i korporativnih i ličnih garancija.

Aktivnosti Grupe mogu dovesti do rizika u trenutku namire transakcija i trgovanja. „Rizik poravnanja“ je rizik gubitka uslijed neispunjavanja obaveza subjekta da isporuči gotovinu, hartije od vrijednosti ili drugu imovinu kako je ugovoreno.

Za određene vrste transakcija, Grupa ublažava ovaj rizik obavljanjem poravnanja preko posrednika za poravnanje/izmirenje kako bi se osiguralo da se trgovina izmiruje samo kada su obje strane ispunile svoje ugovorne obaveze obračuna. Limiti poravnanja su dio procesa odobravanja kredita i praćenja limita. Prihvatanje rizika poravnanja za poslove slobodnog poravnanja zahtijeva odobrenje specifično za transakcije ili specifično za drugu stranu od odjela upravljanja rizikom unutar Grupe.

Nadzorni odbor Banke donosi odluku o sastavu i ovlaštenjima Kreditnog odbora i Kreditnog odbora za problematične plasmane. Nadzorni odbor Banke donosi odluku o sastavu i ovlaštenjima Kreditnog odbora i Kreditnog odbora za problematične kredite. Kreditni odbor, u okviru svojih ovlaštenja, može delegirati kreditna ovlaštenja na niže nivoe odlučivanja i imenovati nosioce kreditnih ovlasti za donošenje odluka. Ovlaštenja i procedura rada Kreditnog odbora i Kreditnog odbora za problematične kredite su definisana Pravilnikom o radu tih tijela.

Vanbilansni kreditni instrumenti

Primarna svrha ovih instrumenata je da osiguraju da su sredstva dostupna klijentu prema potrebi. Garancije i akreditivi nose isti rizik kao i zajmovi i osigurani su sa sličnim kolateralima kao i krediti.

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

6. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (NASTAVAK)

6.1. Kreditni rizik (nastavak)

6.1.1. Maksimalna izloženost kreditnom riziku prije uzimanja kolaterala ili drugih povećanja vrijednosti

Sljedeća tabela pokazuje i informacije o kreditnoj kvaliteti finansijske imovine mjerene po amortizovanom trošku. Za kreditne obaveze i finansijske garancije, iznosi predstavljaju odobrene ili garantovane iznose.

Objašnjenje termina „Faza 1“, „Faza 2“ i „Faza 3“ je uključen u Bilješci 3.11.1.

	Faza 1	Faza 2	Faza 3	POCI	2018 Ukupno	2017 Ukupno
Kreditni i potraživanja dati bankama po amortizovanom trošku						
Odličan	233.195	-	-	-	233.195	277.199
Veoma dobar	83.913	-	-	-	83.913	58.228
Dobar	-	-	-	-	-	-
Zadovoljavajući	-	-	-	-	-	-
Podstandardni	-	-	-	-	-	-
Gubitak	-	-	-	-	-	-
Neocjenjeni	-	-	-	-	-	-
Ukupno bruto	317.108	-	-	-	317.108	335.427
Manje: umanjene vrijednosti	(1)	-	-	-	(1)	(234)
Neto vrijednost	317.107	-	-	-	317.107	335.193

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

6. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (NASTAVAK)

6.1 Kreditni rizik (nastavak)

6.1.1 Maksimalna izloženost kreditnom riziku prije uzimanja kolaterala ili drugih povećanja vrijednosti

	Faza 1	Faza 2	Faza 3	POCI	2018 Ukupno	2017 Ukupno
Kreditni i potraživanja dati klijentima po amortizovanom trošku						
Odličan	35.880	1.208	-	-	37.088	10.481
Veoma dobar	1.319.420	91.623	-	164	1.411.207	1.324.262
Dobar	147.994	39.173	-	-	187.167	187.874
Zadovoljavajući	531.810	175.787	-	28	707.625	586.271
Podstandardni	11.181	52.179	-	253	63.613	65.798
Gubitak	1	-	159.034	26.828	185.863	213.042
Neocijenjen	1.118	2.366	-	32	3.516	6.858
Ukupno bruto	2.047.404	362.336	159.034	27.305	2.596.079	2.394.586
Manje: umanjene vrijednosti	(10.735)	(15.912)	(137.613)	(20.437)	(184.697)	(197.051)
Neto vrijednost	2.036.669	346.424	21.421	6.868	2.411.382	2.197.535

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

6. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (NASTAVAK)

6.1 Kreditni rizik (nastavak)

6.1.1 Maksimalna izloženost kreditnom riziku prije uzimanja kolaterala ili drugih povećanja vrijednosti (nastavak)

	Faza 1	Faza 2	Faza 3	POCI	2018 Ukupno	2017 Ukupno
Potraživanja po finansijskom najmu						
Odličan	-	-	-	-	-	3
Veoma dobar	19	-	-	-	19	7.870
Dobar	11.032	562	-	-	11.594	31.008
Zadovoljavajući	32.444	3.490	-	-	35.934	11.202
Podstandardni	5.204	3.547	-	-	8.751	527
Gubitak	-	-	450	-	450	24.746
Neocijenjen	27.584	494	147	-	28.275	3
Ukupno bruto	76.283	8.093	597	-	84.973	75.359
Manje: umanjenje vrijednosti	(342)	(692)	(218)	-	(1.252)	(503)
Neto vrijednost	75.941	7.401	379	-	83.721	74.856

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

6. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (NASTAVAK)

6.1 Kreditni rizik (nastavak)

6.1.1 Maksimalna izloženost kreditnom riziku prije uzimanja kolaterala ili drugih povećanja vrijednosti (nastavak)

	Faza 1	Faza 2	Faza 3	POCI	2018 Ukupno	2017 Ukupno
Finansijska imovina po amortizovanom trošku (2017: finansijska imovina koja se drži do dospjeća)						
Odličan	96.368	-	-	-	96.368	43.259
Veoma dobar	-	-	-	-	-	34.401
Dobar	17.163	14.213	-	-	31.376	23.737
Zadovoljavajući	19.568	-	-	-	19.568	30.949
Podstandardni	-	-	-	-	-	-
Gubitak	-	-	-	-	-	-
Neocijenjen	-	-	-	-	-	-
Ukupno bruto	133.099	14.213	-	-	147.312	132.346
Manje: umanjene vrijednosti	(347)	(193)	-	-	(540)	(236)
Neto vrijednost	132.752	14.020	-	-	146.772	132.110

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

6. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (NASTAVAK)

6.1 Kreditni rizik (nastavak)

6.1.1 Maksimalna izloženost kreditnom riziku prije uzimanja kolaterala ili drugih povećanja vrijednosti (nastavak)

	Faza 1	Faza 2	Faza 3	2018 Ukupno	2017 Ukupno
Odobreni neiskorišteni iznosi kredita					
Odličan	32.796	664	-	33.460	40.255
Veoma dobar	165.001	15.907	-	180.908	166.010
Dobar	151.027	34.437	-	185.464	173.920
Zadovoljavajući	195.055	47.723	-	242.778	170.617
Podstandardni	2.309	4.624	-	6.933	9.449
Gubitak	-	-	42	42	3.209
Neocjenjeni	2.482	2.055	-	4.537	4.483
Ukupno bruto	548.670	105.410	42	654.122	567.943
Manje: umanjene vrijednosti	(1.798)	(1.670)	(31)	(3.499)	(3.632)
Neto vrijednost	546.872	103.740	11	650.623	564.311

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

6. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (NASTAVAK)

6.1 Kreditni rizik (nastavak)

6.1.1 Maksimalna izloženost kreditnom riziku prije uzimanja kolaterala ili drugih povećanja vrijednosti (nastavak)

	Faza 1	Faza 2	Faza 3	2018 Ukupno	2017 Ukupno
Finansijske garancije					
Odličan	360	200	-	560	703
Veoma dobar	25.707	6.085	-	31.792	32.656
Dobar	69.559	28.459	-	98.018	141.071
Zadovoljavajući	113.144	28.563	-	141.707	98.064
Podstandardni	9.805	13.799	-	23.604	24.062
Gubitak	-	-	497	497	3.462
Neocjenjeni	450	608	-	1.058	1.168
Ukupno bruto	219.025	77.714	497	297.236	301.186
Manje: umanjene vrijednosti	(266)	(164)	(411)	(841)	(421)
Neto vrijednost	218.759	77.550	86	296.395	300.765

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

6. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (NASTAVAK)

6.1 Kreditni rizik (nastavak)

6.1.1 Maksimalna izloženost kreditnom riziku prije uzimanja kolaterala ili drugih povećanja vrijednosti (nastavak)

	2018.	2017.
Kreditni i potraživanja dati klijentima po fer vrijednosti		
Odličan	64	-
Veoma dobar	773	-
Dobar	-	-
Zadovoljavajući	53	-
Podstandardni	-	-
Gubitak	3	-
Neocjenjeni	-	-
	<hr/>	<hr/>
Ukupno	893	-
	<hr/>	<hr/>
	2018.	2017.
Finansijska imovina po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha		
Odličan	-	28.139
Veoma dobar	81.560	84.299
Dobar	-	-
Zadovoljavajući	-	-
Podstandardni	-	-
Gubitak	-	-
Neocjenjeni	-	-
	<hr/>	<hr/>
Ukupno	81.560	112.438
	<hr/>	<hr/>

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

6. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (NASTAVAK)

6.1 Kreditni rizik (nastavak)

6.1.1 Maksimalna izloženost kreditnom riziku prije uzimanja kolaterala ili drugih povećanja vrijednosti (nastavak)

U sljedećoj tablici navedene su informacije o stanju kredita i predujmova klijenata koji su dospjeli u fazama 1, 2 i 3.

				2018	2017
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno	Ukupno
Kreditni i potraživanja od klijenata po amortizovanom trošku – Bruto knjigovodstvena vrijednost					
Current	1.953.057	265.254	6.630	2.224.941	2.032.728
Overdue < 30 days	93.358	72.776	4.316	170.450	159.750
Overdue > 30 days < 90 days	988	24.306	7.622	32.916	54.482
Overdue > 90 days	-	-	140.467	140.467	147.626
Ukupno	2.047.403	362.336	159.035	2.568.774	2.394.586

6.1.2 Analiza kreditnog kvaliteta

Novac i novčani ekvivalenti

U okviru novca i novčanih ekvivalenata Grupa je na dan 31. decembar 2018. godine držala 37.234 hiljada KM (2017.: 29.554 hiljada KM) kod drugih banaka koje su ocijenjene, na temelju S&P-a, najmanje AA- do BBB+.

6.1.2 Kolaterali i druga kreditna poboljšanja

Tokom godine, Grupa u pozicijama finansijske i nefinansijske imovine u posjedu ima i stavke koje je stekla uzimanjem u posjed kolaterala koji su služili kao osiguranje kreditne izloženosti, u slučaju nevraćanja duga od strane dužnika. Ovakav proces stjecanja uglavnom se odnosi na nekretnine, opremu, vozila i depozite. Ponovno stečena imovina se prikazuje kao takva u Izvještaju o finansijskom položaju Grupe u trenutku kad se steknu uslovi za njeno sticanje u skladu sa MSFI i lokalnim propisima. Politika Grupe je da proda ovako stečenu imovinu, a tokom vremena posjedovanja ove imovine do trenutka prodaje trećim stranama imovina može biti privremeno u upotrebi za operativne aktivnosti Grupe ili za iznajmljivanje trećim stranama.

Politika Grupe u vezi sticanja kolaterala se nije bitnije promijenila tokom izvještajnog perioda i nema značajnih promjena kvalitete kolaterala u odnosu na raniji period.

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

6. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (NASTAVAK)

6.1 Kreditni rizik (nastavak)

6.1.2 Kolaterali i druga kreditna poboljšanja (nastavak)

Stambene hipoteke

Tabele u nastavku pokazuju kreditne izloženosti stambenih kredita stanovništvu u rasponima omjera kredita i vrijednosti kolaterala (LTV). LTV se računa kao odnos bruto iznosa kredita i vrijednosti kolaterala. Vrednovanje kolaterala isključuje bilo kakva usklađenja za sticanje i prodaju kolaterala. Vrijednost kolaterala za stambene kredite se zasniva na vrijednosti kolaterala u trenutku priznavanja na bazi indeksa cijena stambenih nekretnina. Za kredite umanjene vrijednosti, vrijednost kolaterala se zasniva na najnovijim procjenama.

	31. decembar 2018	31. decembar 2017
LTV ratio		
Manje od 50%	41.330	39.467
51–70%	47.560	35.104
71–90%	58.421	42.417
91–100%	12.289	10.458
Više od 100%	13.107	21.116
Ukupno	172.707	148.562
Kreditni umanjene vrijednosti	2018.	
Manje od 50%	1.054	
51–70%	11	
Više od 70%	3.205	
	3.484	
Ukupno	7.754	

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

6. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (NASTAVAK)

6.1 Kreditni rizik (nastavak)

6.1.3. Kolaterali i druga kreditna poboljšanja/umovina stečena preuzimanjem kolaterala

Detalji finansijske i nefinansijske imovine stečene preuzimanjem kolaterala tokom godine koji služe kao jamstvo za kredite i potraživanja na kraju godine su prikazani kako slijedi.

	31. decembar 2018	31. decembar 2017
Nekretnine	71	102
Ukupno	71	102

6.1.4. Umanjenje vrijednosti uslijed očekivanih kreditnih gubitaka (ECL)

i. Značajno povećanje kreditnog rizika (SICR)

Grupa smatra da je finansijski instrument pretrpio značajno povećanje kreditnog rizika kada je jedan ili više kvantitativnih ili kvalitativnih kriterija zadovoljen. Kriteriji za utvrđivanje značajnog povećanja kreditnog rizika su definirani radi pravilne raspodjele izloženosti u "Faza 1" ili "Faza 2".

Kvantitativni kriterij

Za korporativne klijente, kvantitativni kriteriji procjenjuju je li rizik od neplaćanja obveza značajno povećan od početnog priznavanja, preko praga povećanja vjerojatnosti neispunjavanja obveza od 250%. Kvantitativni kriteriji postavljaju se pojedinačno za svaki proizvod. Ne provodi se grupisanje izloženosti, tj. mjerenje značajnog povećanja kreditnog rizika na kolektivnoj osnovi.

Kao kvantitativna mjera u slučaju retail klijenata, upoređuje se preostala vjerojatnoća neispunjavanja obveza na datum izvještavanja s odgovarajućim očekivanim uslovnim PD-om iz izvorne vintage krive (tj. razmatranje PD na početku, uzimajući u obzir da će promatrana rizična partija opstati, tj. u potpunosti će biti otplaćena ili obaveze neće biti izmirena, do datuma izvještavanja). Povećanje kreditnog rizika mjeri se relativnim pristupom i upoređuje s fiksnom vrijednošću praga (eng. "SICR thrashold"). Razine pragova izračunavaju se na razini portfolija za sve portfolije koji su uključeni u PD modelima temeljenim na procjeni.

Kvalitativni kriterij

- Elementi koji će biti glavne odrednice koje treba razmotriti u svrhu procjene koraka između različitih faza su sljedeći:
- Eventualna prisutnost dospelog iznosa koji kasni 30 dana. U slučaju takvog slučaja kreditni rizik takve izloženosti smatra se „značajno povećanim“ i klasifikuje se u fazu 2;
- Postojanje "forbearance" mjera;
- Kvalitativne informacije o pogoršanju kreditne kvalitete zbog kojih je klijent uključen na listu praćenja;
- Određeni pokazatelji internog sistema praćenja kreditnog rizika i sistema ranog upozoravanja.

Utvrđivanje je li određeni faktor relevantan, kao i njegova važnost u odnosu na druge faktore, ovisi o vrsti proizvoda i karakteristikama finansijskog instrumenta. Shodno tome, nije moguće definisati niti jedan skup faktora koji određuju je li došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika.

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

6. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (NASTAVAK)

6.1 Kreditni rizik (*nastavak*)

6.1.4. Umanjenje vrijednosti uslijed očekivanih kreditnih gubitaka (ECL) (*nastavak*)

ii. Nivoi kreditnog rizika

Grupa koristi interne ocjene kreditnog rizika koje odražavaju procjenu vjerojatnoće gubitka/neispunjavanja obaveza pojedinačnih komitenata. Grupa koristi interne modele ocjenjivanja/rangiranja prilagođene različitim kategorijama komitenata. Podaci o dužniku kao i specifične informacije o kreditu prikupljene u vrijeme podnošenja zahtjeva za kredit uključuju se u ovaj rejting model. Osim toga, model omogućuje i uključivanje iskustvene procjene kreditnog službenika u dodjeljivanje konačnog reitinga za svaku pojedinačnu izloženost. Na takav način, omogućeno je uključivanje relevantnih faktora koji nisu obuhvaćeni kao dio ostalih ulaznih podataka u reiting model. Ocjene kreditnog rizika su definisane tako da se rizik od neplaćanja eksponencijalno povećava kako se ocjena kreditnog rizika povećava.

Slijede dodatna razmatranja za svaku vrstu portfolija koju drži Grupa.

Fizička lica

Nakon datuma početnog priznavanja za fizička lica, ponašanje dužnika prati se na periodičnoj osnovi kako bi se razvila Ocjena ponašanja. Sve druge poznate informacije o najmoprimcu koji utječu na njihovu kreditnu sposobnost kao što su nezaposlenost i prethodna platežna historija također su ugrađeni u rezultat ponašanja. Ovaj rezultat je mapiran na PD.

Pravna lica

Za pravna lica, rejting se utvrđuje na razini dužnika. Voditelj poslovnog odnosa uključuje sve ažurirane ili nove podatke i ocjene dužnikove kreditne sposobnosti u predviđeni model na kontinuiranoj osnovi. Također, odgovorni voditelj kreditnog odnosa će svake godine ažurirati informacije o kreditnoj sposobnosti dužnika iz dostupnih izvora kao što su finansijski izvještaji. Time će se odrediti ažurirani interni kreditni rejting i pripadajući PD.

U okviru pravnih lica Grupa ima dva rejting modela: Large Corporate Rating Model i Regular Corporate Rating Model. Prema generalnom konceptu skala rangiranja klijenata unutar grupe pravnih lica obuhvata 25 rating ocjene za non-default klijente i 1 ocjenu za klijente u defaultu.

Dodatno, za kategoriju malih i srednjih preduzeća, Grupa koristi SMB rejting model. Prema generalnom konceptu skala rangiranja SMB klijenata obuhvata ukupno 12 rating ocjena za klijente koji nisu u defaultu, kako bi se dobile sve predviđene kategorije rizika po sistemu internog rating-a.

Lokalne i regionalne vlade

Za lokalne i regionalne vlasti, Grupa koristi model rangiranja lokalnih i regionalnih vlada. Prema općoj koncepciji ljestvice LRG rangiranja, klijenti uključuju 9 rejtinga za klijente koji nisu u defaultu i jedan za default klijente.

Finansiranje projekata

Za potrebe finansiranja projekta, Grupa koristi model za ocjenu projektnog finansiranja. Prema općem konceptu rejting ljestvice klijenti PF-a uključuju 4 ocjene za klijente koji nisu u defaultu i jednu za default klijente.

Finansijske institucije

Za finansijske institucije Grupa koristi sljedeće rating modele: FI (Bank) Rating Model, Insurance Rating Model, Sovereigns Rating Model i Funds Rating Model. U procesu rangiranja klijenata u kategoriji finansijskih institucija finalni rating određuje se na nivou RBI odgovorne jedinice. Prema generalnom konceptu skala rangiranja klijenata po navedenim rating modelima ima 9 ocjena za klijente koji nisu u default-u, i jednu ocjenu za default klijente, osim po FI rating ljestvici koja uključuje 25 ocjena za klijente koji nisu u defaultu i 1 za default klijente.

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

6. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (NASTAVAK)

6.1. Kreditni rizik (nastavak)

6.1.4. Umanjenje vrijednosti uslijed očekivanih kreditnih gubitaka (ECL) (nastavak)

iii. Definisanje statusa neizmirivanja obaveza ("default")

Portfolio pravnih lica

"Staging" kriteriji su odobreni u skladu s MSFI 9 i bazirani su na parametrima rizika dostupnim u Grupi. Dodjelom default statusa, klijent prelazi na individualnu procjenu potencijalnih gubitaka (eng. ILLP), čime dobija i status faze 3 po MSFI 9 metodologiji, što u tom momentu predstavlja nekvalitetnu aktivu.

Default status, odnosno individualna rezervisanja za kreditne gubitke, moraju biti dodijeljena svim kreditnim plasmanima dužnika ili grupe dužnika koji:

- u izmirivanju obaveza prema Grupi kasne više od 90 dana uvažavajući prag materijalnosti od EUR 250 i 2,5% od vrijednosti ukupno ugovorenih kreditnih plasmana (kvantitativni kriterij)
- ili vrlo vjerovatno neće moći izmiriti obaveze prema Grupi iz svojih primarnih izvora finansiranja (kvalitativni kriterij).

Grupa je definisala kvalitativne indikatore koji se trenutno koriste kako bi se identifikovala vjerovatnoća da klijent neće moći izmiriti svoje obaveze prema Grupi (npr. pokrenut stečajni postupak, otpis dijela potraživanja, obustava plaćanja kamate, cross-default itd.)

MSFI 9 zahtjeva korištenje nekoliko scenarija (minimalno 2) u okviru obračuna ILLP-a, uzimajući u obzir sljedeće principe:

- Izvjesnost scenarija
- Mogućnost dokumentovanja istog
- Historijski parametri/pokazatelji

Scenariju koji je izvjestan da će se desiti/realizovati u narednom periodu se dodjeljuje ponder vjerovatnoće od 90%, dok se scenarijima čija izvjesnost je manje realna dodjeljuju ponderi vjerovatnoće od po 10%, kao unificirano pravilo za sve klijente. Ponderi će biti revidirani na godišnjem nivou. Za slučaj klijenta koji je going concern kao drugi scenario eventualno je moguće koristiti realizaciju kolaterala kroz sudski postupak gdje je na bazi historijskih posmatranja zaključeno da se koristi ponder 10% (analiza rađena na bazi historijskih promjena zadnjih 5 godina prenosa klijenata iz odjela rana faza u kasna faza – predmetna analiza će biti revidirana na godišnjem nivou).

MSFI 9 razlikuje kredite vrednovane po fer vrijednosti i amortiziranim troškovima.

Portfolio fizičkih lica

Kao i kod pravnih lica, u segmentu fizičkih lica dodjelom default statusa, klijent prelazi u status nivoa 3 po MSFI 9 metodologiji, što u tom momentu predstavlja nekvalitetnu aktivu.

Rezervisanja za kreditne gubitke moraju biti dodijeljena svim kreditnim plasmanima dužnika ili grupe dužnika koji:

- u izmirivanju obaveza prema Grupi kasne više od 90 dana uvažavajući prag materijalnosti od EUR 10 (kvantitativni kriterij);
- vrlo vjerovatno neće izmiriti obaveze prema Grupi (kvalitativni kriterij).

Grupa je u svojim internim procedurama definisala kvalitativne kriterije uslijed kojih kreditna izloženost dobija status klijenta koji vrlo vjerovatno neće izmiriti obaveze prema Grupi (npr. bankrot dužnika, cross-default, loša restruktura itd.)

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

6. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (NASTAVAK)

6.1. Kreditni rizik (nastavak)

6.1.4. Umanjenje vrijednosti uslijed očekivanih kreditnih gubitaka (ECL) (nastavak)

iv. Uključivanje faktora predviđanja

Pri izračunu očekivanog kreditnog gubitka primjenjuju se i višestruki makroekonomski scenariji. Grupa primjenjuje tri perspektivna globalna ekonomska scenarija (baseline, upside i downside) te se ovaj pristup smatra dovoljnim za izračunavanje nepristrasnog očekivanog gubitka u većini ekonomskih okruženja. Pri izračunu očekivanog kreditnog gubitka Grupa dodjeljuje pondera od 50%: 25%: 25% za svaki od tri makroekonomska scenarija (baseline, upside i downside).

Vjerovatnoća defaulta (PD) je, gdje je relevantno, prilagođena statusu makroekonomije. Makroekonomski model uključuje i informacije o budućnosti. Osnovne makroekonomske prognoze s dvogodišnjim vremenskim opsegom se ažuriraju najmanje jednom u svakom tromjesečju i dostavljaju se odgovornim jedinicama unutar RBI grupe

Od 1. januara 2018. forward-looking informacije se razmatraju u procjeni kreditnog rizika. To znači da se cjeloživotni PD, historijski rejting i njegov prateći PD uključuju informacije o budućnosti.

Prilagođavanje se vrši korištenjem makroekonomskih perspektiva u posmatranom vremenu.

Osnovni scenario sa pripisanim dodatkom koji ima za cilj da reflektira efekte koji proizlaze iz mogućnosti realizacije alternative makroekonomskih scenarija.

v. Modificirana finansijska imovina

Uvjeti iz ugovora o kreditu mogu biti modifikovani iz različitih razloga uključujući promjene uvjeta na tržištu, zadržavanje od strane klijenata, i ostalih faktora koji nisu povezani sa trenutnim ili potencijalnim pogoršanjem kredita klijenta. Postojeći kredit čiji su uvjeti modificirani može prestati biti priznat a revidirani kredit priznat kao novi kredit po fer vrijednosti u skladu za računovodstvenim politikama objavljenim u Bilješci 3.11.1 (iii)

Kada su uvjeti finansijske imovine modifikovani i modifikacija nije rezultirala pogoršanjem, odlučivanje ukoliko je kreditni rizik imovine značajno uvećan reflektuje se poređenjem sljedećeg:

- njegov preostali cjeloživotni PD na datum izvještavanja po modificiranim uvjetima; i
- preostali cjeloživotni PD procijenjen po podacima iz inicijalnog priznavanja i izvornih ugovornih uvjeta.

Kada modifikacija rezultira u pogoršanju, novi zajam se priznaje i dodjeljuje na Faza 1 (pod pretpostavkom da nije obezvrijeđen u tom trenutku).

Grupa revidira kredite klijentima koji su u finansijskim poteškoćama ("forbearance") da bi maksimizirao mogućnosti naplate i minimizirao rizik neplaćanja. Unutar politike „forbearance“, forbearance se garantuje na selektivnoj osnovi ukoliko dužnik trenutno ne plaća kredit ili postoji veliki rizik od neplaćanja, ukoliko postoji dokaz da je dužnik učinio sve u njegovoj moći da plati pod ugovorenim uvjetima i da se od dužnika očekuje da ispoštuje revidirane uvjete.

Revidirani uvjeti uglavnom uključuju produženje dospjeća, mijenjajući termine plaćanja kamata i izmjenu uvjeta sporazuma o zajmu. Zajmovi stanovništva i preduzeća su predmet politike forbearance. Kreditni odbor Grupe redovno pregleda izvještaje o forbearance aktivnostima.

Za finansijsku imovinu modificiranu kroz forbearance politiku Grupe, ovisno o tome da li je modifikacija poboljšala ili povratila mogućnosti banke da naplati kamatu i glavnice kao i prethodno iskustvo Grupe na sličnim forbearance aktivnostima, odražava se na procjenu PD.

Generalno, forbearance je kvalitativni indikator značajnog povećanja kreditnog rizika. Očekivanje forbearance-a može stvoriti dokaz da je izloženost kredita obezvrijeđena (Bilješka 3.11.1). Klijent mora da konzistentno pokaže ponašanje dobrog platiše, u nekom vremenskom razdoblju, prije nego izloženost kredita postane obezvrijeđena/nenaplativa ili se PD smanjio tako da rezervisanje za gubitke ponovo bude izmjeren po iznosu jednakom fazi 1.

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

6. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (NASTAVAK)

6.1. Kreditni rizik (nastavak)

6.1.4. Umanjenje vrijednosti uslijed očekivanih kreditnih gubitaka (ECL) (nastavak)

vi. Mjerenje očekivanog kreditnog gubitka

Procjena kreditnog rizika i procjena očekivanih kreditnih gubitaka su nepristrasna i vjerovatnoćom prilagođena i uključuju sve dostupne informacije koje su relevantne za procjenu, uključujući informacije o prošlim događajima, trenutnim uslovima i razumnim i održivim prognozama budućih događaja i ekonomskih uslova na datum izvještavanja. Pored toga, procjena očekivanih kreditnih gubitaka treba uzeti u obzir vremensku vrijednost novca. Generalno, Grupa izračunava ECL koristeći tri glavne komponente: vjerovatnoću neizvršenja obaveza (eng. probability of default, dalje: PD); gubitak u trenutku statusa neispunjena obaveza (engl. Loss Given Default, dalje: LGD); i izloženost u trenutku neispunjena obaveza (engl. Exposure at Default, dalje: EAD).

Dvanaestomjesečni ECL izračunava se množenjem 12-mjesečnog PD, LGD i EAD. Cjeloživotni ECL se izračunava korištenjem cjeloživotnog PD-a. Dvanaestomjesečni i cjeloživotni PD predstavljaju vjerovatnost neispunjavanja obaveza u sljedećih 12 mjeseci i preostalo dospijeće instrumenta.

EAD predstavlja očekivani saldo u momentu neispunjavanja obaveza, uzimajući u obzir otplatu glavnice i kamate od datuma bilansa stanja do momenta neispunjavanja obaveza, zajedno s očekivanim smanjenjem iznosa založenih objekata.

(vi) Umanjenje vrijednosti

Sljedeća tabela prikazuje uskladu od početnog do završnog stanja umanjenja vrijednosti po klasama finansijskih instrumenata. Komparativni podaci za 2017. godinu predstavljaju umanjenje vrijednosti obračunato u skladu sa MRS 39.

Kreditni i potraživanja klijentima po amortiziranom trošku	2018.					2017.		
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	POCI	Ukupno	Individualna	Kolektivna	Ukupno
Stanje 01. januar 2018	8.672	9.758	159.471	19.150	197.051	193.089	18.305	211.394
Efekt prve primjene MSFI 9	2.531	4.416	(779)	-	6.168	-	-	-
Transfer u Nivo 1	1.887	(1.416)	(471)	-	-	-	-	-
Transfer u Nivo 2	(1.009)	2.210	(1.201)	-	-	-	-	-
Transfer u Nivo 3	(186)	(1.598)	1.784	-	-	-	-	-
Neto mjerenje umanjenja vrijednosti	(1.160)	2.542	4.728	1.287	7.397	21.090	1.011	22.101
Trajni otpisi i ostale promjene	-	-	(25.919)	-	(25.919)	(36.444)	-	(36.444)
Stanje 31. decembar	10.735	15.912	137.613	20.437	184.697	177.735	19.316	197.051

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

6. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (NASTAVAK)

6.1. Kreditni rizik (nastavak)

6.1.5 Umanjenje vrijednosti finansijske imovine – uporedni podaci po MRS 39 (nastavak)

Knjigovodstvena vrijednost finansijske imovine prikazana u konsolidovanim finansijskim izvještajima, umanjena za gubitke zbog umanjena predstavlja maksimalnu izloženost Grupe kreditnom riziku bez uzimanja u obzir vrijednosti prikupljenih kolaterala.

	Imovina kojoj nije umanjena vrijednost			Imovina umanjene vrijednosti			Ukupna neto knjigovodstvena vrijednost
	Ukupna bruto knjigovodstvena vrijednost	Nedospjeli krediti bez priznatog umanjena	Dospjeli krediti bez priznatog umanjena	Kreditni priznati	Kreditni priznati (ukupna umanjena)	Pojedinačno umanjena	
31. decembar 2017.							
Novac i novčani ekvivalenti	792.940	792.940	-	-	-	-	792.940
Obavezna rezerva kod CBBH	334.508	334.508	-	-	-	-	334.508
Plasmani kod drugih banaka	335.427	335.427	-	-	-	-	335.427
Kreditni dati klijentima:							
Javni sektor	13.325	13.325	-	-	-	-	13.325
Ostali finansijski i nefinansijski sektor	976.733	844.962	22.160	2.424	107.187	(86.373)	890.360
Stanovništvo	1.404.528	1.092.542	163.114	26.281	122.591	(110.678)	1.293.850
Potraživanja po finansijskom najmu, neto	75.862	75.862	-	-	-	(503)	75.359
Finansijska imovina raspoloživa za prodaju	293	293	-	-	-	-	293
Finansijska imovina po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	112.439	112.439	-	-	-	-	112.439
Finansijska imovina koja se drži do dospijeća	132.346	132.346	-	-	-	-	132.346
Ostala potraživanja	29.337	29.337	-	-	-	-	29.337
	4.207.738	3.763.981	185.274	28.705	229.778	(197.554)	4.010.184

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

6. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (NASTAVAK)

6.1. Kreditni rizik (nastavak)

6.1.5. Umanjenje vrijednosti finansijske imovine – uporedni podaci po MRS 39 (nastavak)

Dospjeli krediti za koje nije priznato umanjeње vrijednosti

Krediti klijentima dospjeli manje od 90 dana se ne uzimaju u obzir za posebno umanjeње vrijednosti, osim ukoliko druge informacije pokazuju suprotno. Bruto iznosi kredita klijentima koji su dospjeli, ali za koje nije priznato posebno umanjeње vrijednosti su kako slijedi:

	Stanovništvo	Ostali finansijski i nefinansijski sektor	Ukupno
31. decembar 2017.			
Dospjeli do 30 dana	133.612	12.929	146.541
Dospjeli 31 do 90 dana	29.502	4.229	33.731
UKUPNO	163.114	17.158	180.272

Kreditni koji imaju status neizmirenja obaveza, a za koje je priznato umanjeње vrijednosti

Klasifikacija kredita za koje je priznato umanjeње vrijednosti je sljedeća:

	Stanovništvo	Ostali finansijski i nefinansijski sektor	Ukupno
31. decembar 2017.			
Kreditni koji imaju status neizmirenja obaveza– bruto	122.591	107.188	229.779
Umanjenje vrijednosti	(96.975)	(70.265)	(167.240)
Neto	25.616	36.923	62.539

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

6. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (NASTAVAK)

6.1 Kreditni rizik (nastavak)

6.1.6. Koncentracija kreditnog rizika prema geografskoj lokaciji

Grupa nadzire koncentraciju kreditnog rizika po sektorima i geografskim regijama.

Geografska koncentracija u neto iznosima kreditne izloženosti je kako slijedi:

	Bosna i Hercegovina	EU zemlje	Ne EU zemlje	Ukupno
31. decembar 2018.				
Računi kod CBBH i drugih banaka	409.295	33.404	3.830	446.529
Obavezna rezerva kod Centralne banke BiH	376.261	-	-	376.261
Kreditni i potraživanja dati bankama	-	317.107	-	317.107
Kreditni i potraživanja dati klijentima	2.412.275	-	-	2.412.275
Potraživanja po finansijskom i operativnom najmu	85.135	-	-	85.135
Finansijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	355	182	-	537
Finansijska imovina po amortiziranom trošku	96.366	50.406	-	146.772
	3.379.687	401.099	3.830	3.784.616
31. decembar 2017.				
Računi kod CBBH i drugih banaka	407.251	27.412	2.142	436.805
Obavezna rezerva kod Centralne banke	334.508	-	-	334.508
Kreditni i potraživanja datibankama	-	335.193	-	335.193
Kreditni i potraživanja dati klijentima	2.197.535	-	-	2.197.535
Potraživanja po finansijskom i operativnom najmu	75.669	-	-	75.669
Finansijska imovina raspoloživa za prodaju	142	152	-	294
Finansijska imovina koja se drži do dospjeća	54.478	77.632	-	132.110
	3.069.583	440.389	2.142	3.512.114

Koncentracija rizika ekonomskog sektora prikazana je u Bilješki 21.

**Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.**

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

6. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (NASTAVAK)

6.2 Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti predstavlja moguću izloženost Grupe vezano uz pribavljanje sredstava koja su potrebna Banci da bi izmirila svoje preuzete obaveze po finansijskim instrumentima. Grupa održava likvidnost u skladu s propisima Agencije za bankarstvo.

Grupa je izložena svakodnevnim pozivima na isplatu sredstava koje izmiruje raspoloživim novčanim izvorima koji se sastoje od prekonočnih depozita, sredstava na tekućim računima, depozitima koji dospijevaju, povlačenja sredstava kredita, jemstava i ostalih derivata koji se podmiruju iz marži i ostalih iznosa na poziv za novčane derivate. Grupa ne održava novčane izvore da bi pokrila sve navedene potrebe jer je iz iskustva moguće s velikom pouzdanošću predvidjeti minimalne iznose ponovnog ulaganja dospjelih sredstava. Grupa utvrđuje limite za najniže iznose sredstava koja dospijevaju, a koja su raspoloživa za izmirivanje iznosa plativih na poziv, kao i najniže iznose međubankarskih i ostalih kredita za pokriće neočekivanih iznosa sredstava koja se povlače na zahtjev.

Tabela u nastavku prikazuje preostale ugovorene ročnosti finansijske imovine i obaveza Grupe, na dan 31. decembar 2018. godine i 31. decembra 2017. godine, osim za finansijsku po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit koja se klasifikuje u skladu sa sekundarnim karakteristikama likvidnosti u period dospijeca do jedan mjesec i obavezna rezerva koja se klasifikuje u period dospijeca do jedan mjesec.

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

6. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (NASTAVAK)

6.2 Rizik likvidnosti (nastavak)

	Manje od 1 mjeseca	Od 1 do 3 mjeseca	Od 3 mjeseca do 1 godine	Od 1 do 5 godina	Preko 5 godina	Ukupno
31. decembar 2018.						
Imovina						
Novac i novčani ekvivalenti	842.786	-	-	-	-	842.786
Obavezna rezerva kod Centralne banke BiH	376.261	-	-	-	-	376.261
Kredit i potraživanja dati bankama	317.107	-	-	-	-	317.107
Kredit i potraživanja dati klijentima	263.066	130.188	544.665	1.040.055	434.301	2.412.275
Potraživanja po finansijskom i operativnom najmu	162	-	32.695	51.296	982	85.135
Finansijska imovina po FVOSD	537	-	-	-	-	537
Finansijska imovina po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	81.560	-	-	-	-	81.560
Finansijska imovina po amortizovanom trošku	9.909	-	24.303	112.560	-	146.772
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Ukupno aktiva	1.891.388	130.188	601.663	1.203.911	435.283	4.262.433
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Obaveze						
Obaveze prema drugim bankama i finansijskim institucijama	134.379	41.385	16.738	72.957	13.004	278.463
Obaveze prema klijentima	2.354.228	77.857	438.424	581.474	53.041	3.505.024
Subordinirani dug	-	-	-	-	61.800	61.800
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Ukupno obaveze	2.488.607	119.242	455.162	654.431	127.845	3.845.287
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

6. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (NASTAVAK)

6.2. Rizik likvidnosti (nastavak)

	Manje od 1 mjeseca	Od 1 do 3 mjeseca	Od 3 mjeseca do 1 godine	Od 1 do 5 godina	Preko 5 godina	Ukupno
31. decembar 2017.						
Imovina						
Novac i novčani ekvivalenti	792.940	-	-	-	-	792.940
Obavezna rezerva kod Centralne banke BiH	334.508	-	-	-	-	334.508
Kredit i potraživanja dati bankama	335.193	-	-	-	-	335.193
Kredit i potraživanja dati klijentima	78.104	167.820	585.205	962.315	404.091	2.197.535
Potraživanja po finansijskom i operativnom najmu	310	-	26.413	47.436	1.510	75.669
Finansijska imovina po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	112.438	-	-	-	-	112.438
Finansijska imovina raspoloživa za prodaju	-	-	-	-	294	294
Finansijska imovina u posjedu do dospjeća	12.967	7.054	43.838	68.251	-	132.110
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Ukupno aktiva	1.666.460	174.874	655.456	1.078.002	405.895	3.980.687
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Obaveze						
Obaveze prema drugim bankama i finansijskim institucijama	122.052	54.955	17.143	38.494	8.277	240.921
Obaveze prema klijentima	2.048.897	73.087	394.026	694.771	54.045	3.264.826
Subordinirani dug	-	-	-	-	61.823	61.823
	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Ukupno obaveze	2.170.949	128.042	411.169	733.265	124.145	3.567.570
	-----	-----	-----	-----	-----	-----

**Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.**

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

6. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (NASTAVAK)

6.2. Rizik likvidnosti (nastavak)

Tabela u nastavku prikazuje preostala ugovorna dospijeća Grupe za nederivativnu finansijsku imovinu. Tabela je sastavljena na osnovu nediskontiranih novčanih tokova finansijske imovine, uključujući kamatu koja će biti zarađena na tim sredstvima, osim u slučaju kada Grupa predviđa da će se novčani protok dogoditi u drugom periodu.

Dospijeće za nederivativnu finansijske obaveza:

	Neto knjigovodstvena vrijednost	Manje od 1 mjesec	2 do 3 mjeseca	4 mjeseca do 1 godina	2 do 5 godina	Preko 5 godina	Bruto nominalni odliv
31. decembar 2018							
Obaveze prema bankama i finansijskim institucijama	278.463	32.655	41.391	52.326	143.750	14.659	284.781
Obaveze prema klijentima	3.505.024	2.377.318	77.939	440.535	578.469	56.534	3.530.795
Subordinirani dug	61.800	-	-	4.834	19.336	66.634	90.804
		2.409.973	119.330	497.695	741.555	137.827	3.906.380

	Neto knjigovodstvena vrijednost	Manje od 1 mjesec	2 do 3 mjeseca	4 mjeseca do 1 godina	2 do 5 godina	Preko 5 godina	Bruto nominalni odliv
31. decembar 2017							
Obaveze prema bankama i finansijskim institucijama	240.921	26.975	54.958	67.838	86.368	9.747	245.886
Obaveze prema klijentima	3.264.826	2.377.844	77.939	440.557	576.890	56.572	3.529.802
Subordinirani dug	61.823	-	-	4.834	19.336	71.491	95.661
		2.404.819	132.897	513.229	682.594	137.810	3.871.349

**Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.**

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

6. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (NASTAVAK)

6.2. Rizik likvidnosti (nastavak)

Sljedeća tabela prikazuje komponente likvidnosnih rezervi Grupe:

	2018.	2017.
Sredstva kod Centralne banke	409.295	407.252
Tekući računi kod drugih banaka	37.234	29.554
Gotovina i ekvivalenti gotovine	396.257	356.134
	<hr/> 842.786 <hr/>	<hr/> 792.940 <hr/>

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

6. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (NASTAVAK)

6.3 Tržišni rizik

Tržišni rizici se definišu kao rizici mogućih gubitaka uslijed promjena tržišnih cijena pozicija trgovinske i bankarske knjige. Procjene tržišnog rizika temelje se na promjenama valutnih kurseva, kamatnim stopama, kreditnim maržama, trošku kapitala i robe i drugim tržišnim parametrima.

Upravljanje tržišnim rizicima Grupe vrši se u skladu sa lokalnim zakonom i odlukama i uputstvima lokalnih regulatora i u skladu sa standardima RBI Grupe (regulatorni okvir RBI grupe i odluka Upravnog odbora RBI-a) i definisano je internim pravilima, procedurama i politikama koje su predmet redovnih internih revizija sa ciljem usklađivanja sa regulatornim promjenama, kao i poboljšanje procesa (tržišnog) upravljanja rizicima zbog promjena tržišnih uvjeta, definiranih strategija i poslovnih ciljeva. Proces upravljanja tržišnim rizikom sam po sebi uključuje ublažavanje, procjenu i ograničavanje izloženosti prije preuzimanja rizika, te procjenu i kontrolu preuzetog rizika cjelokupnog portfolia banke, tj. trgovačke i bankarske knjige. Uprkos postojanju ograničenja nametnutih od strane regulatora, Grupa ograničava izloženost tržišnim rizicima u skladu sa svojim poslovnim strategijama usklađenim na nivou RBI, procesom odobravanja proizvoda i sistemom limita na pozicije tržišnog rizika, tj. otvorene pozicije tržišnog rizika, limiti na osjetljivost portfolija Grupe u skladu sa promjenama faktora rizika i uspostavljanje sistema limita na rizičnu vrijednost ("VaR") na nivou knjige (trgovina i bankarstvo), nivo segmenata (upravljanje aktivom i pasivom i tržišta kapitala) i na nivou cijelog portfolia. Pored toga, za finansijske instrumente, koji se vode po fer vrijednosti, utvrđuje se ograničenje na smanjenje njihove tržišne vrijednosti, takozvani granični limit gubitka.

Još jedan važan dio u procesu upravljanja tržišnim rizikom je testiranje otpornosti na stres portfolia Grupe u odnosu na ekstremne promjene tržišnih uvjeta i izračun osjetljivosti portfolia prema kriznim scenarijima, kao i utjecaj koji ona ima na finansijske rezultate. Testiranje otpornosti na stres ekstremnih promjena tržišnih uvjeta obavlja RBI na dnevnoj bazi.

Grupa je izložena finansijskim rezultatima deviza, promjeni kamatnih stopa i promjeni cijena vrijednosnih papira u svom portfoliu.

6.3.1 Devizni rizik

Devizni rizik je rizik da promjene valutnih tečajeva, koji utječu na portfolio Grupe, postoje u onoj mjeri u kojoj imovina i obveze u jednoj valuti nisu usklađene po vrijednosti ili dospijeću. S obzirom na to da je lokalna valuta vezana za EUR, devizni rizik je ograničen.

Pored sistema limita VaR, Grupa ograničava svoju izloženost korištenjem deviznih limita na otvorene pozicije za svaku valutu, limit na cijelu dugu ili kratku poziciju Grupe, kao i limite gubitka.

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

6. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (NASTAVAK)

6.3.1 Devizni rizik (nastavak)

Knjigovodstveni iznosi monetarne imovine i obaveza Grupe po valuti na datum izvještajnog perioda su kako slijedi:

Stanje na 31. decembar 2018.	KM	EUR*	USD	Ostale valute	Ukupno
IMOVINA					
Novac i novčani ekvivalenti	715.720	58.884	6.083	62.099	842.786
Obavezna rezerva kod Centralne banke BiH	376.261	-	-	-	376.261
Kredit i potraživanja dati bankama	-	206.340	89.806	20.961	317.107
Kredit i potraživanja dati klijentima	1.148.414	1.263.861	-	-	2.412.275
Potraživanja po finansijskom i operativnom najmu	85.135				85.135
Finansijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	355	182	-	-	537
Finansijska imovina po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	-	81.560	-	-	81.560
Finansijska imovina po amortizovanom trošku	22.420	93.660	30.692	-	146.772
	2.348.305	1.704.487	126.581	83.060	4.264.433
OBAVEZE					
Obaveze prema drugim bankama i finansijskim institucijama	130.250	148.213	-	-	278.463
Obaveze prema klijentima	2.092.900	1.205.735	124.301	82.088	3.505.024
Subordinirani dug	-	61.800	-	-	61.800
	2.223.150	1.415.748	124.301	82.088	3.845.287

* Grupa ima velik broj ugovora sa valutnom klauzulom. KM vrijednost glavnice kod takvih ugovora određena je kretanjem kursa stranih valuta. Saldo glavnice tih izloženosti uključen je u tabeli gore u koloni „EURO“.

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

6. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (NASTAVAK)

6.3.1 Devizni rizik (nastavak)

Stanje na 31. decembar 2017.	KM	EUR*	USD	Ostale valute	Ukupno
IMOVINA					
Novac i novčani ekvivalenti	667.499	66.434	3.486	55.521	792.940
Obavezna rezerva kod Centralne banke BiH	334.508	-	-	-	334.508
Kredit i potraživanja dati bankama	-	236.648	74.471	24.074	335.193
Kredit i potraživanja dati klijentima	919.267	1.278.268	-	-	2.197.535
Potraživanja po finansijskom i operativnom najmu	75.669	-	-	-	75.669
Finansijska imovina raspoloživa za prodaju	143	151	-	-	294
Finansijska imovina po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	-	105.861	6.577	-	112.438
Finansijska imovina u posjedu do dospjeća	54.588	44.448	33.074	-	132.110
	2.051.674	1.731.810	117.608	79.595	3.980.687
OBAVEZE					
Obaveze prema drugim bankama i finansijskim institucijama	120.258	120.649	13	1	240.921
Obaveze prema klijentima	1.819.033	1.249.640	117.441	78.712	3.264.826
Subordinirani dug	-	61.823	-	-	61.823
	1.939.291	1.432.112	117.454	78.713	3.567.570

*Grupa ima velik broj ugovora sa valutnom klauzulom. KM vrijednost glavnice kod takvih ugovora određena je kretanjem kursa stranih valuta. Saldo glavnice tih izloženosti uključen je u tabeli gore u koloni „EURO“.

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

6. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (NASTAVAK)

6.3.1 Devizni rizik (nastavak)

6.3.1.1 Analiza devizne osjetljivosti

Sljedeća tabela prikazuje pet najvećih rizičnih vrijednosti (VaR) evidentiranih na dan 31. decembra 2018. i njihove vrijednosti na dan 31. decembra 2017. VaR je izračun na temelju statističkog modela 99% pouzdanosti i pod pretpostavkom da je portfolio konstantan tokom 1 dana.

(u '000 KM)	VaR	
	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Valuta	Valuta	
USD	1 USD	4
TRY	<1 CNY	<1
JPY	<1 CHF	<1
CNY	<1 RSD	<1
AUD	<1 CAD	<1

6.3.1.2 Analiza osjetljivosti promjena u deviznom tečaju

Sljedeća tabela prikazuje osjetljivost Grupe na povećanje ili smanjenje deviznih kurseva od 10% u odnosu na relevantne domaće valute. Stopa osjetljivosti od 10% koristi se prilikom internog izveštavanja ključnog rukovodstva o deviznom riziku i predstavlja procjenu rukovodstva o razumno mogućoj promjeni deviznih kurseva.

(u '000 KM)	USD rezultat ('000 KM)		TRY rezultat ('000 KM)	
	2018	2017	2018	2017
Dobit ili gubitak	53	41	4	9

6.3.2 Kamatni rizik

Kamatni rizik odražava mogućnost gubitka dobiti i / ili erozije kapitala zbog promjene kamatnih stopa. Odnosi se na sve proizvode i bilanse koji su osjetljivi na promjene kamatnih stopa. Ovaj rizik obuhvata dvije komponente: komponentu prihoda i komponentu ulaganja.

Komponenta prihoda proizilazi iz neusklađenosti aktivnih i pasivnih kamatnih stopa Grupe (kamata na plasmane je fiksna, kamata za obaveze je varijabilna, i obrnuto).

Komponenta ulaganja je posljedica obrnutog odnosa između promjene cijene i kamatnih stopa vrijednosnih papira. Grupa nastoji da se zaštiti od kamatnog rizika usklađivanjem vrste kamatne stope (fiksne, plutajuće i promjenjive), valute, povezane kamatne stope i datuma promjene kamatne stope za sve proizvode za koje zaključuje ugovore (koji su osjetljivi na promjene kamatnih stopa). Svaka nepodudarnost između gore navedenih elemenata dovodi do izloženosti Grupe riziku kamatne stope.

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

6. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (NASTAVAK)

6.3.2. Kamatni rizik (nastavak)

6.3.2.1 BPV analiza osjetljivosti na kamatne stope (nastavak)

Za pozicije rizika kamatne stope, na dnevnoj osnovi, vrši se analiza osjetljivosti za jednu baznu tačku tokom paralelnog kretanja krivulje prinosa (vrijednost bazne tačke, 1 BPV), koja daje vrijednosti dobitaka i gubitaka portfolia za određeni dan.

U tabeli ispod prikazane su promjene sadašnje vrijednosti portfolia s rastom kamatne stope za 1 baznu tačku na dan 31. decembra 2018. i 31. decembra 2017., izražene u hiljadama KM za sljedeće valute: KM, EUR i USD, dok za ostale valute promjene sadašnjih vrijednosti su nematerijalne.

Valuta	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
KM	(28)	(22)
EUR	42	32
USD	(2)	(2)
Ukupno BPV (u KM '000)	12	8

U slučaju promjene (povećanja) kamatnih stopa za 1 bazni bod (paralelno kretanje krivulje prinosa za + 0,01%), efekti na sadašnju vrijednost portfolia Grupe na dan 31. decembra 2018. godine bili bi sljedeći:

- za KM - sadašnja vrijednost smanjenja portfolia u iznosu od 28 hiljade KM, što predstavlja gubitak,
- za EUR - sadašnja vrijednost rasta portfolia u iznosu od 42 hiljade KM, što rezultira profitom,
- za USD - sadašnja vrijednost smanjenja portfolia u iznosu od 2 hiljade KM, što predstavlja gubitak.

U slučaju promjene krivulje prinosa za 50 baznih bodova, efekti na sadašnju vrijednost portfolia za 31. decembar 2018. i 31. decembar 2017. godine prikazani su u tablici ispod za valute s materijalnom izloženošću:

Valuta	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
KM	(1.414)	(1.121)
EUR	2.083	1.621
USD	(89)	(99)
Ukupno BPV (u KM '000)	580	401

U slučaju promjene (povećanja) kamatnih stopa za 50 baznih bodova (paralelno kretanje krivulje prinosa za 0,05%), Grupa bi ostvarila:

- za KM - sadašnja vrijednost smanjenja portfolia u iznosu od 1.414 hiljada KM na dan 31. decembar 2018.
- za EUR - sadašnja vrijednost portfolia je povećana u iznosu od 2.083 hiljade KM na dan 31. decembar 2018.
- za USD - sadašnja vrijednost smanjenja portfolia u iznosu od 89 hiljada KM na dan 31. decembar 2018.

**Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.**

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

6. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (NASTAVAK)

6.4. Upravljanje kapitalnim rizikom

Ciljevi Grupe prilikom upravljanja kapitalom, koji je mnogo šira kategorija od „dioničkog kapitala“ iskazanog u izvještaju o finansijskom položaju su sljedeći:

- Usaglasiti se sa zahtjevima vezanim za kapital koji su propisani od strane regulatora na tržištu banaka;
- Osigurati da je Grupa u mogućnosti nastaviti sa neograničenim vijekom poslovanja da bi mogla obezbijediti povrat dioničarima, kao i koristi ostalim učesnicima na tržištu; i
- Održavati jaku kapitalnu osnovu koja će podržati razvoj poslovanja Banke.

Upravni odbor Agencije za bankarstvo je na sjednici održanoj 13. oktobra 2017. godine donio novu Odluku o izračunavanju kapitala banaka čime je prestala da važi stara Odluku o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti (Službene novine FBiH. Broj 46/14).

U skladu sa novom odlukom kapitalni zahtjevi Banke na dan 31. decembar 2018. godine iznose kako slijedi:

	31. decembar 2018. nerevidirano
Stope i nivoi kapitala	
<i>Stopa redovnog osnovnog kapitala</i>	13,47%
<i>Višak redovnog osnovnog kapitala</i>	188.750
<i>Stopa osnovnog kapitala</i>	13,47%
<i>Višak osnovnog kapitala</i>	125.553
<i>Stopa regulatornog kapitala</i>	16,72%
<i>Višak regulatornog kapitala</i>	132.536

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

6. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (NASTAVAK)

6.4. Upravljanje kapitalnim rizikom (nastavak)

U skladu sa novom Odlukom, u prijelaznim i završnim odredbama je propisano da se u prijelaznom periodu od 01. januara 2018. godine do 31. decembra 2018. godine, sva propisana izvještavanja prema Agenciji dostavljaju istovremeno u skladu sa starom i novom odlukom.

Na dan 31. decembra 2018. godine, adekvatnost kapital Banke, u skladu sa starom Odlukom minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti, iznosila je 14,85% (2017.: 15,00%) kako je prikazano u tabeli dole:

	31 decembar 2018.	31 decembar 2017.
Osnovni kapital Banke		
Dionički kapital	247.167	247.167
Dionička premija	4.473	4.473
Zadržana dobit	150.008	119.577
Opšte zakonske rezerve	1.230	1.230
Odgođena poreska imovina	(159)	(291)
Nematerijalna imovina	(13.635)	(11.412)
Ukupno osnovni kapital	389.084	360.744
Dopunski kapital Banke		
Opšte rezerve u skladu sa propisima FBA	41.479	38.419
Subordinirani dug	61.804	61.804
Pozitivne revalorizacijske rezerve	307	225
Ukupno dopunski kapital Banke	103.590	100.448
Nedostajuće regulatorne rezerve	-	(633)
Neto kapital	492.674	460.559
Rizikom ponderisana aktiva (nerevidirano)	3.051.972	2.810.397
Ostala ponderisana aktiva (nerevidirano)	266.402	264.153
Ukupna ponderisana rizična aktiva	3.318.374	3.074.550
Adekvatnost kapitala (%)	14,85	14,98

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

7. FER VRIJEDNOST FINANSIJSKIH INSTRUMENTATA

Fer vrijednost finansijske imovine i finansijskih obaveza kojima se trguje na aktivnim tržištima mjeri se na bazi kotiranih tržišnih cijena ili kotiranih cijena od strane dealera. Za sve ostale finansijske instrumente Grupa utvrđuje fer vrijednost koristeći druge tehnike procjene.

7.1. Tehnike mjerenja

Grupa mjeri fer vrijednost koristeći sljedeću hijerarhiju fer vrijednosti, koja odražava značaj ulaznih parametara korištenih pri mjerenju.

Faza 1: ulazni parametri su kotirane tržišne cijene (neprikladne) na aktivnim tržištima za identične instrumente

Faza 2: ulazni podaci se razlikuju od kotiranih cijena uključenih u Nivo 1, a radi se o vidljivim ulaznim podacima bilo da su direktni (npr. kao cijene) ili indirektni (izvedeni iz cijena). Ova kategorija uključuje instrumente mjerene korištenjem: kotiranih tržišnih cijena na aktivnim tržištima sličnih instrumenata, kotirane cijene za iste ili slične instrumente koji se smatraju manje aktivnim; ili druge tehnike mjerenja u kojima su svi značajniji ulazni parametri direktno ili indirektno vidljivi iz tržišnih podataka.

Faza 3: ulazni parametri koji nisu vidljivi. Ova kategorija uključuje sve instrumente za koje tehnike mjerenja nisu vidljive i ovi parametri imaju značajan utjecaj na procjenu vrijednosti instrumenata. Ova kategorija uključuje instrumente koji su mjereni na bazi kotiranih cijena za slične proizvode za koje su potrebne značajne prilagodbe ili pretpostavke kako bi se odrazile razlike između instrumenata.

Tehnike mjerenja uključuju modele neto sadašnje vrijednosti i diskontiranog novčanog toka, uporedbu sa sličnim instrumentima za koje postoje vidljive tržišne cijene i slični modeli procjene. Pretpostavke i ulazni podaci korišteni pri tehnikama procjene uključuju nerizične i referentne kamatne stope, kreditne marže i ostale premije u određivanju diskontnih stopa, cijena obveznica, vrijednosnih papira, kurseva stranih valuta, cijena vlasničkih ulaganja i očekivane volatilnosti i korelacije cijena.

Cilj tehnika procjene je da odrede fer vrijednost koja odražava cijenu koja će biti ostvarena kod prodaje imovine ili izmirenja obaveza u redovnoj transakciji među tržišnim sudionicima na datum mjerenja.

Grupa određuje vrijednost dužničkih vrijednosnih papira (trezorski zapisi i obveznice) koristeći interne modele procjene koje u obzir uzimaju preostalu ročnost i zadnje raspoložive tržišne cijene pomenutih instrumenata.

Fer vrijednost vlasničkih vrijednosnih papira raspoloživih za prodaju i vrijednosnih papira po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha kojima se trguje na aktivnom tržištu se mjeri korištenjem cijena tih instrumenata na datum izvještavanja po zaključnim cijenama ponude.

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

7. FER VRIJEDNOST FINANSIJSKIH INSTRUMENTATA (NASTAVAK)

7.2 Fer vrijednost finansijskih sredstava i finansijskih obaveza Grupe koje se mjere po fer vrijednosti na redovnoj osnovi

Tabela u nastavku analizira finansijske instrumente koji se mjere po fer vrijednosti na datum izvještavanja, raspoređeni prema hijerarhiji fer vrijednosti. Iznosi se zasnivaju na vrijednostima priznatim u izvještaju o finansijskom položaju.

31. decembar 2018.	Bilješka	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Finansijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	23				
Vlasnički vrijednosti papiri izdani od strane nerezidenata – pravnih lica		504	-	33	537
Finansijska imovina po fer vrijednosti u bilansu uspjeha	24				
Dužnički vrijednosni papiri		81.560	-	-	81.560
Kreditni dali klijentima		-	-	893	893
Ukupno		82.064	-	926	82.990
31. decembar 2017.	Bilješka	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Finansijska imovina raspoloživa za prodaju	26				
Vlasnički vrijednosti papiri izdani od strane nerezidenata – pravnih lica		261	-	33	294
Finansijska imovina po fer vrijednosti u bilansu uspjeha	24				
Dužnički vrijednosni papiri		112.438	-	-	112.438
Ukupno		112.699	-	33	112.732

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

7. FER VRIJEDNOST FINANSIJSKIH INSTRUMENTATA (NASTAVAK)

7.3 Finansijski instrumenti koji nisu mjereni po fer vrijednosti (nastavak)

Tabela u nastavku prikazuje fer vrijednosti finansijskih instrumenata koji se ne mjere po fer vrijednosti i analizira ih po nivou u hijerarhiji fer vrijednosti u koju se kategorizira svako mjerenje fer vrijednosti.

31. decembar 2018.	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno fer vrijednosti	Knjigovodstvena vrijednost
Imovina					
Novac i novčani ekvivalenti	-	-	842.786	842.786	842.786
Obavezna rezerve kod Centralne Banke BiH	-	-	376.261	376.261	376.261
Kredit i potraživanja dati bankama	-	-	317.107	317.107	317.107
Kredit i potraživanja dati klijentima	-	-	2.472.362	2.472.362	2.412.275
Potraživanja po finansijskom i operativnom najmu	-	-	85.135	85.135	85.135
Finansijska imovina po amortiziranom trošku	146.105	4.693	-	150.798	146.772
Ukupno	146.105	4.693	4.008.516	4.159.314	4.180.336
Obaveze					
Obaveze prema drugim bankama i finansijskim institucijama	-	-	278.463	278.463	278.463
Obaveze prema klijentima	-	-	3.505.024	3.505.024	3.505.024
Subordinirani dug	-	-	61.800	61.800	61.800
Ukupno	-	-	3.845.287	3.845.287	3.845.287
31. decembar 2017.	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno fer vrijednosti	Knjigovodstvena vrijednost
Imovina					
Novac i novčani ekvivalenti	-	-	792.940	792.940	792.940
Obavezna rezerve kod Centralne Banke BiH	-	-	334.508	334.508	334.508
Kredit i potraživanja dati bankama	-	-	335.193	335.193	335.193
Kredit i potraživanja dati klijentima	-	-	2.263.394	2.263.394	2.200.535
Potraživanja po finansijskom i operativnom najmu	-	-	75.669	75.669	75.669
Finansijska imovina u posjedu do dospjeća	133.857	-	-	133.857	132.110
Ukupno	133.857	-	3.726.035	3.859.892	3.795.286
Obaveze					
Obaveze prema drugim bankama i finansijskim institucijama	-	-	240.921	240.921	240.921
Obaveze prema klijentima	-	-	3.281.159	3.281.159	3.264.826
Subordinirani dug	-	-	61.823	61.823	61.823
Ukupno	-	-	3.583.903	3.589.903	3.567.570

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

7. FER VRIJEDNOST FINANSIJSKIH INSTRUMENATA (NASTAVAK)

7.3 Finansijski instrumenti koji nisu mjereni po fer vrijednosti (nastavak)

Prilikom procjene fer vrijednosti finansijskih instrumenata Grupe i dodjele instrumenata relevantnoj razini hijerarhije fer vrijednosti, niže navedene metode, pretpostavke i ograničenja primjenjuju se u skladu s pristupom revidiranim u RBBH Grupi.

Novac i novčani ekvivalenti

Knjigovodstvena vrijednost novca, stanja računa u drugim bankama i kod Centralne banke općenito je približna njihovoj fer vrijednosti zbog kratkoročnog dospjeća.

Kredit i potraživanja dati bankama

Kredit i potraživanja dati banaka uglavnom predstavljaju prekonocne i kratkoročne depozite; stoga ne postoji značajna razlika između fer vrijednosti tih depozita i njihove knjigovodstvene vrijednosti.

Kredit i potraživanja dati klijentima

Fer vrijednost se procjenjuje metodom diskontovanog novčanog toka u slučaju pozicija s preostalim srednjoročnim rokom dospjeća, dok se aproksimira s knjigovodstvenom vrijednošću, umanjenu za grupna umanjena / pojedinačna usklađenja u slučaju kratkoročnih kredita, zajmova plativih po viđenju ili u slučaju neodređenog dospjeća za kredite s umanjenu vrijednošću.

Potraživanja po finansijskom i operativnom najmu

Većina potraživanja po finansijskom najmu nosi promjenjivu kamatnu stopu, te Uprava procjenjuje da knjigovodstveni iznos odražava njihovu fer vrijednost.

Obaveze prema klijentima

Za depozite po viđenju i depozite koji nemaju određeno dospjeće, fer vrijednost se uzima kao iznos plativ po viđenju na datum izvještavanja. Procijenjena fer vrijednost depozita s fiksnim rokom dospjeća temelji se na diskontovanim novčanim tijekovima koristeći stopu koja se trenutno nudi za depozite sličnih preostalih dospjeća.

Obaveze prema bankama i ostalim finansijskim institucijama

Većina zajmova od banaka je kratkoročna i nosi promjenjivu kamatnu stopu, te Uprava procjenjuje da knjigovodstveni iznos odražava njihovu fer vrijednost.

Subordinirani dug nosi promjenjivu kamatnu stopu te stoga njegova knjigovodstvena vrijednost odražava njegovu fer vrijednost.

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

8. PRIHODI OD KAMATA

	2018.	2017.
Prihod od kamata obračunat korištenjem efektivne kamatne stope		
Finansijska imovina po amortiziranom trošku	3.112	2.929
Prihodi od kamata po poslovima najma	4.119	4.419
<i>Kredit i potraživanja</i>		
od stanovništva	109.401	111.081
od privrednih društava	36.245	37.310
od banaka	1.815	968
Ostali kamatni prihod	3.926	17
Ukupno prihod od kamata obračunat korištenjem efektivne kamatne stope	158.618	156.724

9. RASHODI OD KAMATA

	2018.	2017.
Stanovništvo	14.108	16.190
Privredna društva	7.016	6.056
Strane banke	5.807	6.221
Domaće banke	970	1.116
Ostalo	1.964	1.171
	29.865	30.754

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

10. PRIHODI OD NAKNADA I PROVIZIJA

	2018.	2017.
Glavne uslužne linije		
Kartični poslovi	31.436	30.053
Održavanje računa za nerezidente	2.770	3.029
Platni promet	25.741	26.029
Konverzije stranih valuta	7.641	7.603
Održavanje računa	8.360	7.372
Ostalo	6.949	4.509
Ukupno prihodi od naknada i provizija po ugovorima sa klijentima	82.897	78.595
Garancije i odobreni i neiskorišteni krediti	6.677	6.977
Prihodi od naknada po osnovu polisa osiguranja	3.729	4.845
Prihodi od upravljanja investicionim fondom	2.775	2.073
	96.078	92.490

11. RASHODI OD NAKNADA I PROVIZIJA

	2018.	2017.
Transakcije po kartičnim računima	14.422	12.081
Usluge CBBH	1.884	1.729
Naknade za garancije	1.236	1.039
Rashodi od naknada i provizija	823	1.289
S.W.I.F.T. usluge	598	717
SMS usluge	430	380
Korespondenti računi	345	522
Unutrašnji platni promet	48	43
Ostalo	509	1.127
	20.295	18.927

12. NETO PRIHODI IZ TRGOVANJA STRANIM VALUTAMA

	2018.	2017.
Neto pozitivne kursne razlike iz kupoprodaje deviza	11.649	10.547
Neto kursne razlike po osnovu poravnanja sa CBBH	11	(26)
	11.660	10.521

**Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.**

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

**13. NETO (GUBITAK) / DOBIT OD OSTALIH FINANSIJSKIH INSTRUMENTATA PO FER
VRIJEDNOSTI KROZ BILANS USPJEHA**

	<u>2018.</u>	<u>2017.</u>
Prihodi od kamata po obveznicama po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha <i>(Bilješka 24)</i>	2.874	2.940
Usklađenja fer vrijednosti obveznica po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha <i>(Bilješka 24)</i>	(2.739)	(2.401)
Neto gubitak od prodaje obveznica po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	(167)	(81)
Neto promjene fer vrijednosti kredita koji se mjere po fer vrijednosti <i>(Bilješka 21)</i>	5	-
	<u>(27)</u>	<u>458</u>

14. OSTALI PRIHODI IZ POSLOVANJA

	<u>2018.</u>	<u>2017.</u>
Prihod od zakupa	1.186	777
Prihod od prodaje materijalne imovine, neto	993	1.641
Otpuštanje obračunatih troškova iz prethodne godine	690	1.102
Prikupljeni otpisi	402	406
Dobit od prodaje zaliha, neto	155	-
Prihodi od posredničke naknade	153	80
Prihodi od otpisanih obaveza	62	704
Blagajnički viškovi	30	343
Prihod od prodaje stečenog kolaterala	-	103
Ostali prihodi	1.065	4.780
	<u>4.736</u>	<u>9.936</u>

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

15. ADMINISTRATIVNI TROŠKOVI

	2018.	2017.
Bruto plate	41.667	42.213
Ostali troškovi zaposlenih	11.693	10.414
Premije osiguranja štednih uloga i kredita	9.109	8.560
Troškovi tekućeg održavanja	8.457	8.905
Usluge	5.579	6.012
Zakupnine	4.926	4.583
Troškovi reprezentacije i marketinga	4.132	4.078
Troškovi konsultantskih usluga	3.838	3.805
Telekomunikacije	3.372	3.456
Premije osiguranja imovine	2.612	2.483
Naknada supervizoru – FBA	2.545	2.428
Troškovi energije	1.929	1.908
Materijalni troškovi	1.551	1.509
Porezi, doprinosi i troškovi administracije	890	778
Obrazovanje	643	546
Troškovi zadnje rate gratis	366	579
Donacije	329	232
Troškovi profesionalnih usluga	296	401
Troškovi prevoza	285	241
Komunalne usluge	221	207
Putni troškovi	34	36
Otpisi	8	96
(Otpuštanje)/umanjenje rezervisanja za sudske sporove (Bilješka 35)	(75)	2.588
Otpuštanje rezervisanja za ostale naknade zaposlenim po MRS 19, neto (Bilješka 35)	(1.761)	(2.077)
Ostali administrativni troškovi	4.469	3.474
	107.115	107.455

**Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.**

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

16. UMANJENJA VRIJEDNOSTI I REZERVISANJA, NETO

	2018.	2017.
Umanjenje vrijednosti za kredite i potraživanja dati klijentima (Bilješka 21)	7.397	22.101
Umanjenje vrijednosti ostale imovine i potraživanja (Bilješka 29)	2.918	1.008
Gubici od umanjenja vrijednosti potraživanja po finansijskom najmu (Bilješka 22)	838	503
(Otpuštanje)/umanjenje vrijednosti finansijske imovine po amortiziranom trošku (Bilješka 25)	265	-
(Otpuštanje)/umanjenje vrijednosti kredita i potraživanja datih bankama (Bilješka 20)	(1)	(377)
(Otpuštanje)/umanjenje vrijednosti za vanbilanse izloženosti (Bilješka 35)	(256)	(3.330)
Otpuštanje)/umanjenje vrijednosti finansijske imovine koja se drži do dospelja (Bilješka 27)	-	(231)
Umanjenje vrijednosti imovine namjenjene prodaji	-	61
	11.161	19.735

17. POREZ NA DOBIT

Ukupan porez priznat u izvještaju o bilansu uspjeha i ostaloj sveobuhvatnoj dobiti se može prikazati kako slijedi:

	2018.	2017.
Tekući porez na dobit	10.236	9.160
Odgođeni porez na dobit	132	525
	10.368	9.685

Usklađenje oporezive dobiti iskazane u poreskom bilansu sa računovodstvenom dobiti može se prikazati kako slijedi:

	2018.	2017.
Dobit prije oporezivanja i eliminacije transakcija unutar Grupe	95.233	89.118
Porez na dobit po stopi od 10%	9.523	8.919
Efekti nepriznatih rashoda	2.007	2.003
Efekti nepriznatih prihoda	(1.142)	(1.101)
Efekti poreznih poticaja	(29)	(125)
Korišteni porezni gubici iz prethodnih godina		(120)
Neiskorišteni porezni gubici iz prethodnih godina	(1)	(2)
Poresko usklađenje – prema zakonima Republike Srpske i Brčko Distrikta	-	111
Poreski gubici za koje nije priznata odgođena porezna imovina	10	-
Tekući porez na dobit	10.368	9.685
Nepriznata odgođena porezna imovina	(235)	(225)
Efektivna poreska stopa	10,88%	10,86%

**Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.**

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

17. POREZ NA DOBIT (NASTAVAK)

Odgodena porezna imovina nije priznata u ovim finansijskim izvještajima jer Grupa nije u mogućnosti pouzdano ocijeniti kada i u kojem iznosu će moći da koristi ovu imovinu. Grupa ima 2.349 hiljada KM prenesenih poreznih gubitaka, koji, u slučaju neiskorištavanja, ističu kako slijedi:

2019. godina – 1.924 hiljada KM

2020. godina – 330 hiljada KM

2023. godina – 95 hiljada KM

Promjena u odgođenoj poreznoj imovini se može prikazati kako slijedi:

	2018.	2017.
Stanje na početku godine	291	816
Otpuštena odgođena porezna imovina	(132)	(525)
Stanje na kraju godine	159	291

18. NOVAC I NOVČANI EKVIVALENTI

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Žiro račun u domaćoj valuti kod CBBH	409.295	407.251
Novac u blagajni u domaćoj valuti	306.424	260.248
Novac u blagajni u stranoj valuti	89.833	95.886
Računi kod drugih banaka u stranoj valuti	37.234	29.554
Čekovi u stranoj valuti	-	1
	842.786	792.940

19. OBAVEZNA REZERVA KOD CENTRALNE BANKE BOSNE I HERCEGOVINE

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Obavezna rezerva	376.261	334.508
	376.261	334.508

Minimalna obavezna rezerva se izračunava kao procent prosječnog iznosa ukupnih depozita i pozajmljenih sredstava za svaki radni dan tokom 10 kalendarskih dana nakon perioda održavanja obavezne rezerve.

Od 1. jula 2016. godine primjenjuje se jedinstvena kamatna stopa od 10%-na ukupne kratkoročne i dugoročne depozite i pozajmljena sredstva.

Gotovina koja se drži kao obavezna rezerva na računu kod CBBH nije dostupna na korištenje bez specijalnogodobrenja CBBH i FBA.

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

20. PLASMANI KOD DRUGIH BANAKA

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Zemlje OECD-a	317.108	335.427
Manje: umanjenje vrijednosti	(1)	(234)
	<u>317.107</u>	<u>335.193</u>

Kamatna stopa na plasmane u EUR iznosila je od - 0,65% do -0,02% godišnje tokom 2018. godine, ili od - 0,05% do 0,10% godišnje tokom 2017. godine i od plasmana u USD od 1,37% do 2,45% godišnje tokom 2018. godine, ili od 0,60% do 1,75% godišnje tokom 2017. godine. Kamatna stopa na plasmane u drugim valutama kretala se od -1,30% do 2,35% godišnje tokom 2018. godine ili od -1,20% do 2,00% godišnje tokom 2017. godine.

Promjene rezervacija za očekivane gubitke po kreditima i potraživanjima koje se izdaju bankama mogu se prikazati kako slijedi:

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Stanje na početku godine	234	579
Utjecaj prve primjene MSFI 9 (Bilješka 5)	(236)	-
Neto promjene kroz bilans uspjeha (Bilješka 16)	(1)	(377)
Kursne razlike	4	32
Stanje na kraju godine	1	234

21. KREDITI I POTRAŽIVANJA DATI KLIJENTIMA

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Kredit i potraživanja dati klijentima po amortizovanom trošku	2.596.079	2.394.586
Manje umanjenje vrijednosti	(184.697)	(197.051)
	<u>2.411.382</u>	<u>2.197.535</u>
Kredit i potraživanja dati klijentima po fer vrijednosti	923	-
Usklađenje za fer vrijednost	(30)	-
	<u>893</u>	<u>-</u>
	<u>2.412.275</u>	<u>2.197.535</u>

Promjene u smislu umanjenja vrijednosti kredita odobrenih po amortizovanoj vrijednosti mogu se prikazati kako slijedi:

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

21. KREDITI I POTRAŽIVANJA DATI KLIJENTIMA (NASTAVAK)

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Stanje na početku godine	197.051	211.394
Utjecaj prve primjene MSFI 9 (Bilješka 5)	6.168	-
Neto promjena kroz bilans uspjeha	7.397	22.101
Otpisi i ostale promjene	(25.919)	(36.444)
Stanje na kraju godine	184.697	197.051

Promjene fer vrijednosti kredita koje se mjere po fer vrijednosti mogu se prikazati kako slijedi:

	31. decembar 2018.
Stanje na početku godine (mjereno po MRS 39)	34
Utjecaj prve primjene MSFI 9 (Bilješka 5)	1
Neto promjena kroz bilans uspjeha (Bilješka 13)	(5)
Stanje na kraju godine	30

Analiza kredita i potraživanja prema izvornom dospjeću je kako slijedi:

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
<i>Kratkoročni krediti:</i>		
Kratkoročni krediti u domaćoj valuti	582.354	534.308
Kratkoročni krediti u stranoj valuti	1.115	86
	<u>583.469</u>	<u>534.394</u>
<i>Dugoročni krediti:</i>		
Dugoročni krediti u domaćoj valuti	750.819	582.044
Dugoročni krediti u stranoj valuti	1.262.714	1.278.148
	<u>2.013.533</u>	<u>1.860.192</u>
Ukupno krediti prije umanjenja vrijednosti	2.597.002	2.394.586
Manje: umanjenje vrijednosti	(184.727)	(197.051)
	<u>2.412.275</u>	<u>2.197.535</u>

Kratkoročni krediti odobreni su na period od 30 do 365 dana. Većina kratkoročnih kredita u domaćoj valuti odobrena je komitentima za obrtna sredstva. Dugoročni krediti odobravani su uglavnom stanovništvu za stambenu izgradnju i kupovinu automobila.

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

21. KREDITI I POTRAŽIVANJA DATI KLIJENTIMA (NASTAVAK)

Analiza ukupnih kredita prije umanjenja vrijednosti po poslovnim granama se može prikazati kako slijedi:

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Stanovništvo	1.515.830	1.418.617
Trgovina	541.649	489.342
Poljoprivreda, šumarstvo, rudarstvo i energetika	326.275	287.642
Transport, telekomunikacije i komunikacije	52.283	55.899
Usluge, finansije, sport, turizam	46.262	47.547
Građevinska industrija	48.375	39.337
Administrativne i druge javne ustanove	24.924	23.151
Ostalo	41.404	33.051
Ukupno krediti prije umanjenja vrijednosti	2.597.002	2.394.586
Manje umanjenje vrijednosti	(184.727)	(197.051)
	2.412.275	2.187.535

Kamatne stope po kreditima na dan 31. decembra 2018. i 31. decembra 2017. godine mogu se prikazati kako slijedi:

	31. decembar 2018.		31. decembar 2017.	
	'000 KM	Godišnja kamatna stopa	'000 KM	Godišnja kamatna stopa
<i>Domaća valuta</i>				
Privredna društva	1.077.897	2,35%-18,00%	972.460	2,35%-18,00%
Stanovništvo	1.515.826	2,95%-18,00%	1.418.585	2,95%-18,00%
<i>Strana valuta</i>				
Privredna društva	3.275	2,35%-11,50%	3.507	2,35%-11,50%
Stanovništvo	4	2,95%-16,19%	34	2,95%-16,19%
	2.597.002		2.394.586	

**Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.**

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

22. POTRAŽIVANJA PO FINANSIJSKOM NAJMU, NETO

Najmovi kod kojih Grupa kao davatelj najma prenosi suštinski sve rizike i koristi povezane s vlasništvom na najmoprimatelja su klasifikovani kao finansijski najmovi. Najmovi kod kojih Grupa kao davatelj najma zadržava suštinski sve rizike i koristi povezane s vlasništvom su klasifikovani kao operativni najmovi i iskazani su u okviru dugotrajne materijalne imovine po trošku umanjenom za ispravku vrijednosti. Kod određivanja da li je najam operativni ili finansijski, Grupa razmatra kriterije iz Međunarodnog računovodstvenog standarda 17 „Najmovi“.

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Bruto ulaganja u finansijski najam	93.970	83.486
Obračunati, a nedospjeli prihod od kamata i naknada za najam	(7.745)	(7.624)
<i>Sadašnja vrijednost potraživanja po finansijskom najmu, neto</i>	<u>86.225</u>	<u>75.862</u>
Umanjenje vrijednosti potraživanja po finansijskom najmu	(1.252)	(503)
Najmovi, neto	<u>84.973</u>	<u>75.359</u>

Promjene na umanjenju vrijednosti potraživanja po finansijskom najmu se mogu prikazati kako slijedi:

	2018.	2017.
Stanje na početku godine	503	779
Efekat prve primjene MSFI 9 <i>(Bilješka 5)</i>	169	-
Povećanje umanjenja vrijednosti <i>(Bilješka 16)</i>	838	503
Otpisi	(258)	(779)
Stanje na kraju godine	<u>1.252</u>	<u>503</u>

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

23. FINANSIJSKA IMOVINA PO FER VRIJEDNOSTI KROZ OSTALU SVEOBUHVAATNU DOBIT

	<u>31. decembar</u> <u>2018.</u>	<u>31. decembar</u> <u>2017.</u>
Vlasnički vrijednosti papiri koji kotiraju:		
S.W.I.F.T. Belgija	182	-
Sarajevska berza vrijednosnih papira	322	-
Vlasnički vrijednosti papiri koji ne kotiraju:		
Registar vrijednosnih papira FBiH	32	-
Velprom d.d. Sanski Most	1	-
	<u>537</u>	<u>-</u>

Promjene fer vrijednosti ove imovine su bile kako slijedi:

	<u>2018.</u>	<u>2017.</u>
Stanje na početku godine	294	-
Dobit od promjene fer vrijednosti	82	-
Kupovina tokom godine	161	-
Stanje na kraju godine	537	-

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

24. FINANSIJSKA IMOVINA ISKAZANA PO FER VRIJEDNOSTI KROZ BILANS USPJEHA

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Državne obveznice	81.560	112.438
	81.560	112.438
	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Rumunija	81.560	84.299
Francuska	-	21.562
Belgija	-	6.577
	81.560	112.438

Kretanje fer vrijednosti ovih obveznica je bilo kako slijedi:

	2018.	2017.
Stanje na početku godine	112.438	99.704
Kupovina / (prodaja ili dospijeće) tokom godine, neto	(28.084)	15.152
Smanjenje fer vrijednosti (<i>Bilješka 13</i>)	(2.739)	(2.401)
Prihod od kamata (<i>Bilješka 13</i>)	2.874	2.940
Naplaćena kamata	(2.929)	(2.957)
Stanje na dan kraju godine	81.560	112.438

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

25. FINANSIJSKA IMOVINA PO AMORTIZOVANOM TROSKU

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Državne obveznice	130.696	-
Korporativne obveznice	16.616	-
	<u>147.312</u>	<u>-</u>
Manje umanjenje vrijednost	(540)	-
	<u>146.772</u>	<u>-</u>

Promjene u obezvređenju finansijskih sredstava koja se mjere po amortizovanoj vrijednosti mogu se prikazati kako slijedi:

	2018.	2017.
Stanje na početku godine	-	-
Reklasifikacija na 1. januar 2018. sa finansijske imovine u posjedu do dospelja	236	-
Utjecaj prve primjene MSFI 9 (Bilješka 5)	39	-
Povećanje umanjenja vrijednosti (Bilješka 16)	265	-
Stanje na dan kraju godine	<u>540</u>	<u>-</u>
	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Državne obveznice:		
Raiffeisen International AG, Austrija	30.407	-
Republika Srpska	24.072	-
Poljska	19.356	-
Federacija Bosne i Hercegovine	18.463	-
Austrija	15.746	-
Abn Amro Bank INV, Holandija	8.585	-
Vlada Kantona Sarajevo	3.670	-
Belgija	9.899	-
Korporativne obveznice:		
European Bank for Reconstruction and Development	7.657	-
JP Autoceste Mostar	8.917	-
	<u>146.772</u>	<u>-</u>

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

26. FINANSIJSKA IMOVINA RASPOLOŽIVA ZA PRODAJU

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Vlasnički vrijednosti papiri koji kotiraju:		
S.W.I.F.T. Belgija	-	152
Sarajevska berza vrijednosnih papira	-	109
Vlasnički vrijednosti papiri koji ne kotiraju:		
Registar vrijednosnih papira FBiH	-	32
Velprom d.d. Sanski Most	-	1
	<u>-</u>	<u>294</u>

Promjene fer vrijednosti ove imovine su bile kako slijedi:

	2018.	2017.
Stanje na početku godine	-	217
Dobit od promjene fer vrijednosti	-	77
Stanje na kraju godine	<u>-</u>	<u>294</u>

27. FINANSIJSKA IMOVINA U POSJEDU DO DOSPIJEĆA

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Državne obveznice	-	101.397
Trezorski zapisi	-	30.949
	<u>-</u>	<u>132.346</u>
Manje umanjenje vrijednost	-	(236)
	<u>-</u>	<u>132.110</u>
	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Državne obveznice:		
Republika Srpska	-	30.831
Poljska	-	26.884
Federacija Bosne i Hercegovine	-	19.948
Austrija	-	8.268
Nizozemska	-	8.005
Vlada Kantona Sarajevo	-	3.699
Belgija	-	75
Korporativne obveznice:		
Raiffeisen International AG, Austrija	-	34.400
	<u>-</u>	<u>132.110</u>

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

27. FINANSIJSKA IMOVINA U POSJEDU DO DOSPIJEĆA (NASTAVAK)

	2018.	2017.
Stanje na početku godine	-	467
Smanjenje umanjena vrijednosti (Bilješka 16)	-	(231)
Stanje na dan kraju godine	-	236

28. ZALIHE

Zalihe su prikazane po trošku ili neto nadoknadivoj vrijednosti, ovisno o tome šta je manje. Neto nadoknadiva vrijednost je procijenjena prodajna cijena u uobičajenoj poslovnoj okolini, umanjena za procijenjene troškove do završetka ili prodaje.

Zalihe mjerene po neto utrživoj vrijednosti temelje se na procjeni tržišne vrijednosti, prilikom koje Grupa uzima u obzir postignute prodajne cijene slične imovine i vrijeme za koje je ta imovina bila raspoloživa za prodaju. Imovina u najmu se transferira u zalihe nakon raskida ugovora o najmu i oduzimanja imovine koja je bila predmetom najma. Ukoliko se raskine ugovor o operativnom najmu, Grupa će prikazati oduzetu imovinu kao zalihu po procijenjenoj neto utrživoj vrijednosti (ukoliko ista ne nadilazi neto knjigovodstvenu vrijednost oduzetog osnovnog sredstva) uz usklađenje kako bi umanjili knjigovodstvenu vrijednost na neto nadoknadivu vrijednost, što se priznaje kao otpis.

	Građevinski objekti	Vozila i oprema	Ukupno
Stanje na 31. decembar 2016. (nerevidirano)	2.000	118	2.118
Prenos sa potraživanja po finansijskom najmu	1.435	141	1.576
Prenos sa opreme u sklopu operativnog najma (Bilješka 31)	-	474	474
Prodaja	(1.613)	(601)	(2.214)
Stanje na 31. decembra 2017.	1.822	132	1.954
Prenos sa potraživanja po finansijskom najmu	105	293	398
Prenos sa opreme u sklopu operativnog najma (Bilješka 31)	-	504	504
Prijenos iz vanbilansne izloženosti	397	-	397
Prodaja	(1.669)	(770)	(2.439)
Stanje na 31. decembra 2018.	655	159	814

**Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.**

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

29. OSTALA IMOVINA I POTRAŽIVANJA

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Potraživanja po osnovu spot transakcija i arbitraža u stranoj valuti	21.976	29.658
Potraživanja za poslovanje kreditnim karticama	12.238	17.199
Unaprijed plaćeni troškovi	3.236	3.132
Potraživanje za naknade	2.402	2.644
Ostala razgraničenja	2.038	2.092
Ostali dati avansi	1.754	3.419
Obračunati prihod	460	39
Potraživanja od osiguravajućih kuća	398	602
Potraživanja za upravljačku proviziju i naknade	258	212
Potraživanja za prefakturisane polise osiguranja	50	688
Potraživanja od kupaca	31	277
Potraživanja po osnovu PDV-a	23	89
Unaprijed plaćene ostale takse	9	9
Ostala imovina	12.182	13.053
	57.055	73.113
Manje: umanjenje vrijednosti	(3.995)	(5.095)
	53.060	68.018

Promjene na umanjenju vrijednosti ostale imovine i potraživanja mogu se prikazati kako slijedi:

	2018.	2017.
Stanje na početku godine	5.095	4.609
Efekat prve primjene MSFI 9 <i>(Bilješka 5)</i>	(952)	-
Povećanje umanjenja vrijednosti <i>(Bilješka 16)</i>	2.918	1.008
Otpisi	(3.066)	(522)
Stanje na kraju godine	3.995	5.095

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

30. ULAGANJA U INVESTICIJSKE NEKRETNINE

	Zgrade
NABAVNA VRIJEDNOST	
Stanje na dan 31. decembar 2016. (nerevidirano)	40.004
Efekat sticanja zavisnog društva	30.156
Otpisi	(30.156)
Likvidacija Raiffeisen Special Assets Company d.o.o. Sarajevo	(444)
Stanje na dan 31. decembar 2017.	39.560
Prodaja	(2.936)
Nabavke	372
Stanje na dan 31. decembar 2018.	36.996
AKUMULIRANA AMORTIZACIJA	
Stanje na dan 31. decembar 2016. (nerevidirano)	3.857
Efekat sticanja zavisnog društva	2.406
Amortizacija	609
Otpisi	(2.507)
Likvidacija Raiffeisen Special Assets Company d.o.o. Sarajevo	(72)
Stanje na dan 31. decembar 2017.	4.293
Amortizacija	742
Prodaja	(726)
Stanje na dan 31. decembar 2018.	4.309
NETO KNJIGOVODSTVENA VRIJEDNOST	
Stanje na dan 31. decembar 2018.	32.687
Stanje na dan 31. decembar 2017.	35.267

Fer vrijednost investicijskih nekretnina Grupe bila je kako slijedi:

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Zgrade	36.572	39.453
	36.572	39.453

Fer vrijednost ulaganja u nekretnine na dan 31. decembra 2018. godine, procijenili su interni procjenitelji zaposleni u Banci koji imaju odgovarajuće kvalifikacije i iskustvo u procjeni imovine po fer vrijednosti na relevantnim lokacijama.

Investiciona imovina po fer vrijednosti utvrđena je metodom tržišne vrijednosti koja odražava sadašnju vrijednost na tržištu, uzimajući u obzir građevinsku vrijednost objekta i druge faktore (lokacija, upotrebljivost, kvalitet i drugi faktori). Nije bilo promjena u tehnici mjerenja vrijednosti tokom godine.

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

31. MATERIJALNA I NEMATERIJALNA IMOVINA

	Zgrade i zemljište	Zgrade i zemljište (operativni najam)	Vozila (operativni najam)	Vozila (operativni najam)	Oprema (operativni najam)	Oprema	Nematerijalna imovina	Investicije u toku	Ukupno
NABAVNA VRIJEDNOST									
Stanje 31. decembra 2016. (nerevidirano)	96.650	-	1.898	-	52.925	-	27.388	5.653	184.514
Efekat sticanja zavisnog društva	-	8.509	242	10.298	658	697	643	79	21.126
Povećanja	-	-	3	-	29	-	78	17.226	17.336
Prenos (sa) / na	1.481	-	119	5.532	5.489	-	2.773	(15.394)	-
Prenos na zalihe (Bilješka 28)	-	-	-	(1.376)	-	-	-	-	(1.376)
Prenos na sredstva namijenjena prodaji	-	-	-	-	-	-	-	(212)	(212)
Likvidacija Raiffeisen Special Assets Company d.o.o. Sarajevo	(22)	-	-	-	-	-	-	-	(22)
Usklađenja	-	-	79	-	-	-	-	(79)	-
Smanjenja	-	-	(430)	(1.428)	(3.071)	(50)	(48)	-	(5.027)
Stanje 31. decembra 2017.	98.109	8.509	1.911	13.026	56.030	647	30.834	7.273	216.339
Povećanja	-	-	1	-	-	-	6.353	11.088	17.442
Prenos (sa) / na	2.577	-	79	3.694	4.089	-	17	(10.456)	-
Prenos na sredstva namijenjena prodaji	-	-	(5)	-	(57)	-	-	-	(62)
Prenos na zalihe (Bilješka 28)	-	-	-	(1.562)	-	-	-	-	(1.562)
Usklađenja	-	-	-	-	-	-	57	-	57
Smanjenja	(17)	-	(330)	(1.058)	(1.746)	(628)	(3)	-	(3.782)
Stanje 31. decembra 2018.	100.669	8.509	1.656	14.100	58.316	19	37.258	7.905	228.432

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

31. MATERIJALNA I NEMATERIJALNA IMOVINA (NASTAVAK)

ISPRAVKA VRIJEDNOSTI

Stanje 31. decembra 2016.

(nerevidirano)

	9.690	-	866	-	42.204	-	20.347	-	73.107
Efekat sticanja zavisnog društva*	-	2.578	195	1.680	553	374	585	-	5.965
Amortizacija	1.170	255	265	2.749	3.499	166	2.374	-	10.478
Prenos na zalihe	-	-	-	(902)	-	-	-	-	(902)
Likvidacija Raiffeisen Special Assets Company d.o.o. Sarajevo	(22)	-	-	-	-	-	-	-	(22)
Smanjenja	-	-	(358)	(1.029)	(2.993)	(42)	(47)	-	(4.469)

Stanje 31. decembra 2017.

	10.838	2.833	968	2.498	43.263	498	23.259	-	84.157
Amortizacija	1.852	255	216	2.825	3.516	153	2.995	-	11.812
Prenos na sredstva namijenjena prodaji	-	-	-	-	(60)	-	-	-	(60)
Prenos na zalihe (Bilješka 28)	-	-	-	(1.058)	-	-	-	-	(1.058)
Usklađenja	-	-	-	-	-	-	13	-	-
Smanjenja	-	-	(273)	(741)	(1.736)	(628)	-	-	(3.365)

Stanje 31. decembra 2018.

**NETO KNJIGOVODSTVENA
VRIJEDNOST**

31. decembar 2018.	87.979	5.421	745	10.576	13.333	(4)	10.991	7.905	136.946
31. decembar 2017.	87.271	5.676	943	10.528	12.767	149	7.575	7.273	132.182

* Dana 22. februara 2017. godine Grupa je stekla dodatnih 51% udjela u društvu Raiffeisen Leasing d.o.o. Sarajevo, čime je postala 100%-tni vlasnik ovog zavisnog društva.

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

32. OBAVEZE PREMA DRUGIM BANKAMA I FINANSIJSKIM INSTITUCIJAMA

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Dugoročni krediti:		
Dugoročni krediti od stranih banaka i finansijskih institucija	198.257	161.507
Dugoročni krediti od domaćih banaka i finansijskih institucija	8.505	-
<i>Manje: Tekuće dospijeće dugoročnih obaveza po kreditima</i>	<u>(54.431)</u>	<u>(70.167)</u>
	152.331	91.340
Kratkoročni krediti:		
Više: Tekuće dospijeće dugoročnih kredita	54.431	70.167
Kratkoročni depoziti:		
Kratkoročni depoziti banaka u KM	20.290	19.609
Kratkoročni depoziti banaka u stranoj valuti	<u>43.172</u>	<u>54.223</u>
	63.462	73.832
Tekući računi:		
Tekući računi banaka u KM	8.235	5.570
Tekući računi banaka u stranoj valuti	<u>4</u>	<u>12</u>
	8.239	5.582
	278.463	240.921

Dugoročni krediti od ino banaka i nebankarskih kreditnih institucija dobijeni su od supranacionalnih i razvojnih banaka.

Kamatne stope na cjelokupan portfolio dugoročnih kreditnih linija od banaka i drugih finansijskih institucija za godinu koja je završila 31. decembra 2018. godine kretale su se u rasponu od 0,50% do 2,28% godišnje (fiksne stope) i za kredite bazirane na 3M ili 6M EURIBOR u rasponu margina od 0% do 2,792% (varijabilne stope). Kamatne stope za godinu koja je završila 31. decembra 2017. godine kretale su se u rasponu 3M EURIBOR + 0,26% - 6M EURIBOR + 2,60.

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

33. OBAVEZE PREMA KLIJENTIMA

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Depoziti po viđenju:		
<i>Stanovništvo:</i>		
U KM	718.976	625.239
U stranoj valuti	568.164	509.552
	<u>1.287.140</u>	<u>1.134.791</u>
<i>Pravna lica:</i>		
U KM	749.025	643.623
U stranoj valuti	203.327	209.241
	<u>952.352</u>	<u>852.864</u>
	2.239.492	1.987.655
Oročeni depoziti:		
<i>Stanovništvo:</i>		
U KM	227.508	239.672
U stranoj valuti	624.161	713.221
	<u>851.669</u>	<u>952.893</u>
<i>Pravna lica:</i>		
U KM	172.801	53.423
U stranoj valuti	241.062	270.855
	<u>413.863</u>	<u>324.278</u>
	1.265.532	1.277.171
	3.505.024	3.264.826

Tokom godine koja je završila 31. decembra 2018. godine kamatne stope su se kretale kako slijedi:

- depoziti po viđenju u KM 0,00% godišnje (2017.: 0,00% godišnje),
- depoziti po viđenju u stranim valutama 0,00% godišnje (2017.: 0,00% godišnje),
- kratkoročni depoziti od 0,01% do 0,20% godišnje (2017.: od 0,01% do 1,60% godišnje),
- dugoročni depoziti od 0,01% do 1,10% godišnje (2017.: od 0,01% do 1,60% godišnje).

34. SUBORDINIRANI DUG

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Komercijalne banke – povezane strane	61.800	61.823
	<u>61.800</u>	<u>61.823</u>

Aktivna je jedna kreditna linija od povezanih lica odobrena 27. septembra 2013. godine, u ukupnom iznosu od 61.804 hiljade KM i uključuje samo obavezu po glavnici. Rok dospijeća ovog kredita je 31. decembar 2024. godine. Otplata kredita će biti jednokratno, u punom iznosu, na definisani datum otplate.

Sredstva subordiniranog duga raspoloživa su za pokriće gubitaka samo u slučaju stečaja ili likvidacije Grupe, te nisu raspoloživa za pokriće gubitka redovnog poslovanja Grupe. U slučaju likvidacije ili stečaja Grupe, obveze iz subordiniranog duga podređene su ostalim obvezama Grupe.

Subordinirani dug se može iskoristiti kao dodatno povećanje kapitala za regulatorne svrhe, uz odobrenje regulatora.

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

35. REZERVISANJA

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Rezervisanje za sudske sporove	16.551	16.699
Rezervisanje za zaposlene	4.210	5.994
Rezervisanje za potencijalne i preuzete obaveze	4.340	4.053
	25.101	26.746

Potencijalne i preuzete obaveze

Tokom svog poslovanja, Grupa preuzima i kreditne obaveze koje se vode na računima u vanbilansnoj evidenciji, a koje se odnose na garancije, akreditive i neiskorišteni dio odobrenih kredita.

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Potencijalne obaveze		
Neiskorišteni odobreni krediti	462.167	400.271
Okvirni sporazumi	191.955	167.672
	654.122	567.943
Preuzete obaveze		
Činidbene garancije	177.032	178.142
Plative garancije	104.287	106.529
Akreditivi	15.917	16.515
Forward poslovi	684	3.618
Avansne garancije	45	322
	297.965	305.126
Ukupno potencijalne i preuzete obaveze	952.087	873.069

Promjene u rezervisanju za potencijalne i preuzete obaveze su kako slijedi:

	2018.	2017.
Stanje na početku godine	4.053	8.535
Efekat prve primjene MSFI 9 (Bilješka 5)	548	-
(Otpuštanje) / povećanje rezervisanja (Bilješka 16)	(256)	(3.330)
Smanjenje uslijed plaćanja / Kursne razlike	(5)	(1.152)
Stanje na kraju godine	4.340	4.053

Promjene u rezervisanjima za ostale naknade zaposlenima bile su kako slijedi:

	Otpremnine	Godišnji odmor	Ukupno
Stanje na dan 31. decembar 2016. (nerevidirano)	5.418	2.623	8.041
Efekat sticanja zavisnog društva	78	-	78
Smanjenje zbog ponovnog mjerenja ili podmirenja bez troška (Bilješka 15)	(2.109)	5	(2.104)
Smanjenje po osnovu isplata	(21)	-	(21)
Stanje na dan 31. decembar 2017.	3.366	2.628	5.994
Smanjenje zbog ponovnog mjerenja ili podmirenja bez troška, neto (Bilješka 15)	(418)	(1.343)	(1.761)
Smanjenje po osnovu isplata	(23)	-	(23)
Stanje na dan 31. decembar 2018.	2.925	1.285	4.210

**Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.**

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

35. REZERVISANJA (NASTAVAK)

Promjene u rezervisanju za sudske sporove su kako slijedi:

	2018.	2017.
Stanje na početku godine	16.699	13.623
Efekat sticanja zavisnog društva	-	736
Smanjenje rezervisanja (Bilješka 15)	(75)	2.340
Smanjenje po osnovu isplata	(73)	
Stanje na kraju godine	16.551	16.699

36. OSTALE OBAVEZE

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Unaprijed naplaćena glavnica i kamata	7.881	7.251
Obaveze prema zaposlenim	6.431	6.088
Obaveze prema dobavljačima	5.239	6.428
Obaveze za ostale poreze	4.910	3.932
Odgođeni prihodi	3.788	2.692
Obaveze na osnovu kartičnog poslovanja	2.001	8.194
Obračunati troškovi	419	122
Obaveze po osnovu predfinansiranih troškova	65	898
Obaveze za PDV	52	12
Obaveze za porez na dobit	42	345
Obaveze prema dioničarima za objavljene dividende	13	12
Obaveze nastale iz FX poslovanja	-	29.337
Obaveze na temelju poreza po odbitku	-	5
Ostale obaveze	5.848	2.833
	36.689	68.149

37. DIONIČKI KAPITAL

Kapital se sastoji od 988.668 redovnih dionica nominalne vrijednosti 250 KM. Vlasničkim instrumentima Grupe se ne trguje na javnom tržištu i ovi konsolidovani finansijski izvještaji ne spadaju pod regulativu Komisije za vrijednosne papire u svrhu izdavanja bilo koje klase finansijskih instrumenata na javnom tržištu.

Vlasnička struktura Grupe je kako slijedi:

Dioničari	Broj dionica	'000 KM	%
Raiffeisen SEE Region Holding GmbH, Beč, Austrija	988.620	247.155	99,99
Ostali dioničari	48	12	0,01
Ukupno	988.668	247.167	100,00

**Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.**

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

38. OSNOVNA ZARADA PO DIONICI

Osnovna zarada po dionici izračunata je dijeljenjem dobiti koja je na raspolaganju dioničarima sa prosječnim brojem običnih dionica tokom godine.

	2018.	2017.
Dobit na raspolaganju dioničarima ('000 KM)	84.865	79.433
Ponderisani prosječni broj običnih dionica tokom godine	<u>988.668</u>	<u>988.668</u>
Osnovna zarada po dionici (KM)	<u>85,84</u>	<u>80,34</u>

Razrijeđena zarada po dionici nije izračunata, jer Grupa nije izdala finansijske instrumente koji bi razrjeđivali osnovnu zaradu po dionici.

39. OPERATIVNI NAJMOVI

Operativni najam se odnosi na vozila u vlasništvu Grupe sa trajanjem najma između 3 do 5 godina. Najmoprimac nema mogućnost kupnje predmeta najma nakon isteka ugovora.

Sljedeća tabela sumira neotkaziva potraživanja po osnovu operativnog najma:

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Sa dospijećem do godine dana	4.021	4.405
Uključujući iznose potraživanja od druge do pete godine	<u>4.398</u>	<u>5.266</u>
	<u>8.419</u>	<u>9.671</u>

40. POPIS ZAVISNIH DRUŠTAVA U GRUPI

Značajna zavisna društva Grupe su:

Naziv	Mjesto osnivanja	Efektivni udio u vlasništvu	
		31. Decembar 2018.	31. Decembar 2017.
Raiffeisen Leasing d.o.o. Sarajevo	Sarajevo, Bosna i Hercegovina	100,00%	100,00%
A-SPV d.o.o. Sarajevo	Sarajevo, Bosna i Hercegovina	100,00%	100,00%
S-SPV d.o.o. Sarajevo	Sarajevo, Bosna i Hercegovina	100,00%	100,00%
K-SPV d.o.o. Sarajevo	Sarajevo, Bosna i Hercegovina	100,00%	100,00%
Raiffeisen Assistance d.o.o. Sarajevo	Sarajevo, Bosna i Hercegovina	100,00%	100,00%
Raiffeisen Invest d.o.o. Sarajevo	Sarajevo, Bosna i Hercegovina	100,00%	100,00%
Raiffeisen Capital a.d. Banja Luka	Banja Luka, Bosna i Hercegovina	100,00%	100,00%

Dana 22. februara 2017. godine Grupa je stekla dodatnih 51% udjela u društvu Raiffaisen leasing d.o.o. Sarajevo, čime je postala 100%-ni vlasnik ovog zavisnog društva.

**Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.**

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

41. KOMISIONI POSLOVI

Grupa upravlja sredstvima za i u ime trećih lica. Ova sredstva se vode odvojeno od imovine banke. Za ove usluge Grupa naplaćuje proviziju u iznosu od 1% od ukupno plasiranog novca.

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Obaveze		
Vlada	4.338	4.561
Privredna društva	3.797	3.933
Stanovništvo	77	102
Ostali	77	76
	8.289	8.672
Imovina		
Kreditni dati stanovništvu	4.666	5.025
Kreditni dati privrednim društvima	3.623	3.647
	8.289	8.672

Grupa ne daje nikakve garancije za komisione poslove. Vlasnici fondova snose kreditni rizik.

**Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.**

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

42. TRANSAKCIJE S POVEZANIM STRANAMA

Transakcije sa povezanim stranama koje su eliminirane u ovim konsolidiranim izvještajima se mogu prikazati kako slijedi:

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Potraživanja		
<i>Kreditni dati klijentima:</i>		
Raiffeisen Leasing d.o.o. Sarajevo	3.333	5.000
 <i>Ostala potraživanja:</i>		
Raiffeisen Capital a.d. Banja Luka	-	4
Raiffeisen Leasing d.o.o. Sarajevo	8	3
Raiffeisen Assistance d.o.o. Sarajevo	1	
Raiffeisen Invest d.o.o. Sarajevo	14	
	3.356	5.007
 Obaveze		
<i>Depoziti banaka i klijenata:</i>		
Raiffeisen Leasing d.o.o. Sarajevo	14.591	17.035
A SPV d.o.o. Sarajevo	389	416
K SPV d.o.o. Sarajevo	156	360
S SPV d.o.o. Sarajevo	202	68
Raiffeisen Assistance d.o.o. Sarajevo	5.832	5.007
Raiffeisen Invest d.o.o. Sarajevo	1.815	1.406
Raiffeisen Capital a.d. Banja Luka	198	147
	23.183	24.439
	2018.	2017.
Prihod		
<i>Prihod od kamata:</i>		
Raiffeisen Leasing d.o.o. Sarajevo	94	7
 <i>Prihod od naknada:</i>		
Raiffeisen Invest d.o.o. Sarajevo	689	460
Raiffeisen Assistance d.o.o. Sarajevo	1	41
Raiffeisen Leasing d.o.o. Sarajevo	37	31
Raiffeisen Capital a.d. Banja Luka	2	6
 <i>Ostali prihodi:</i>		
Raiffeisen Assistance d.o.o. Sarajevo	1.548	1.101
Raiffeisen Leasing d.o.o. Sarajevo	2.107	939
Raiffeisen Invest d.o.o. Sarajevo	870	21
Raiffeisen Capital a.d. Banja Luka	4	7
	5.352	2.613

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

42. TRANSAKCIJE S POVEZANIM STRANAMA (NASTAVAK)

	2018.	2017.
Troškovi		
<i>Troškovi kamata:</i>		
Raiffeisen Leasing d.o.o. Sarajevo	198	185
Raiffeisen Assistance d.o.o. Sarajevo	68	44
Raiffeisen Invest d.o.o Sarajevo	26	12
 <i>Ostali administrativni troškovi:</i>		
Raiffeisen Assistance d.o.o. Sarajevo	23	34
Raiffeisen Leasing d.o.o. Sarajevo	242	19
	557	294

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

42. TRANSAKCIJE S POVEZANIM STRANAMA (NASTAVAK)

Transakcije sa ostalim povezanim stranama mogu se prikazati kako slijedi:

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Potraživanja		
<i>Finansijska imovina u posjedu do dospjeća:</i>		
Raiffeisen Bank International AG, Beč, Austrija	-	34.401
<i>Plasmani kod drugih banaka:</i>		
Raiffeisen Landensbank Tirol AG, Innsbruck, Austrija	57.203	22.016
Raiffeisen Bank International AG, Beč, Austrija	1.503	2.252
<i>Novac i ekvivalenti novca:</i>		
Raiffeisen Bank International AG, Beč, Austrija	20.293	16.451
Raiffeisenbank Austria d.d. Zagreb, Hrvatska	1.534	1.026
Raiffeisenbank a.d. Beograd, Srbija	130	9
<i>Ostala potraživanja:</i>		
Centralised Raiffeisen International Services & Payments	63	89
Raiffeisen Bank International AG, Beč, Austrija	18.790	27
Raiffeisenbank Austria d.d. Zagreb, Hrvatska	2	3
	99.518	76.274
Obaveze		
<i>Subordinirani dug:</i>		
Raiffeisen Bank International AG, Beč, Austrija	61.804	61.804
<i>Depoziti banaka i klijenata:</i>		
Raiffeisen Bank International AG, Beč, Austrija	47.223	39.697
Raiffeisenbank Austria d.d. Zagreb, Hrvatska	2	25
<i>Ostale obaveze:</i>		
Raiffeisen Bank International AG, Beč, Austrija	8.297	696
Centralised Raiffeisen International Services & Payments	-	7
Raiffeisenbank a.d. Beograd, Srbija	1	-
	117.327	102.229

**Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.**

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

42. TRANSAKCIJE S POVEZANIM STRANAMA (NASTAVAK)

Tokom redovnog poslovanja ostvareno je nekoliko bankarskih transakcija s povezanim stranama. Te su transakcije obavljene pod komercijalnim uslovima i rokovima, te uz primjenu tržišnih stopa.

	2018.	2017.
Prihod		
<i>Prihod od kamata:</i>		
Raiffeisen Landensbank Tirol AG, Innsbruck, Austrija	910	605
Raiffeisen Bank International AG, Beč, Austrija	335	95
<i>Prihod od naknada:</i>		
Raiffeisen Bank International AG, Beč, Austrija	391	409
Raiffeisenbank Austria d.d. Zagreb, Hrvatska	28	26
<i>Ostali prihodi:</i>		
Raiffeisen Bank International AG, Beč, Austrija	64	674
	1.728	1.809
	2018.	2017.
Troškovi		
<i>Troškovi kamata:</i>		
Raiffeisen Bank International AG, Beč, Austrija	5.683	5.128
<i>Troškovi naknada:</i>		
Centralised Raiffeisen International Services & Payments	1.229	616
Raiffeisen Bank International AG, Beč, Austrija	196	187
Raiffeisenbank Austria d.d. Zagreb	1	1
<i>Konsultantske usluge:</i>		
Raiffeisen Bank International AG, Beč, Austrija	3.655	3.663
<i>Ostali administrativni troškovi:</i>		
Raiffeisen Bank International AG, Beč, Austrija	1.653	1.282
Centralised Raiffeisen International Services & Payments	326	331
Raiffeisenbank Austria d.d. Zagreb, Hrvatska	1	1
Raiffeisenbank a.d. Beograd, Srbija	-	2
Raiffeisen Leasing International GmbH, Beč, Austria	54	59
	12.798	11.270

Bilješke uz konsolidovane finansijske izvještaje
za godinu koja je završila 31. decembra 2018.

(Svi iznosi izraženi su u hiljadama KM, osim ukoliko nije drugačije naznačeno)

42. TRANSAKCIJE S POVEZANIM STRANAMA (NASTAVAK)

Naknade Upravi i ostalim članovima menadžmenta:

Članovima Uprave isplaćene su tokom godine sljedeće naknade:

	2018.	2017.
Neto plate	1.165	1.149
Porezi i doprinosi na plate	890	864
Ostale naknade	633	533
Porezi i doprinosi na ostale naknade	480	409
	<hr/> 3.168	<hr/> 2.955